

100. yılında 1925 Kürt isyanı ve Şeyh Sait - 2 / Baki Duman

Şeyh Sait ve 46 arkadaşı için 28 Haziran 1925 günü verilen idam kararı 29 Haziran sabahı infaz edilir. 1925 olayları ve ona önderlik eden Şeyh Sait'in konumu uzun yıllar

çok değişik tartışmalara konu edildi. Resmi tarih bu olayları yüz yıldır "dış güçlerin kışkırtması" olarak anlatıyor. Dinci-gerici çevreler yaşananı "iman sahiplerinin din düşmanlarına karşı direnişi" sayıyorlar.

100. yılında 1925 Kürt isyanı ve Şeyh Sait- 2 yazısı, 28 Haziran'da Kızıl Bayrak'ta yayınlanan 100. yılında 1925 Kürt isyanı ve Şeyh Sait-1 yazısının devamıdır... **s.14**

Sosyalist
Siyasal Gazete

Sayı: 2025 / 10
15 Temmuz 2025

Kızıl Bayrak

kizilbayrak85.net

"Yeni süreç": Saray'dan demokrasi beklemek...

AKP iktidarının "muhalafetsiz Türkiye" hedefi

AKP neden muhalafetsiz Türkiye istiyor? İstiyor, zira haksızlık karşısında susan, "makul" olan muhalafetin AKP'ye soru sormaya cesareti olmaz.

Filistin davası ve saray rejiminin gerçek yüzü

Saray rejimi, fiili yaptırımlar konusunda sessizliğe gömüldü ve "kınama diplomasisi"yle yetinerek İsrail'e karşı uluslararası dayanışmanın dışında kaldı.

Dolar'ın hegemonyasından çıkış arayışları

Çelişkiler yumağı, tek tek ülkelerde emek cephesinin güçlü çıkışlar yaparak küresel çapta örnek alınacak adımların ortaya çıkmasına vesile olabilir.

Siyasal hak ve özgürlükler mücadelesi ile kazanılır!

İran'a karşı savaşın arka planı -Y. Kenan

s.18

Tayvan üzerinden savaş senaryoları- A. Vedat Ceylan

s.22

“Yeni süreç”: Saray’dan demokrasi beklemek...

Siyasal hak ve özgürlükler mücadelesiyle kazanılır!

Türkiye ve Türkiye’yi çevreleyen bölge, siyasal ve toplumsal yaşamın yakın geleceği üzerinde önemli sonuçlar yaratacak gelişmelere sahne oluyor. Ortadoğu’ya yönelik yeni ve kapsamlı emperyalist müdahaleler, İran ve Suriye üzerine yapılan kirli ve kanlı hesaplar, bunlarla da bağlantılı olarak içeride Kürt sorunu çerçevesinde gündeme getirilen “yeni süreç” söz konusu gelişmelerin başında yer alıyor. Tüm bunlara paralel olarak AKP-MHP iktidar bloğu faşist baskı ve zorbalığı tırmandırıyor. Toplumsal mücadele güçlerinin yanı sıra düzen muhalefetini hedef alan saldırılarına aralıksız devam ediyor.

Gerici-faşist rejim, tüm bu cephelerde bir yandan emperyalistlerin ve sermayenin genel çıkarlarına hizmet ederken öte yandan kendi bekasını esas alan ve kalıcılaştırmak istediği faşist tek adam düzeninin önündeki engelleri kaldırmayı amaçlayan kapsamlı bir politika ile hareket ediyor.

“YENİ SÜREÇ”TEN DEMOKRASİ ÇIKAR MI?

Faşist partinin şefi Devlet Bahçeli’nin, 2024 yılının ekim ayında yaptığı çağrıyla gündeme getirilen “yeni süreç”, belirli bir takvim ve plan dahilinde devam ediyor.

Geride kalan 9 aylık dönem, “süreç” kapsamında Kürt hareketinin sermaye devletine verdiği kritik önemde tavizlere sahne oldu. Abdullah Öcalan’ın “Çağrı”-sını takiben, ilkin PKK kongre toplayıp kendisini feshettiğini duyurdu. Ardından bir grup PKK gerillası Güney Kürdistan’da silah bıraktı. Tüm bu gelişmeler, Kürt hareketine koşulsuz teslimiyet dayatan ve “pazarlık yok” söylemini diline dolayan

Saray rejimi tarafından şimdilik memnuniyetle karşılanmış görünüyor. Tayyip Erdoğan’ın, partisinin Kızılcahamam toplantısında yaptığı konuşma bu memnuniyetin ilk ağızdan itirafı niteliğinde idi. Erdoğan, aynı konuşma içerisinde “ilk adım olarak TBMM’de bir komisyon kuracak, sürecin yasal ihtiyaçlarını konuşmaya başlayacağız” demiş, devam eden süreçte söz konusu komisyonun kurulması için çalışmalarına başlanmıştı.

Gelinen aşamada “süreç komisyonu” ilk toplantısını yapmış bulunuyor. Bu noktada şu soruların yanıtı önemli bir yerde duruyor: “Süreç” kapsamında Kürt hareketi tek taraflı tavizler veriyorken, başta İmralı ziyaretleri olmak üzere “süreç diplomasisinin” ayrıntıları bilinmiyorken ve asıl “süreç” devlet bürokrasisi tarafından yürütülüyorken, faşist tek adam rejiminde “incir yaprağı” kadar işlevi kalmayan bir parlamentoda kurulan komisyon ne işe yarayacak? Dahası, Kürt sorunu gibi bölgesel bir mahiyet taşıyan ve farklı dinamiklerin belirleyici olduğu bir konuda, parlamento komisyonu nasıl bir misyon üslenecek? AKP-MHP iktidar bloğu açısından bu soruların yanıtı açık:

“Süreç” politikası çerçevesinde düzen siyasetini dizayn etmek ve düzen muhalefetini önemli ölçüde yedeğine almak! Kürt hareketi ise reformist solu kendi üzerinden Saray rejimine yedekleme tutumuyla maalesef ki benzer bir konumda yer alıyor. Öte yandan, CHP’sinden HÜDA-PAR’ına, TİP’inden EMEP’ine kadar geniş bir yelpazeye sahip olan komisyon, gerici-faşist rejime meşruiyet alanı da açıyor.

Öyle ya, komisyonda temsil edilen siyasi yelpaze, Kürt sorunu bağlamında bir tür “toplumsal mutabakat” zeminini

ifade ediyor. Komisyon için tercih edilen isim dahi bunu anlatıyor: “Milli Dayanışma Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu”

Peki, “süreç”ten ve buna bağlı olarak gündeme gelen kurumsallaşmalardan demokrasi çıkar mı?

Böylesi bir beklentiye sahip olanlar ya gerçeklerle bağını tümüyle koparmış ya da Sarayın bahçesinde oyalanmayı kendileri açısından sorun görmüyor olmalılar.

Zira, attığı her adımda faşist tek adam diktatörlüğünü kalıcı hale getirmeye çalışan, işçi sınıfı ve emekçilere kölelik koşulları dayatan, toplumsal mücadele güçlerini ve gelinen yerde düzen muhalefetini tümüyle tasfiye etmeyi amaç edinmiş, içeride ve bölgesel ölçekte Kürt halkının kazanımlarını boğmaya yemin etmiş bir rejimden demokrasi beklemenin başka bir izahı olmasa gerek.

Çok değil, son birkaç hafta içerisinde yaşananlar dahi gerici-faşist rejimin demokratik hak ve özgürlükler karşısındaki konumunu yeterince ortaya koymaktadır.

Kamu işçilerinin grevinin yasaklanması, CHP’ye yapılan yeni dalga operasyonlar, Rojava üzerinden Kürt hareketi ve Kürt halkını hedef alan tehditler, sokak eylemlerinde estirilen polis terörü vb. olaylar, Erdoğan yönetiminden demokrasi beklemenin celladına boynunu kendiliğinden uzatmaktan farksız olduğunu göstermektedir.

Özetle, Sarayın mutfağında pişirilen yemekten emekçilerin payına demokrasi, mazlum Kürt halkı için ise ulusal hak ve özgürlükler beklemek ham hayaller peşinde koşmaktan ve günün sonunda hayal kırıklığına uğramaktan başkaca bir sonuç doğurmaz.

SIYASAL HAK VE ÖZGÜRLÜKLER İÇİN MÜCADELEYE!

Dünyada ve Türkiye’de yaşanan gelişmelerin seyri göstermektedir ki, kapitalist sistemi belirleyen çoklu krizler ve çelişkiler keskinleştikçe, sermaye devletleri faşist baskı ve zorbalığı tırmandırıyor, polis devleti uygulamalarını yaygınlaştırıyor, savaş ve saldırganlık politikalarına hız veriyorlar. Tüm bunlar, aynı zamanda sisteme egemen güçlerin bugünden yarına dönük kapsamlı hazırlıkları anlamına da geliyor. Dolayısıyla işçi sınıfı, emekçiler ve ezilen halklar kurulu toplumsal düzenden, onu temsil eden rejimlerden; toplamında kapitalist-emperyalist sistemden siyasal hak ve özgürlükler adına bir beklenti içerisine girmemelidir. Tersine, zorlu ve fırtınalı süreçlere dönük kendi hazırlıklarını yapmalı, sosyal, siyasal ve iktisadi talepleri uğruna mücadeleyi büyütmelidirler. Zira, hem işçi sınıfı ve emekçilerin siyasal hak ve özgürlükler alanında, hem de ezilen Kürt halkının ulusal demokratik haklar bağlamında bugüne kadar elde ettikleri kazanımlar baskı ve sömürü düzenine karşı verdikleri mücadelenin ürünüdür. Olduğu kadarıyla bu kazanımları korumak ve yenilerini eklemek de sermaye düzenine karşı verilecek mücadeleyle mümkün olabilir. “Emperyalist ya da işbirlikçi olsun, burjuvazi hiçbir zaman demokrat değildir. Olduğu ve kurumlaştığı kadarıyla demokrasi hiçbir biçimde onun bir lütfu da değildir. Bunlar ancak zorlu mücadelelerle elde edilmiş kazanımlardır ve her zaman da potansiyel olarak burjuvazinin saldırı hedefleridirler.” (Demokrasi mücadelesi ve toplumsal devrim - I, EKİM, Sayı: 337, Haziran 2025)

Basına yönelik baskı ve sansür büyüyor!

AKP iktidarı 12 Eylül'e rahmet okutan faşist baskı ve şiddette sınır tanımıyor. Saray rejimine biat etmeyen, gerçekleri yazan, havuç-sopa taktiklerine prim vermeyen medyaya ve gazetecilere pervasızca saldırıyor. Gerçeklerin dile getirilmesini saltanatının devamı önünde engel gören AKP şefi Erdoğan, bu sesleri kısmak için her yolu kullanıyor. Denetim altına alamadığı gazetecilere adeta "ya benimlesin ya cezaevindesin" diyor.

AKP iktidarı ömrünü uzatmak için basın özgürlüğünü ayaklar altına alıyor. Toplumun gerçeklere ulaşmasını engellemeye çalışan Saray rejimi, "muhalif medyayı" RTÜK ve yargı eliyle dizayn etmek istiyor. Zira rejim, muhalif medyanın, gazetecilerin kirli ve karanlık politikalarını deşifre etmesinden ölesiye korkuyor. Toplumun gerçeği öğrenmesi için mesai yapan medyayı, gerçeğin peşinde koşan gazetecileri kurduğu sansürcü-faşist düzenin geleceği açısından tehdit olarak görüyor.

AKP iktidarının emrindeki İletişim Başkanlığı "muhalif medya" ve gazetecileri yalanla yoğrulmuş haberler eşliğinde tehdit ediyor. Yandaş medyaya ise sınırsız destek veriyor. Yandaş medyaya kamu kurumlarının ilan vermesi için her şeyi yapıyor. "Muhalif medya"nın ise ilanlarını kesiyor. Ekran karartma, ağır para cezalarıyla ekonomik olarak nefessiz bırakmak istiyor.

Devrimci gazeteciler, rejimin karşısında yer alan medya çalışanları polisin şiddetine sıklıkla maruz kalıyor. Sistematik olarak yargı kısılcasına alınıyor, gözaltı ve tutuklama terörünün hedefi oluyor, hapis cezalarına çarptırılıyorlar. Gazetecilerin uydurulmuş suçlamalara verdikleri yanıtlar, yaptıkları savunmalar bile suç sayılıyor. Gerçeğin diliyle konuşan gazetecilerin savunma hakkı sık sık gasp ediliyor.

Sermaye iktidarının ablukaya aldığı rejimin karşısında yer alan bazı gazeteciler, her ne pahasına olursa olsun gerçekleri anlatmayı sürdürüyorlar. Sansür, faşist baskı, gözaltı ve tutuklama terörü karşısında onurlu duruşlarını sürdürüyorlar. Baskıya boyun eğmiyor, mücadeleyi kararlılıkla, inatla sürdürüyorlar. Saray rejiminin hayali, ihtiyaç duyduğu "biat dili" dışında konuşmayan, yazmayan medyası ve "gazetecileri" olan bir

İşçi ve emekçiler basın özgürlüğü, ifade özgürlüğü ve halkın gerçekleri öğrenme hakkına sahip çıkmalı, özgür basın için mücadeleyi büyütmelidir. Baskıya maruz kalan basın-yayın organları ve gazetecilerle dayanışmaktan asla vazgeçmemelidir.

Türkiye yaratmaktır. Bununla birlikte "muhalif medya"nın ve gazetecilerin canına ot tıkmak için baskı ve zorbalıkta sınır tanımıyor. Kendi denetiminde gazetecilik yapmaya rıza göstermeyen onurlu basın emekçilerine emeğin toplumsal kesimlerinin artan ilgisinden rahatsız oluyor. Bu rahatsızlık, rejim yandaş medyaya işçi ve emekçilerin önemli bir kesiminin ilgi göstermemesi nedeniyle katlanıyor. Ortaya çıkan vahim tablo nedeniyle AKP iktidarı en iyi bildiği şeyi yapıyor: Muhalif medya ve gazetecilere yönelik baskı ve sansürde sınır tanımıyor. "Dezenformasyon yasası" diye anılan sansür yasasını pervasızca kullanıyor. "Dezenformasyon rejimi" kurulanlar, gerçekleri dile getiren gazetecileri "topluma yanlış bilgi vermekle" suçluyor. Bu zihniyet, adeta Goebbels'in ruhuna fatiha okutuyor.

AKP iktidarı muhalif gazetecilerin etrafındaki ekonomik kuşatmayı da ke-

sintisiz olarak sürdürüyor. Gazetecilerin büyük bir kısmı güvencesiz çalışma koşulları nedeniyle mağduriyet yaşıyor. Aynı zamanda işsizliğin kısılcındalar. Kısacası ekonomik zorluklar, muhalif gazetecilerin belini büküyor. Dahası yazıları ve yaptıkları haberler nedeniyle sansür, otosansür, baskı, tehdit, soruşturma, ceza ve tutuklama terörüne maruz kalıyorlar. Baskılara rağmen muhalif medya ve muhalif gazeteciler, dezenformasyon yasasına sığmayı, sarayın medyası ve gazetecileri, soytarıları olmayı kararlılıkla reddediyorlar

Muhalif basın yayın organları RTÜK ve Basın İlan Kurumu eliyle verilen ağır para cezaları, kapatma, karartma, ilan kesme gibi cezalarla sindirilmeye çalışılıyor. Gazeteciler basın ve ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilecek haberleri ve yazıları nedeniyle; 'terör örgütü' üyeliğinden, Cumhurbaşkanına hakarete

kadar değişik suçlamalarla karşılaşılıyor. İşten çıkarılıyor, baskı ve hakarete maruz bırakılıyor. Yandaş medyadaki tetikçiler tarafından organize edilen linç kampanyalarına maruz kalıyor, fiziki saldırıların hedefi oluyorlar.

İşçi ve emekçiler basın özgürlüğü, ifade özgürlüğü ve halkın gerçekleri öğrenme hakkına sahip çıkmalı, özgür basın için mücadeleyi büyütmelidir. Baskıya maruz kalan basın-yayın organları ve gazetecilerle dayanışmaktan asla vazgeçmemelidir. Tüm zorluklara rağmen otoriteye biat etmeden gerçekleri halka ulaştırarak, özgür basın ve basın emekçilerinin hak ve gelecek mücadelesiyle eylemli dayanışma içinde olmalıdır.

“Etkin pişmanlık” ve “itirafçılık” onursuzluktur...

Sermaye iktidarı “etkin pişmanlık”, “itirafçılık”, “gizli tanık” vb. faşist uygulamaları uzun süreden beri ilerici-devrimci güçlere ve Kürt hareketine karşı pervasızca kullanıyor. Son yıllarda yüzlerce kişi bu saldırının hedefi haline getirilerek zindanlara atıldı. Grup Yorum ve Halkın Hukuk Bürosu üyeleri “Adil yargılanma hakkı” talebiyle ölüm orucunda yaşamalarını yitirdi. İtirafçılaştırma ve ajanlaştırma politikası devletin çok eskiden beri kullandığı iğrenç yöntemlerden biridir. “Gizli tanık”, “etkin pişmanlık” olarak adlandırılan bu saldırılarda devletin temelde yapmaya çalıştığı şey; kişileri “pişmanlık”, “itirafçılık”, “ihbarcılık” tuzağına çekerek hedef aldığı politik güçlere dönük saldırıları hayata geçirmektir.

İktidar, bu pervasız saldırganlığı gelinen yerde düzen muhalefetine karşı girdiği süre avı operasyonlarında da temel bir yöntem olarak kullanıyor. CHP’li belediyelere dönük saldırılarda “etkin pişmanlık” kapsamında verilen ifadelerle dayanarak bir dizi belediyeye soruşturma açılmış durumda. İBB operasyonlarında haziran ayında 36 kişi “etkin pişmanlık” kapsamında ifade verdi. Geçtiğimiz günlerde İSTAÇ Yönetim Kurulu Başkanı Ziya Gökmen Togay ile İhsan Mengir ve Yücel Mengir “etkin pişmanlık” kapsamında ifade verdikten sonra tahliye edildi. “Kaybedecek çok şeyi olan” bürokratların mal varlıkları, aileleri veya uzun sürecek hapis cezaları ile tehdit edildiğini biliyoruz. CHP mitinglerinde kürsülerde uzun bir süre bu saldırılara karşı “direnen” ve “etkin pişmanlığı kabul etmeyen” kişiler anlatıldı. Miting kürsülerinde Özel’in yaptığı konuşmalar bile “etkin pişmanlık” dayatmasının ne kadar yaygın olduğunu gösteriyor.

“Etkin pişmanlık” kişiye ya da kuruma yöneltilen suçlamaları kabul etmek, başkalarına dair ifade vermek anlamına geliyor. İtirafa zorlama olarak tasarlanan bu faşist saldırı son dönemde şöyle işleniyor: İktidar, yandaş basın eliyle kişileri hedefe çakıyor, yargısıyla tutukluyor, ceza infaz kurumlarında “pişmanlık” dayatıyor. Bugün geçerli olan yasalara göre bile, bir kişinin “etkin pişmanlık” kapsamında ifadesi vermesi için verilen bilgilerin yalnızca itiraf düzeyinde kalması, somut, yeni ve doğrulanabilir deliller sunması gerekir. “Gereklilikler”, yasal

Hangi düzlemde olursa olsun “etkin pişmanlık” ve “itirafçılık” onursuzluktur. Saray rejimi kişilerin onurunu ayaklar altına alarak onları saf dışı bırakmaya çalışıyor. Rejimin bu yöntemi yaygınlaştırması, hatta “kural” haline getirmesi, faşist niteliğinin en belirgin özelliklerinden biridir.

prosedürler vb. sadece kağıt üzerinde bir şeylerin gösterilmesi için şimdilik kullanılıyor. İktidarın yarın bunlara da ihtiyacı kalmayacak. Diplomaların bir günde iptal edildiği, mal varlıklarına çöküldüğü, süre avı ile halkın seçtiği belediye başkanlarının tutuklandığı böylesi bir rejimde hiçbir şeyin “garantisinin olmadığı”, AKP iktidarı döneminde daha da görünür oldu. Zira AKP, rejimin bekası için orman kanunlarını uygulamaktadır.

Bu süreçte yaşananları sadece “yargıdaki çürüme” olarak adlandırmak iyimser bir yaklaşımın ötesinde, siyasal olarak körlük anlamına da gelmektedir. Dönem dönem infazların yolunu düzleyen, tetikçilik yapan yargıdan bahsediliyor, dönem dönem ise “uyum çerçevesi protokolleri”yle resmi kuralları uygulayan bir yargı görüyoruz. “Hukuk”

ve “yargı” kimi zaman “gizli tanık” ifadelerine, “etkin pişmanlıklara”, “itirafçılara” ihtiyacı olmadan “gözünün üstünde kaşın var” diyerek tutuklamaların önünü açmaktadır. Hukuk, sınıfsal çelişkilerin üzerini örtmek için iktidarın vazgeçilmez bir araçtır. Devlet, baskı ve zorunu bu şekilde genelleştirebilir, kabul edilebilir kılabilir ve toplumu dizayn edebilir.

Tek adam rejiminin kalıcılaştırılması için önündeki engelleri kaldırmak için saldıran iktidar, bu tür kirli/iğrenç yöntemleri her dönem kullandı. Bu faşist yöntemlerle kişilerin sadece savunma hakkı gasp edilmiyor, yaşam hakkı da yok sayılıyor. Çoğu zaman düzmece iddianameler, gizli tanık beyanları, “etkin pişmanlık” adı altında dayatılan itirafçılık ile iktidarın suçları örtbas edilmekte, gerçek sorumlular gizlenmektedir. Bunun yanı

sıra, bu tür saldırılarla topluma da gözdağı verilmektedir. Hakim kılınmak istenen korku ikliminde susan, birbirine güvenmeyen, ihbarcılığı “mubah” sayarak düşkünleştirilmiş bir toplum; AKP iktidarının ulaşmak istediği temel hedeflerden biridir. Zira ancak o koşullarda kokuşmuş saray rejimi varlığını sürdürebilir.

Hangi düzlemde olursa olsun “etkin pişmanlık” ve “itirafçılık” onursuzluktur. Saray rejimi kişilerin onurunu ayaklar altına alarak onları saf dışı bırakmaya çalışıyor. Rejimin bu yöntemi yaygınlaştırması, hatta “kural” haline getirmesi, faşist niteliğinin en belirgin özelliklerinden biridir.

AKP iktidarının “muhalafetsiz Türkiye” hedefi

AKP iktidarı “muhalafetsiz Türkiye” hedefine ulaşmak için saldırganlıkta sınır tanımıyor. Öyle ki gerici-faşist iktidar, Siyonist İsrail ve ABD emperyalizminin İran’a karşı yürüttüğü savaşı bile fırsata dönüştürerek, bu yönde pervasız adımlar atıyor.

TBMM açılışında konuşan Tayyip Erdoğan, “İsrail’in hedefinde Türkiye var, gözünü Anadolu’ya dikti, iç cepheyi güçlendirmeliyiz” diyerek muhalafetsiz Türkiye istediğini yineledi. Rejimin diğer figürü Devlet Bahçeli de muhalafetsiz Türkiye özlemini “iç cepheyi güçlendirmeliyiz” söylemi üzerinden ifade etti.

Siyonist İsrail önce Gazze’yi yerle bir ederek soykırım yaptı, bu savaş suçunu halen işlemeye devam ediyor. Sonra Lübnan’a saldırdı. Suriye’yi yaktı, yıktı. İran’ı vurdu. AKP bu saldırıları “iç cepheyi güçlendirme”, muhalafetsiz Türkiye’yi inşa etme hedefi doğrultusunda kullandı. Erdoğan, “hedefte Türkiye’nin olduğunu”, “iç cepheyi güçlendirmek gerektirdiğini” iddia ederek muhalafete de bu sürecin parçası olması çağrısında bulundu.

Yapılan çağrı her haliyle sahtekarca kurgulanmış bir oyundan ibaret. Zira, Tel Aviv’deki soykırımcı rejime hizmet edenlerden biri de Erdoğan ve onun rejimidir. İsrail savaş aygıtına petrol taşıyor, İran’ı gözetlemek için kurulan Kürecik üssünü kapatmıyor, İncirlik üssünden İsrail’e silah/mühimmat taşınmasına engel olmuyor, diplomatik ilişkileri kesmiyor, ticarete devam ediyor. Yani utanıp sıkılmadan, yüzü bile kızarmadan soykırımcı İsrail rejimine birçok alanda hizmet ediyor.

Erdoğan’ın sarf ettiği pervasız laflar, CHP’yi etkisizleştirme, nedamet getirme çağrısıydı. Saraçhane mitinglerini yapmama çağrısıydı. Milyonları meydanlara toplamama çağrısıydı. Toplumsal desteği çöken AKP’yi sandıkta hezimete uğratmaktan vazgeçme çağrısıydı. Yani rejimin başı, CHP’ye “intihar et” diye “yol gösteriyor.”

AKP iktidarı “iç cephenin güçlendirilmesinden” özelde CHP genelde tüm düzen partilerinin, sendikaların, basın yayın organlarının, kitle örgütlerinin Cumhuriyet İttifakı’na kayıtsız-şartsız biat etmesini anlıyor. Asıl amacı ise Cumhuriyet İttifakı’nı büyütmek ve dinci-faşist zihniyetin burjuva siyaset alanına çökmesini sağlamaktır.

AKP iktidarı “iç cephenin güçlendirilmesinden” özelde CHP genelde tüm düzen partilerinin, sendikaların, basın yayın organlarının, kitle örgütlerinin Cumhuriyet İttifakı’na kayıtsız-şartsız biat etmesini anlıyor.

AKP iktidarının asıl hedefi egemenliğin tüm yönleriyle tahkim edilmesidir. Kürt hareketinin legal siyaset zeminini DEM ve irili ufaklı düzen partilerinin Cumhuriyet İttifakı’na katılmasıdır. Katmak mümkün değilse bile kayıtsız şartsız desteğini almaktır. Bu faşist dayatmacı yaklaşım, iç cephenin güçlenmesi “şalı” ile örtülmek isteniyor.

AKP iktidarı ve ebedi şefi “iç cephe güçlenmeden siyasal istikrarın sağlanamayacağı” propagandasına dört elle sarılıyor. Bu çerçevede meclisi pasifleştiriyor. Yargıyı bir “saldırı aracı” olarak kullanıyor. Gözaltı ve tutuklamalarda sınır tanımıyor. Yargının Saray’dan gelen emirlere göre karar vermesi, AKP iktidarını koruyup kollaması Erdoğan’a yetmiyor.

Meclis her dediğini yapıyor. AKP şefi daha fazlasını istiyor. Onlarca gazete, onlarca TV kanalı, yüzlerce internet sitesi, kısacası “ak trol” ordusu AKP iktidarına, ebedi şefine hizmet ediyor, Erdoğan’a bu da yetmiyor. Üniversitelerin kapısından bilimsel ve özgür düşünce giremiyor. Her tür tartışma yasaklanıyor. Farklı düşüncelere yaşama hakkı tanınmıyor, bu da Erdoğan’ı tatmin etmiyor. Asıl derdi “muhalafetsiz Türkiye’yi” geri dönülmez bir

şekilde inşa etmektir. Bunun için İran’a yönelik savaşı bile pervasızca kullandı.

AKP şefi Erdoğan baskıcı rejim kökleşsin istiyor. Bunun için siyasi tutuklamalara devam diyor. İç cepheyi güçlendirmekten “makul muhalafet” ya da “muhalafetsiz Türkiye’yi” anlıyor. Kısacası “makul muhalafet” sayesinde seçimi kazanmayı planlıyor. Siyaseti, Saray rejiminin tetikçisi yargı ile dizayn etme peşinde koşuyor.

CHP sesini kessin, hatta olmasın istiyor. AKP iktidarını yıpratıcı eylemlerden, mitinglerden, ifadelerden vazgeçmesi için baskıda sınır tanımıyor. Kısacası CHP’ye bile tahammül göstermiyor. Farklılıkları yok etmek, toplumu kendi anlayışı temelinde tekleştirmek istiyor.

AKP iktidarının şefi her şeyi kendine bağladı. Sermaye düzeninde tek söz sahibi haline geldi. Ağzından çıkan sözün sadece “emir” değil, “yasa” olarak da kabul edilmesini hem siyasete hem topluma dayatıyor.

Kayyım atmaları, CHP’li belediyeleri itibarsızlaştırma çabaları, İran’a yönelik savaş gibi gelişmeleri muhalafetsiz Türkiye hedefine ulaşabilmek için kullanıyor. Kendisiyle hizalanmayan, iç cephe

kendisiyle davranmayan herkesi tasfiye ederek muhalafetsiz Türkiye yaratmak istiyor.

AKP iktidarının şefi Tayyip Erdoğan’ın hedefi seçimli ya da seçimsiz ölene kadar sarayda oturmaya devam etmek. Anayasa Meclis’te kabul edildiği an Erdoğan’ın görev süresi beş veya yedi yıl uzatılacak. Bu yüzden o gün gelene kadar itiraz eden, kitleleri örgütleyen kimse kalmayacak istiyor. CHP’yi yolsuzluk soruşturmalarıyla, görevden almalarla delik deşik etmeyi hedefliyor. CHP susup içine kapanırsa, yolsuzluk iddiaları ile boğulursa hedefine ulaşabileceğini var sayıyor.

AKP neden muhalafetsiz Türkiye istiyor? İstiyor, zira haksızlık karşısında susan, “makul” olan muhalafetin AKP’ye soru sormaya cesareti olmaz. Yolsuzlukları dile getirmez. Doğanın talan edilmesine itiraz etmez, ülkenin dünyada yolsuzluk endeksinde başa oynamasını da dert etmez.

Tüm bunlar, mafyatik rejimin şefinin saltanat düşkünlüğünü yansıtıyor. Ancak ne muhalafet düzen partilerinden ibaret ne de muhalafetsiz bir sınıflı toplum diye bir şey var.

Filistin davası ve saray rejiminin gerçek yüzü

A. Vedat Ceylan

“Zulme karşı tarafsız kalan, zalimin safındadır.”

Desmond Tutu

15-16 Temmuz'da Kolombiya'nın başkenti Bogota'da gerçekleştirilen “Filistin için Acil Durum Konferansı”, dünya halklarının vicdanını temsil eden bir çağrıya dönüştü.

30'dan fazla ülkenin ve uluslararası kuruluşun katıldığı konferans, “Lahey Grubu” adı altında İsrail'in Gazze'de işlediği savaş suçlarını, soykırımı ve etnik temizliği durdurmak için somut adımlar atılması gerektiğine işaret etti.

Ancak bu toplantıda bir kez daha ispatlanan ve teşhir edilmesi gereken bir gerçeğe vurgu yapmak da gerekiyor. Bu konferansta Dışişleri Bakan Yardımcısı düzeyinde yer alan Türkiye, Lahey Grubu'nun hazırladığı ve İsrail'e karşı silah ambargosu ile hukuki yaptırımları içeren 6 maddelik somut eylem planına imza atmadı.

“Filistinli kardeşlerimiz” sözünü her fırsatta “duygusal” bir retorikle dillendiren Saray rejimi, söz konusu fiili yaptırımlar olduğunda bir kez daha sessizliğe gömüldü ve “kınama diplomasisi”yle yetinerek İsrail'e karşı uluslararası dayanışmanın dışında kaldı.

SÖZDE DESTEK, GERÇEKTE İŞ BİRLİĞİ

Saray rejiminin başı Erdoğan'ın ve AKP'li yetkililerin yıllardır sahnelediği “Mazlum Filistinliler” söylemi, artık içi tamamen boşaltılmış bir gösteriye dönüşmüş durumda. Saray rejimi bir yandan İsrail'i “kınıyor”, öte yandan askeri malzeme, yakıt ve teçhizat ticaretini sürdürüyor. Filistin'e gözyaşı, İsrail'e ise savaş malzemesi akıtan bu ikiyüzlü politika, Bogota'da bir kez daha tüm iğrençliği ile gözler önüne serildi. Çünkü bu kez sadece söz değil, eylem istendi. Başka ülkeler eyleme geçme kararı alırken, AKP-MHP rejimi yan çizdi. Boşuna “Ayinesi iştir kişinin, lafına bakılmaz” dememişler.

Konferansta konuşan Kolombiya Dışişleri Bakanı Rosa Yolanda Villavicencio, “Biz buraya yalnızca tartışmak için değil, zamanımızın en ciddi ahlaki sorunlarından biri olan Filistin halkının çektiği acılar karşısında hukuki, etik ve siyasi bir netlikle hareket etmek için geldik” dedi.

Bu çağrı, Kolombiya, Güney Afrika,

Küba, Endonezya, Irak, Libya, Malezya, Namibya, Nikaragua, Umman, Saint Vincent, Grenadinler ve Bolivya'nın İsrail ile silah, mühimmat, askeri teçhizat ve yakıt ticaretini tamamen durdurmayı taahhüt etmesinde vücut buldu. “Uluslararası vicdanın” karşı cephesinde yer alan Türkiye ise bu planın dışında kalarak soykırımcı İsrail'in safında olduğunu bir kez daha kanıtladı. Bu, sadece bir dış politika tercihi değil, aynı zamanda ahlaki çürümüşlüğü, ikiyüzlülüğün ve siyasi iflasın da bir göstergesidir.

İSRAİL'LE TİCARETE DEVAM

Ortada tek bir gerçek var: Saray rejimi, İsrail ile olan askeri ve ticari ilişkilerini kesmemekte ısrar ediyor.

Ticaret Bakanlığı'nın verileri, bu ilişkinin derinliğini ortaya koyuyor. Gazze'de soykırımın başladığı Ekim 2023'ten bu yana Türkiye'den İsrail'e artarak devam eden ihracatın büyük bölümü, askeri ve “çift kullanımlı” teknolojileri de kapsıyor.

Yakıt, elektronik ekipmanlar, yedek parçalar ve daha fazlası, AKP rejiminin “kınama” açıklamalarına rağmen Tel Aviv'e ulaşmaya devam ediyor.

Bogota'da kabul edilen 6 maddelik eylem planı, tam da bu gibi ilişkileri kesmeye odaklanıyor. Planda yer alan şu maddeler Türkiye'nin çifte standardını

doğrudan hedef alıyor:

“İsrail'e yönelik silah, mühimmat, askeri yakıt ve teçhizat transferlerinin tamamen durdurulması,

Bu ürünleri taşıyan gemilere liman kullanımının yasaklanması,

Kamu sözleşmelerinin gözden geçirilerek İsrail'in işgal rejimine destek sağlayan tüm anlaşmaların iptali,

Evrensel yargı ilkesi çerçevesinde uluslararası ceza mekanizmalarının desteklenmesi.”

Türkiye bu adımların hiçbirine yanaşmadı. Çünkü bu adımlar, sadece İsrail'e değil aynı zamanda emperyalist merkezlerle olan ittifak ilişkilerine de dokunuyor.

Her fırsatta NATO'nun jandarmalığını üstlenmeye hazır olduğunu beyan eden Türk sermaye devleti, ABD'yle ipleri germek istemiyor.

Saray rejimi İsrail'le alttan alta yürütülen ortaklıkları kesmeyi göze alamıyor. Tam da bu yüzden “eylemden kaçınan” bir dış politika izliyor. Ne de olsa Türk devleti, emperyalist/Siyonist güçlerin “Yeni Ortadoğu Projesi'nin taşeronluğunu yapıyor.

Lahey Grubu'nun Bogota toplantısı, soykırıma karşı küçük bir adım olsa da

halkların vicdanında büyük bir adım olarak algılanıyor.

Güney Afrika'dan Kolombiya'ya, Küba'dan Malezya'ya kadar 12 ülkenin bu “cesur” adımı, elbette kayda değerdir. BM Filistin Özel Raportörü Francesca Albanese'nin “Artık söz değil, yaptırım zamanı” çağrısı, birçok ülkenin giderek daha fazla benimsediği bir eksene dönüşüyor.

Bu bağlamda, 18 Eylül 2024'te BM Genel Kurulu'nda kabul edilen kararın (İsrail'in işgal ettiği Filistin topraklarından çekilmesi) belirlediği süre dolmadan, yani Eylül 2025'e kadar devletlerin net tavır alması gerekiyor. Türkiye ve Ortadoğu'nun çağdışı rejimleri ise bu süreci geçiştirme ve durumu idare etme yoluna gitmiş görünüyorlar.

Saray rejimi ve Ortadoğu'nun Amerikancı kabile devletleri ne kadar “Filistin'in yanındayız” dese de gerçekler ortada. Bunlar, katliamın sürdüğü bir dönemde fiilen İsrail'le iş birliği içinde. Yani suç ortaklığı yapıyor!

Che Guevara'nın dediği gibi: “Dünyanın neresinde olursa olsun, adaletsizlikle savaşmayan, bir gün onun kurbanı olur!”

Bugün artık Filistin halkıyla dayanışmak sadece bir duygu meselesi değil; aynı zamanda açık ve net bir politik tutum ve pratik adım meselesidir.

Kamu işçilerinin mücadelesinden genel greve

E. Eren Yılmaz

Kamu işçilerinin önümüzdeki dönem ekonomik ve sosyal haklarını belirleyecek olan Kamu Çerçeve Protokolü (KÇP) süreci devam ediyor. AKP iktidarının %16 zam dayatmasını, işçilerle dalga geçmesine %17 olarak "güncellemesi", işçilere sefalet dayattığını açıkça ortaya koyuyor. Ekonomik krizin faturasını işçi ve emekçilere ödetmeyi hedefleyen Orta Vadeli Program (OVP) ile uyumlu olan bu dayatma, kamu işçilerinin öfke ve tepkisini gündend güne artırıyor. Taleplerin yakıcılığı hem hareket etme isteğini hem mücadele kararlılığını güçlendiren bir içerik taşıyor. Ancak salt öfke ve tepki sonuç alıcı adımlar için yeterli olmuyor. Yaratılan basınç, sendikal bürokrasiyi kimi adımlar atmaya zorlasa da yazık ki kazanmak için gerekli olan koşulları yaratamıyor.

Saray rejimi, sermaye örgütlerinin tam desteği ile pervasız bir ekonomik/sosyal yıkım politikası uyguluyor. Ekonomik krizin tüm yükünü işçi sınıfı ve emekçi kitlelerin sırtına yıkmak için peş peşe adımlar atıyor. İçinde bulunduğu kriz tablosu üzerinden bakıldığında ise, sermaye düzeninin bir bütün olarak atacak başka adımı kalmamış görünüyor. Bu kapsamlı yıkımın doğal ve kaçınılmaz sonuçlarından biri işçi sınıfının tepki ve öfkesinin artmasıdır. Yapısal zaafı, bilinç ve örgütlülük planında var olan eksiklikleri, önünde bulunan engellerin büyüklüğü ne olursa olsun, işçi sınıfı mücadelesi güçlenme eğilimindedir. Deyim uygunsa, rejimin saldırılarının hedefinde olan işçi ve emekçiler açısından gerileyebilecek yer kalmadı. Bu ise çatışmanın giderek sertleşmesine zemin hazırlıyor.

Bir bütün olarak işçi sınıfı ve emekçilerin karşı karşıya bulundukları sorunlar ile bu sorunlar karşısında atılması gereken adımlar bir paralellik taşıyor. Bugün sınıfın farklı bölüklerinin mücadeleleri, henüz cılız ve lokal düzeyde kalıyor. Ancak bunlar, biriken potansiyelin ne olduğunu da gözler önüne seriyor. İşçi sınıfı cephesinde gerçekleştirilen her ileriye çıkış birbirini etkileme ve yeni çıkışları tetikleme imkanlarını içinde barındırıyor. Bu süreçte işçi sınıfı ekseninde yaşanan her gelişmeye bu gözle bakmak, ortaya çıkan imkanları toplam sınıf mücadelesinin gelişimi için birer basamak olarak değerlendirmek önem taşıyor.

Söz konusu eylem ve mücadeleler

kamu işçilerinin farklı iş kollarında ortak talep ve istemler üzerinden gündeme geldiğinde ise, bu durum çok daha büyük bir önem taşıyor. 600 bin işçinin dayatılan sefalet koşullarına karşı hareket etmesi, taleplerin kazanılması açısından olduğu kadar işçi sınıfının mücadelesinin birleşik, kitlesel bir zemine kavuşmasının da olanaklarını yaratabilir.

Kamu işçilerine sefaletin dayatılması, uygulanan yıkım programının bir parçasıdır. İşçi sınıfı ve emekçilerin bütününe hedefleyen bu pervasızlık yıllardır sınıf hareketinin içinde bulunduğu zayıflıktan güç alıyor. Sermaye düzeninin pervasızlığı hem bu zayıflıktan hem sendikal ağalık düzeninin engelleyici tutumlarına duyduğu güvenden besleniyor.

Göründüğü kadarıyla mızrak artık çuvala sığmıyor. Tabanda biriken öfkenin yarattığı basınç, açıktan ya da üstü kapalı mücadele kaçınılığını meslek edinmiş sendikal bürokrasiyi adım atmaya zorluyor. Türk-İş ve Hak-İş'in sınırlı da olsa eylem kararları alması bu basıncın ürünüdür. Fakat hedefli, planlı ve bilinçli bir mücadele örgütlenmezse eğer, var olan durumu aşmanın mümkün olmayacağı da bir dizi deneyim ile sabittir.

Unutulmamalı ki sermaye düzeni, sendikal bürokrasinin aktif desteği ile süreci yatıştırmayı, öfkeyi dizginlemeyi, mücadele istek ve kararlılığını kötürümleştirmeyi hedefliyor. Türk-İş'in "büyük bir hassasiyet" propagandası eşliğinde askerlerin yaşamını yitirmesini "bahane ederek" eylem kararını askıya alma çabası bu politikanın yansımasıdır.

600 bin kamu işçisinin mücadelede

her ileriye çıkışının diğer sınıf bölüklerine de olumlu yansımaları olacaktır. Bunun ise sınıf mücadelesinin dinamizm kazanması açısından taşıdığı önem açıktır. Saray rejiminin tedirginliğinin bundan kaynaklandığından da kuşku duymamak gerekiyor. Başta sürecin aktif öznesi olan kamu işçileri olmak üzere, işçi ve emekçiler tabloya bu gözle bakabilmeliler. İşçi sınıfının kazanım elde edebilmesi için, önündeki engelleri yıkmayı da hedef alan bir mücadele geliştirmesiyle mümkün olacağı da akıldan çıkarılmamalı. Bu sürecin eylemli sınıf dayanışmasının güçlendirilmesini kapsayacak şekilde geliştirilmesi de büyük önem taşıyor.

Eylem halinde olan, taleplerinin kabul edilmesini isteyen kamu işçileri görevlerine ve atacakları adımlara sınıf mücadelesinin genel ihtiyaçları üzerinden de bakabilmeliler. Bu, devam eden süreçte yükselttikleri talepleri kazanabilmeleri için de biricik yoldur. Sendikal bürokrasinin eylem kararları almak zorunda kalması, henüz sonuç yaratmaktan uzak olsa da sürecin gelişimi için bir basamak olarak görülmeli, güçlü ve etkili olabilmesi için çabalar yoğunlaştırılmalıdır. Sokak eylemleri, işyerlerini terk etmeme eylemi, Harb-İş üyelerinin Ankara yürüyüşü ve nihayet bir günlük iş bırakma vb. olarak açıklanan eylemler kamu işçilerinin mücadelesini güçlendirecek araçlar olarak değerlendirilmelidir. Eylemlere aktif katılımın yanı sıra, işçi sınıfının farklı kesimlerinin bu eylemlere desteğinin örgütlenmesi de başka bir ihtiyaç olarak öne çıkmaktadır.

Bu mücadele süreci aynı zamanda

kamu işçilerinin bağımsız taban inisiyatifinin ve örgütlenmesinin önünü açacak adımlarla da bütünleştirilmeli. Kamu işçileri, karşısına diklen engelleri ve sendika bürokrasinin uğursuz etkisini aşmak için, mücadelelerini fabrika ve işletme bazında somut örgütlenme çabası ile birleştirmeli ve güvenceye almalıdır. Taban örgütleri üzerinden işçiler arasındaki iletişim ve koordinasyonun kurulması, kamu işçisinin iradesinin ve mücadele isteğinin birleşeceği ve kaynaşacağı mekanizmaların yaratılmasını da sağlayacaktır. Bu, şu sıralar yüksek sesle dile getirilen "genel grev" söyleminin propaganda olmaktan çıkıp somut bir mücadele olarak adım adım örgütlenebilmesinin de temel koşullarından biridir. Zira sendikal bürokratik kastın böylesi bir mücadeleye önderlik edebilecek ne bakışı ne niyeti ne gücü ne de takati bulunuyor. Bu, ancak işçi sınıfının taban iradesinin, örgütlenmelerinin ve bu örgütlenmeler arası kurulacak iletişimin başarabileceği bir süreç olabilir.

Krizin faturasının tüm ağırlığıyla işçi sınıfı ve emekçilere kesildiği kapsamlı bir saldırı süreci yaşanıyor. Bu topyekûn saldırı, ancak topyekûn bir mücadeleyle püskürtülebilir. Bu mücadelenin bugün için en somut hali ise genel grevdir. Kamu işçisinin hakları ve talepleri için başlattığı mücadele bu sürecin önemli bir manivelası, itici gücü olma potansiyeli taşıyor. Kamu işçilerinin mücadele tarihi ve deneyimleri de bunu ayrıca göstermekte ve genel grevin örgütlenmesine önderlik edebilecek potansiyellere ışık tutmaktadır.

Kamu emekçileri “sözleşme” süreci başlıyor...

Kamu emekçisi fiili-meşru mücadele ile kazanacak

Yaklaşık 4 milyon kamu emekçisi ile 2,5 milyon memur emeklisini ilgilendiren toplu “sözleşme” süreci 1 Ağustos’ta başlıyor. Bu süreçte 2026-2027 yıllarında geçerli olacak maaş zam oranları ve sosyal haklar belirlenecek.

Kamu emekçileri, sözleşme sürecini alabildiğine ağırlaşan koşullarda karşılıyor. Zira kamu emekçileri önceki dönem maaşlarına kırıntı düzeyinde zam alabilmiş, artan enflasyonla birlikte alım güçleri iyice düşmüş, ücretleri ise yoksulluk sınırının altında kalmıştır.

AKP iktidarının “ekonomik krizle mücadele” gerekçesiyle gündeme getirdiği “kamuda tasarruf” tedbirleri sadece kamu emekçilerine dayatıldı. Servis, kreş vb. kazanılmış hakları ekonomik kriz gerekçesiyle gasp edildi. Oysa saraylarında sefahat süren rejimin efendileri har vurup harman savurmaya devam etti. Rejimin propaganda aparatı olarak kullandığı Diyanet’e ayırdığı devasa bütçeden kesinti yapılmadı. Militarizme ve silahlanmaya ayrılan bütçe ise (tasarruf bir yana) sürekli artırılıyor.

Emekçilere sefalet dayatan “tasarruf” tedbirleri yetmemiş olacak ki, sermaye sınıfının çıkarlarına göre çalışma koşullarını düzenleyen AKP-MHP iktidarı, kamuda taşeron çalışmayı, sözleşmeli istihdamı alabildiğine yaygınlaştırdı.

Sermaye sınıfının bizzat sorumlusu olduğu ekonomik krizin yükü işçi ve emekçilerin omuzlarına yıkılırken, farklı işkollarında gündeme gelen sözleşme süreçlerinde çalışanlara sefalet zammı dayatılırken, iktidarın kamu emekçileri sözleşmesinde de sefalet ücreti dayatacağı bir sır değil...

KAMUDA “SÖZLEŞME” ORTA OYUNU

8. dönem “toplu sözleşme” süreci, kamu emekçileri için koşulların hiç olmadığı kadar ağırlaştığı bir süreçte başlıyor. Kamu alanında milyonlarca memur ve emekli adına yapılan “toplu sözleşme” görüşmeleri ise bir orta oyunundan öteye gidemiyor. Zira, 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Yasası’nda kamu emekçilerinin “grev hakkı” bulunmuyor. AKP iktidarı eliyle “hormonlu” bir şekilde büyütülerek “yetkili” kılınan yandaş sendika Memur-Sen ile AKP iktidarı sözleşme “masasında” birlikte çalıp oynuyorlar. Görüşmelerden

bir sonuç çıkmadığında ise “sözleşme”, Kamu Görevlileri Hakem Kurulu’na gönderiliyor. İktidarın güdümündeki Hakem Kurulu ise emekçilerin aleyhine kararlar veriyor. Son sözleşme döneminde 2024 yılı için yüzde 15+10, 2025 içinse yüzde 6+5 sefalet zammı verilmesi, Hakem Kurulu denen aparatın kime hizmet ettiğini gözler önüne sermişti.

SORUMLULUK ÖNCÜ-İLERİCİ KAMU EMEKÇİLERİNDE!

Sermaye iktidarının kamu emekçilerine ve emeklilerine dayattığı sefalet koşullarını değiştirebilecek yegâne güç, kamu emekçilerinin tabandan birleşik, örgütlü ve fiili-meşru mücadelesidir.

Ne yazık ki kamu emekçilerinin mücadelesi tarihinin en zayıf ve parçalı dönemlerinden birini yaşıyor. Kamu emekçileri hareketinde özel bir yer tutan ve temel bir dinamik olan KESK için bu durum özellikle geçerli. Çok sayıda kamu emekçisinin KHK ile ihraç edilmesi, “dönüşüm” adı altında kamuda yapılan

düzenlemelerle güvencesiz çalışmanın yaygınlaştırılması gibi kapsamlı saldırılara KESK’e hâkim reformist anlayışların gerekli yanıtları üretmemesi, bu zayıf tablonun oluşmasında belirleyici bir rol oynadı.

Verili duruma rağmen KESK ve bağlı sendikalar, 8. Dönem TİS kapsamında erken bir tarihte taleplerini belirleyip kamuoyuyla paylaşmış bulunuyor. Bunların içinde “Grevli toplu sözleşmeli sendika hakkı”, “Kadrolu, güvenceli, insan onuruna yaraşır bir iş”, “Mülakat sistemine son verilmesi”, “Yoksulluk sınırının üstünde maaş”, “Tüm ek ve yan ödemelerin temel ücrete dahil edilmesi”, “Vergide adalet sağlanması”, “KHK ile ihraç edilenlerin görevlerine iade edilmesi” gibi önemli talepler de yer alıyor.

KESK, “masada yer almamasına” rağmen görüşmelerin başlayacağı 1 Ağustos tarihinden itibaren “sözleşmenin tarafı” olarak kamu emekçilerinin taleplerinin kabul edilmesi için hareket edeceğini ifade ediyor. Bu bağlamda, başta grevli-top-

lu sözleşmeli sendika hakkı olmak üzere kamu emekçilerinin temel taleplerinin kazanılmasını hedefleyen ve mücadeleyi sözleşme süreci ile sınırlı tutmayan devrimci bir mücadele programına ihtiyaç olduğu ise açık...

Kamu emekçilerini hedef alan kapsamlı saldırılar, sendika ayrımı yapmadan taban harekete geçirildiğinde, hizmet üretimini durdurma dahil fiili-meşru mücadeleyi esas alan bir mücadele hattı izlendiğinde püskürtülebilir. Başta grevli-toplu sözleşmeli sendika hakkı olmak üzere, kamu emekçilerinin temel talepleri bu yolla elde edilebilir. Bunun için, içinden geçmekte olduğumuz dönemde öncü-ilerici kamu emekçilerine önemli sorumluluklar düşmektedir.

En olumsuz koşullarda “sokaklarda” ve “fiili meşru mücadele” ile kurulan KESK’in mirasına bağlılık da böyle bir mücadele hattı izlenmesini gerekli kılıyor.

MESS Grup TİS süreci yaklaşıyor...

Krizin faturasına karşı safları sıklaştıralım!

Metal işçilerinin mücadelesinde önemli bir yeri olan MESS Grup TİS süreci yaklaşıyor. On binlerce işçiyi doğrudan ilgilendiren, ekonomik-sosyal hakların belirleneceği TİS süreci konusunda yetkili sendikalardan bazı haberler yansımaya başladı. Birleşik Metal-İş temsilci toplantıları gerçekleştiriyor. Türk Metal, fabrikalarda dağıttığı anketlerle "TİS taslağı hazırlığı" yapıyor. Öz Çelik-İş cephesinden ise henüz yansıyan bir şey yok. Eylül ayı itibarıyla başlayacak süreç açısından şu ana kadar sendikalardan yansıyanlar bunlardan ibaret.

SINIF MÜCADELESİ VE METAL İŞÇİLERİ

Metal işçilerinin mücadelesi, ülkedeki sınıf mücadelesinde her zaman önemli bir yer tutmuştur. Sektörün ülke sanayisindeki yeri bir yana, geçmiş mücadele birikimleriyle metal işçilerinin merkezinde durduğu mücadeleler toplam sınıf hareketi için çoğu zaman ön açıcı bir rol oynamıştır. İçinden geçilen siyasal atmosfer ve sınıf hareketinin genel durumu ile bilinç ve örgütlenme alanındaki zayıflıklar, elbette metal işçisini de etkilemektedir. Dahası, Türk Metal gibi kontra bir sendikanın sektörün en büyük sendikası olması, mücadeleyi sekteye uğratan bir diğer önemli etkidir. Bugün için mücadele düzeyi belli sınırları aşmasa da metal işçileri taşıdığı potansiyelle sınıf mücadelesinde önemli bir çıkış yaratabilecek güce sahiptir. Her MESS dönemi ise bu açıdan, metal işçilerinin öfke ve tepkilerinin harlandığı bir özellik göstermektedir.

Ülke, çok ağır bir kriz sürecinden geçiyor. Ekonomik, sosyal ve siyasal boyutlarıyla bu krizin faturası, iktidar tarafından işçi sınıfına ve emekçilere kesiliyor. Ücretler düşüyor, çalışma koşulları ağırlaşıyor, kazanılmış haklar gasp ediliyor. Saray iktidarının yürüttüğü yıkım saldırısı, örgütlü ya da örgütsüz tüm iş kollarındaki işçileri doğrudan hedef alıyor. Düşük ücret dayatmaları ve sosyal hakların budanması üzerinden "kararlı bir program" uygulayan iktidar, bu süreçte sermaye adına önemli "başarılar" elde etti. Bu "başarılar", sendika bürokrasisinin aktif desteği ve sınıf mücadelesinin içinde bulunduğu kısır döngü sayesinde mümkün oldu. Sonuç olarak, sendikalı işçiler de dahil olmak üzere işçi sınıfının

geniş kesimleri, bugün içine itildikleri sefalet koşullarını yaşıyor.

İşçi sınıfının ve emekçilerin, dayatılan sefalet tablosuna gösterdikleri tepki henüz kendini güçlü ve birleşik bir biçimde ifade edemese de kimi fabrika merkezli eylem, grev ve direnişler bu tepkinin kendini dışa vurduğu alanlar oluyor.

Ekonomik ve sosyal yıkım tablosuna karşı tepkiler giderek artıyor. Birçok fabrikada sözleşme süreçlerinde ortaya çıkan mücadele isteği ve kararlılığı, petrokimya işkolunda peş peşe gerçekleşen grevlerle daha görünür hale geldi. Kamu işçilerine dayatılan sefalet zammına karşı tabandan yükselen basınç sonucunda sendikaların eylem yapmak zorunda kalması, sınıf mücadelesi açısından dikkat çekici bir dinamığa işaret ediyor. Bu gelişmeler, ileri işçiler ve toplumsal muhalefet örgütleri tarafından dile getirilen genel grev talebinin tabanda da bir karşılık bulabileceğini gösteriyor.

Sınıf saflarındaki bu hava, Eylül ayında başlayacak olan MESS Grup TİS süreciyle birleştiğinde, metal işçilerinin sahaya inmesi açısından ciddi bir olanak sunuyor. Metal işçilerinin ileriye dönük atacağı her adım, işçi sınıfı mücadelesini güçlendirecek ve "Krizin faturasını kapitalistler ödesin!" şiarı etrafında örgütlenebilecek bütünlüklü bir hareketin önünü açabilecektir.

KAZANMAK İÇİN MÜCADELEYE HAZIRLANALIM!

Krizin sonuçlarına karşı duyulan öfke ve tepki, mücadele içinde ortaya çıkan

bazı kararlı örneklerin varlığı, mücadele arayışlarının kimi eylem, grev ve direnişlerle kendini ifade etmesi önemli gelişmelerdir. Ancak farklı kanallarda akan bu mücadele arayışları güçlendirilmediği, bunları birleştirmek için hedefli, planlı, sistemli bir çaba harcanmadığından sınıf hareketi belli sınırları aşamıyor. Birçok deneyimle sabit olan bu olgu, MESS Grup TİS sürecinin de akıbetini belirleyen önemli faktörlerden biri olacaktır. Metal işçisi bu olguları da düşünerek sözleşme sürecine bugünden örgütlü bir hazırlık yapmak zorundadır.

Metal işçileri "söz, yetki, karar" hakkına sahip çıkmalı, taslakların hazırlanması aşamasından başlayarak sürecin bütününde belirleyici olacak adımlar atmalı, taban iradesini güçlendirecek örgütlenmeler yaratmalı, olanları güçlendirmelidir. Fabrika örgütlenmeleri arasında koordinasyonu sağlayacak kanallar yaratmak için gerekli hazırlıklar yapılmalı. Sendika bürokrasisinin olası oyun ve manevralarına karşı da uyanık olunmalı, tabanın iradesine tabi olmalarını sağlayacak yol ve yöntemler uygulanmalıdır.

Türk Metal'in metal işçilerinin istem ve taleplerini düşürmek, kafalarını karıştırmak ve MESS'in "verebileceği" sınırdaki talepleri kabul ettirmek için gündeme getirdiği "anket komedisi" karşısında tutum alınmalıdır. Sürecin parçası olan tüm metal işçileri gerçek istem ve taleplerini tartışmalı, belirlemeli ve masaya bu taleplerle oturmak için iradesini ortaya koymalıdır.

TİS süreci, bütünlüklü bir mücadele

süreci olarak ele alınmalı; "bekle-gör" tutumundan kesinlikle kaçınılmalıdır.

Taleplerin ancak örgütlü ve kararlı bir mücadeleyle kazanılacağı gerçeği, bir an bile akıldan çıkarılmamalıdır. Bu nedenle, eylemler TİS sürecinin başlamasıyla birlikte paralel şekilde gündeme getirilmeli, mücadelenin sahada hissedilir hale gelmesi sağlanmalıdır. Masada güçlü olmak, ancak fabrikalarda ve eylem alanlarında güçlü bir mücadeleyle mümkündür; bu gerçeklik hiçbir zaman unutulmamalıdır.

Grev hazırlıklarına sözleşme sürecinin en başında başlanmalı; işçiler arasında eğitim çalışmaları örgütlenmeli, "kazanana kadar grev" bilinci ve iradesi tüm metal işçilerinin ortak paydası haline getirilmelidir.

Grup MESS TİS süreci, yalnızca metal işçilerinin kendi taleplerine odaklandıkları bir dönem olarak düşünülmemeli; aynı zamanda krizin faturasına karşı verilen genel bir mücadele süreci olarak da ele alınmalıdır. Onlarca fabrikada, on binlerce işçinin yürüteceği ortak mücadele, yalnızca taleplerin kazanılması açısından değil, sınıf mücadelesinin güçlenmesi ve diğer sektörlerdeki işçileri harekete geçirecek bir zemin yaratılması açısından da önemlidir. Metal işçileri, önlerinde duran görev ve sorumluluklara bu bilinçle yaklaşmalıdır.

Metal işçilerinin karşısında yalnızca MESS patronları değil; Saray iktidarı, sendikal bürokrasi ve bir bütün olarak sermaye düzeni bulunmaktadır. Milyonlarca insana dayatılan sefalet koşulları ve kölece çalışma rejimi, TİS masasına da ağır dayatmalar olarak yansıyacaktır. Bu yüzden metal işçileri sürece hazırlıklı, bilinçli ve örgütlü bir şekilde yaklaşmalı; karşılarında duran engelleri aşacak iradeyi göstermelidir.

Krizin çok yönlü faturasını ödemek zorunda bırakılan milyonlarca işçi ve emekçinin desteği de metal işçisinin mücadelesinin arkasında olacaktır. Metal işçisinin elde edeceği kazanım tüm işçi sınıfının kazanımı olacaktır.

Unutulmamalıdır ki, bu sürecin seyri ni kararlı olan taraf belirleyecektir.

DEV TEKSTİL GMYK Haziran 2025 sonuç metni

Krize, sömürüye, baskıya ve savaşa karşı örgütlen, mücadeleyi yükselt!

Devrimci Tekstil İşçileri Sendikası 2025 Haziran ayı GMYK toplantısında ekonomik kriz, siyasal baskılar, savaş politikaları ve sınıf hareketinin örgütlenme sorunları değerlendirildi. Bu çerçevede önümüzdeki döneme dair hedefler belirlendi.

Devrimci Tekstil İşçileri Sendikası olarak 2025 Haziran ayı GMYK toplantımızı gerçekleştirdik. Ülke ve dünya gündeminin ele alındığı toplantıda; ekonomik kriz, siyasal baskılar, savaş politikaları ve sınıf hareketinin örgütlenme sorunları değerlendirildi. Bu çerçevede önümüzdeki döneme dair hedefler belirlendi.

1. 19 MART VE İŞÇİ HAREKETİ

İmamoğlu'nun tutuklanmasıyla tetiklenen ve gençliğin çağıttığı kıvılcımla kitlesel bir direnişe dönüşen 19 Mart süreci, CHP kontrolündeki mitingler ve dağınık eylemler dışında bugün bir duraksama ve geri çekilme halindedir. Ancak bu hareketi doğuran nedenlerin hâlâ yerli yerinde durduğu açıktır. İktidarın pervasız saldırıları sürmekte, huzursuz kitleler ise yeniden sokağa çıkmak için uygun bir vesile beklemektedir. Hareketin altında yatan güçlü sosyal temelle rağmen işçi sınıfı bir sınıf olarak hareketle ilişkilenebilir.

Bu süreç işçi sınıfının karşı karşıya kaldığı ekonomik sosyal yıkım ile baskı ve zorbalık politikaları arasındaki bağın halen yeterince kurulamadığını göstermektedir. Dolayısıyla sınıf mücadelesi için hayati olan bağın işçi kitlelerin eylem ve bilincinde yer etmesi için özel bir çaba harcamak özellikle de işçilere yönelik gündelik seslenmelerde, bu zaafın üstüne etkili bir biçimde gitmek önemli bir gerekliliktir.

2. İKTİSADİ KRİZ VE SINIF HAREKETİ

İktisadi kriz ve sonuçları hâlen sınıf kitlelerinin en önemli gündemi olmaya devam etmektedir. AKP-MHP iktidarının uyguladığı politikalar krizi hafifletmek şöyle dursun, daha da derinleşmesine yol açmaktadır. İktidar, krizin faturasını ısrarla ücretli çalışanlara kesmeye devam ettikçe bu politikalara tepki büyümekte; ancak güçlü ve eylemli bir karşı koyuşa dönüşmemektedir.

Gerek asgari ücret dönemi gerekse ocak zamları dönemi, sınıf cephesinden

Antep işçilerinin kendi taleplerine dayalı örgütlü çıkışı sayılmazsa, önemli bir mücadeleye yol açmadı. Sınıfın mevcut örgütlülük düzeyinin düşüklüğünün ürünü olan bu tablo, öte yandan ardı arkası kesilmeyen saldırıların sınıf kitleleri içinde yol açtığı çıkışsızlığın da göstergesidir.

Bu tablo içinde krizin sonuçlarına karşı daha kapsamlı bir mücadele hattının geliştirilmesi ve örgütlenme çalışmalarına derinlik kazandırılması her geçen gün önemi daha da artan bir ihtiyaçtır.

3. KRİZİN TEKSTİL İŞ KOLUNA YANSIMALARI

Tekstil sektöründe yaşanan kriz giderek ağırlaşmaktadır. Düşen kâr oranlarını bahane eden tekstil kapitalistleri, reel ücretleri düşürmekte, sürekli işçi çıkarmakta ve son dönemde artan bir şekilde iş gücünün daha ucuz olduğu ülkelere işyerlerini taşımakta ya da kapatma yoluna gitmektedirler. Bunu yaparken de çoğu zaman işçilerin kazanılmış haklarını gasp etmektedirler. Tekstil sektöründe

yaşanan devasa iş kaybı, resmi istatistikler tarafından bile gizlenemeyecek boyuttadır. Sendikamız bir yandan "işten atmalar yasaklansın" talebi üzerinden genel bir çalışma yürütürken, öte yandan kapatma, konkordato ya da taşınma gerekçesiyle işten atılan ve çoğu zaman tazminat ve sosyal hakları gasp edilen tekstil işçilerinin yanında olacaktır.

İsrail'in ABD desteğiyle İran'a dönük askeri müdahalesi konusunda yapılan tartışmalarda ise bu müdahalenin, ABD emperyalizminin Ortadoğu'yu kendi çıkarları doğrultusunda yeniden dizayn etme çabalarının bir parçası olduğu gerçeğinden hareketle, günün en temel görevlerinden birinin ABD emperyalizminin ve İsrail Siyonizminin Ortadoğu'ya dönük saldırı politikalarına karşı durmak olduğu vurgulanmıştır.

FAALİYET DEĞERLENDİRMESİ VE ÖNÜMÜZDEKİ DÖNEM

Toplantıda son dönemde yürütülen

faaliyetler aktarılmış, deneyimler paylaşılmış ve tartışılmıştır. Bu değerlendirmeler, örgütlenme ve mücadele alanlarında karşılaşılan zorlukların ve kazanımların kapsamlı biçimde ele alınmasına olanak sağlamıştır. Önümüzdeki dönemde faaliyetlerin etkinliği artırılacak; deneyimlerden dersler çıkarılarak daha güçlü bir mücadele hattı örülecektir.

Önümüzdeki dönem için;

*Krizin faturasını ödememek için yaygın bilinçlendirme ve örgütlenme çalışmalarına ağırlık verilmesi,

*Direnişte olan işçilerle daha güçlü bir dayanışma faaliyeti örgütlenmesi,

*Emperyalist savaş ve saldırı politikalarına karşı "işçilerin birliği, halkların kardeşliği" şiarı ile bir faaliyet yürütülmesi karar altına alınmıştır.

Toplantıda ayrıca sosyal medya araçlarının kullanımı ve kadın komisyonu çalışmalarını gözden geçirilmiştir.

DEVİRİMCİ TEKSTİL İŞÇİLERİ SENDİKASI

1 TEMMUZ 2025

AKP iktidarı ile derinleşen kölelik

Veli Aydın

“Hiçbir hak kendiliğinden verilmez; mücadeleyle alınır, mücadeleyle korunur.”

Friedrich Engels

Sermaye iktidarı, işçi sınıfının kazanılmış haklarına dönük saldırılarını hız kesmeden sürdürüyor.

AKP iktidarı döneminde bu saldırılar yalnızca ekonomik alanda değil; sosyal, hukuki ve insani boyutlarıyla da devam ediyor. Son olarak, Meclis Genel Kurulu’ndan geçirilen bir düzenlemeyle turizm işçilerinin haftalık tatil hakkı, “esneklik” adı altında ciddi biçimde gasp edildi. Buna göre, turizm işletme belgesi almış konaklama tesislerinde çalışan işçiler 10 gün aralıksız çalıştırılabilir, izin hakkı ise 11. güne kadar ertelenebilecek. Dahası, bu fazladan çalışılan süre fazla mesai olarak sayılmayacak.

Düzenlemenin gerekçesi, burjuva ikizlülüğünün ve pişkinliğinin ulaştığı boyutları da gözler önüne seriyor. Mevcut iş yasasına göre, haftalık 45 saatlik çalışma süresini dolduran işçiye 24 saat izin verilmesi zorunlu. Ancak yasa koyucu ve turizm sermayesi, yeni düzenlemenin işçiyi bu “zorunluluktan” kurtardığını ve böylece ona daha “sağlıklı ve düzenli bir çalışma zamanı” sunduğunu iddia ediyor.

Yasa koyucular ve kapitalistler, 6 gün sonunda verilen dinlenme hakkını, sanki çalışanlar için bir mağduriyetmiş gibi su-

nacak kadar arsızlar. Onlara göre, “6 gün çalışmanın ardından işçi bir gün dinlenmek zorunda kalıyormuş!” Peki, çözüm neymiş?

İşçi 10 gün boyunca kesintisiz çalışsın, sonra 6 günün sonunda istediği bir günde dinlensinmiş. Tabii ki düzenleme, işçinin buna “rızası” aranır diyor. Ancak bu rızanın nasıl alındığını herkes biliyor: Sözleşmelerde önceden atılan peşin imzalarla. Kabul etmeyen işçiye ise iş yok.

Bu düzenleme yalnızca altı günlük çalışmanın ardından kazanılan tatil günü hakkını ortadan kaldırılmıyor. Aynı zamanda işçinin bedensel ve ruhsal bütünlüğüne, ailesiyle geçireceği zamana, toplumsal yaşamına ve en temel insan hakkı olan dinlenme hakkına yöneltilmiş açık bir saldırı niteliği taşıyor. Dünya Sağlık Örgütü (WHO) ve Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) raporlarına göre, haftalık 55 saatin üzerinde çalışmak kalp hastalıkları ve felç riskini %35’e kadar artırabiliyor.

Uzun süreli gece vardiyaları, uyku bozukluklarından hormonal dengesizliklere

kadar ciddi sağlık sorunlarına yol açıyor. Yeterli dinlenme süresi verilmeden uzun saatler çalıştırılan işçilerin dikkat ve refleksleri zayıflıyor, iş kazaları ve üretkenlik kaybı artıyor. Yani bu düzenleme, yalnızca tatil hakkını gasp etmiyor, doğrudan işçinin yaşamını hedef alıyor.

AKP iktidarının işçi sınıfına dönük saldırıları bununla da sınırlı değil. Son yıllarda peş peşe çıkarılan yasalarla, işçilerin yıllar süren mücadelelerle kazandığı haklar bir bir tırpanlandı. Kıdem tazminatlarında zamanaşımı süresi 10 yıldan 5 yıla indirildi. İş müfettişi sayısı azaltılarak denetimler minimuma çekildi. “Arabuluculuk” zorunlu hale getirilerek hukuki yollar tıkandı. Süreli sözleşmeler yaygınlaştırılarak iş güvencesi zayıflatıldı. Bu süreçte iktidar, taşeron sisteminin çerçevesini genişleterek güvencesizliği derinleştirdi. Sendikal örgütlenmenin önündeki engeller daha da büyütüldü. Grev yasakları yaygınlaştırıldı...Örnekleri çoğaltmak mümkün. Her biri tek başına

ciddi bir saldırı olan bu uygulamalar, bir bütün olarak sermaye düzeninin işçi sınıfına saldırganlıkta sınır tanımadığını, AKP iktidarının ise sermayeye hizmette kusur etmediğini gösteriyor. Bu tabloda “esneklik” söylemi, gerçekte sermayenin işçiyi istediği gibi kullanma, sömürme ve yıpratma özgürlüğünün adıdır. Bu esneklik, işçinin değil; kapitalistin esnekliğidir.

İşçilerin 8 saatlik iş günü, haftalık tatil, kıdem güvencesi gibi mücadeleyle kazanılmış hakları tek tek geri alınıyor. Amaç ise belidir. Emek gücünü maksimum düzeyde sömürmek, İş gücü maliyetlerini en aza indirmek ve sınıfın mücadele dinamiklerini pasifize etmek. Ancak işçi sınıfı her geçen gün yaşanan gerçekliğin biraz daha farkına varıyor.

Gün geçtikçe ağırlaşan çalışma ve yaşam koşulları, işçi sınıfını sessizliğe mahkûm edemez. İşçi sınıfı kurtuluşunu ancak kendi mücadelesiyle kazanabilir. Gasp edilen haklar, sermayenin lütfu değil; mücadele eden işçilerin eseridir. O halde bu saldırılar da ancak örgütlü bir sınıf mücadelesiyle püskürtülebilir. Direnişin ve dayanışmanın zorunluluğu, her geçen gün daha da yakıcı hale gelmektedir.

İşçilere köleliği dayatan bu cendere, ancak sömürüye, güvencesizliğe ve kölelik düzenine karşı mücadeleyi büyüterek kırılabilir.

Yasayla gelen sömürü

Geçtiğimiz günlerde yürürlüğe giren ve turizm sektörüne özel çıkarılan yasa, haftalık izin düzenlemesini kökten değiştirdi. Önceden 6 gün çalışan bir emekçi, 7. gün yasal olarak izin yapmak zorundaydı. Yeni düzenlemeyle birlikte patronlara işçiyi 10 gün boyunca kesintisiz çalıştırma yetkisi verildi. Bu değişiklik özellikle sezonluk işlerin yoğunlaştığı otelcilik, acentecilik ve yeme içme hizmetlerini kapsayan turizm sektöründe, sömürüyü sistematik hale getiren bir eşik oluşturdu.

Patronlar için bu yasa bir fırsata dönüştü. Zaten fiilen uyguladıkları kölece çalışma koşullarını artık yasal güvenceyle sürdürebilecekler. İstanbul, İzmir ve Antalya gibi şehirlerde, turizm sektöründe çalışan binlerce emekçi için bu değişiklik, sömürünün dahada azgınlaşması anlamına geliyor. Şimdilik sadece

Turizm sektörüyle sınırlı görünse de, işverenlerin yasadan aldığı güçle benzer esnek, kural dışı uygulamaları diğer sektörlerde yayması an meselesi. Bu, yalnızca turizm işçisinin değil, tüm işçi sınıfının geleceğini belirleyen bir düzenleme.

İşin en çarpıcı yönü ise, bu yasanın sektördeki emekçileri şaşırtmaması. Çünkü zaten bu uygulama fiilen yaşıyorlardı. İşverenler, özellikle vardiyalı sistemde çalışan personelin hafta tatili hakkını çigniyordu. Puantajlar, insan kaynakları eliyle denetimden geçecek şekilde “uygun” biçimde hazırlanarak yasal kılıf oluşturuluyordu. Şimdi bu hileyle bile gerek kalmadı. Artık açık açık, kanunen desteklenerek, işçinin hem dinlenme zamanına hem de alın terine

el koymanın yolu açılmış oldu.

Bu yasa işçi sınıfının mücadele ile aldığı haftalık çalışma tatili hakkının sözde yasal düzenleme ile sinsice gasbedilmesidir. Dinlenme, işçinin insan kalma hakkıdır. Bu hak sadece zaman gaspı değil, iradeye, insanca yaşam taleplerine ve örgütlülüğe de vurulmak istenen bir zincirdir. Onlar istiyorlar ki insanca bir yaşamı talep edecek, bir araya gelip güçlenecek kadar zamanımız, enerjimiz kalsın. İstiyorlar ki insan olduğumuzu unutup makine gibi en az maliyetle en çok işi yapan köleler olalım. Bu yasa bu duvarı ören bir tuğladır. Unutmayalım: Sömürü bir yasayla başlamadı, bir yasayla da bitmeyecek. Yasalar sermayeye, mücadele sınıfına aittir. Ancak bu hak-

ları alabilmek için tekil öfkeler, bireysel hayal kırıklıkları yetmez. Bugün turizm sektöründe, özellikle özel işletmelerde devrimci sendikaların etki alanını görmüyoruz. Bu sektör sermayenin en güçlü olduğu yerlerden biridir. Çünkü karşısında örgütsüz bir işgücü var. İşte bu yüzden devrimci sendikalara, patronla uzlaşmayan, sınıfa karşı sınıf tavrını esas alan örgütlü yapılara ve bunlara dayalı bir mücadeleye ihtiyaç var.

Turizm alanında emekçiler olarak örgütlenmek, yalnızca bu yasaya karşı değil; düzensiz vardiya sistemine, sigortasız çalıştırmaya, mobbinge, baskıya ve düşük ücretlere karşı da ortak mücadele hattı örnektir. Çünkü haklarımızı geri almanın, insan gibi çalışmanın ve yaşamının tek yolu birlikte ve sınıf bilinciyle hareket etmektir.

ANTALYA’DAN BİR TURİZM EMEKÇİSİ

DYO'da grev bitti, mücadele yeni bir düzeyde sürdürülmeli!

Sözleşme görüşmelerinde sefalet dayatmasına karşı İzmir ve Dilovası fabrikalarında 44 gün süren grev, anlaşmaya varılması üzerine sona erdirildi. Petrol-İş Sendikası İzmir ve Gebze şubelerine bağlı DYO fabrikalarında çalışan işçiler, toplu iş sözleşmesi (TİS) sürecinde ana zam için %150 talep ederken, DYO patronu masaya AKP hükümetinin Orta Vadeli Program (OVP) çizgisine uyumlu olan %30'luk zam dayatmasıyla oturdu. 44 gün süren grevin ardından %73 zam + seyyanen 7.500 TL (yaklaşık %92) ana ücret zammında, ikinci yıl için ise enflasyon + 5 puan artışta anlaşma sağlandı. Bir takım yan haklarda da kazanımlar elde edildi.

Zorba rejimin derinleştirdiği kriz koşullarında yükselen enflasyon reel ücretleri hızla eritirken, ağır vergi yükü ve hayat pahalılığı kısılcına alınan milyonlarca emekçi adeta yaşam savaşı veriyor. Bu koşullarda TİS'lerde işçilere önerilen ücret artışları hızla tartışmalı hale geliyor. Tek tek fabrikalarda yürütülen mücadeleler, ekonomik kriz sarmalında yeterli gelmiyor. Grevle kazanılmış her hak, bununla bütünleyici olarak, krizin emekçilere fatura edilmesine karşı toplumsal bir mücadele yürütülmezse hızla kaybolmaya mahkûm durumda. Bu açıdan DYO sözleşmesindeki kazanımların ne olduğundan ziyade, esas üzerinde durulması gereken bu kazanımların nasıl elde edildiği ve sermayenin dayatmalarının nasıl kırıldığıdır.

ESAS KAZANIM MÜCADELE SÜREÇLERİNDE ARANMALI!

Yaklaşık 50 yıldır sendikalı olmaları rağmen işçilerin ilk kez greve çıktığı DYO'da yaşanan süreç, işçiler için önemli deneyimler bıraktı. Sendikalı olmanın kendi başına örgütlü olmak anlamına gelmediğini biliyoruz. İşte bu grevle DYO işçisi; talepleri uğruna mücadele etmeyi, omuz omuza vermeyi, birlik olmayı öğrendi, örgütlü davranmaya adım attı, tabiri caizse yeni sendikalı oldu!

Petrol-İş Sendikası'nın iki farklı şubesine bağlı DYO işçilerinin grev alanlarında coşku ve kararlılık öne çıktı. Özellikle İzmir fabrikasındaki işçiler, yılların ataletini üzerlerinden atarak bir dizi eylem ve etkinlikle, grev alanını adeta bir mücadele okuluna çevirmeye çalıştılar.

Daha grevin ilk gününde yanı baş-

larındaki TPI işçilerine desteğe gittiler. Sendikalı çalışma talebindeki Temel Conta işçilerine dayanışma ziyareti düzenlediler. Çiğli AOSB'de işçi sınıfı tarihinde hala aşılamamış bir mücadele olan 15-16 Haziran Büyük İşçi Direnişi'nin yıl dönümünde yapılan yürüyüşün örgütleyicisi oldular. Kendi grev alanlarında eğitimler gerçekleştirdi, tıkanan sözleşme sürecini aşmak için, yeri geldiğinde TİS masasındaki sefalet dayatmasının mimarı Yaşar Holding'in kapısına dayanarak kararlılıklarını gösterdiler. Yani işçiler greve çıkıp beklemek yerine çözümü kendi örgütlü güçlerinde, diğer sınıf kardeşleriyle dayanışmada, eylem ve etkinliklerle kendi birikim, deneyim ve mücadele kapasitelerini artırmakta aradılar.

İşçilerin bu pratiği, TÜRK-İŞ ya da DİSK fark etmeksizin sendikal bürokrasiye yön veren "mücadelesiz sözleşme süreçleri" anlayışından ileriye doğru bir çıkıştı. İşçilerin elde ettiği ücret ve sosyal hak artışları bir yana, esas kazanımı bu oldu grevin.

Elbette ki bu anlamlı pratiğe rağmen çok daha fazlası yapılabilir, grev ve kazanımları Türkiye işçi sınıfı için çok daha anlamlı hale getirilebilirdi. İlk günden itibaren bir parçası olduğumuz DYO grevinin eksiklik ve yetersizliklerini, aynı zamanda kendi müdahalemizin eksiklik ve yetersizlikleri sayıyor, bunların ayrıntılı olarak

irdelenmesini ikinci bir değerlendirmeye bırakıyoruz. Ancak önemli bir noktanın altını bugünden çizmek istiyoruz:

Birliğimizin ilke olarak öne çıkardığı "İşçiye sorulmadan sözleşme imzalanmamalı" söylemi, anlaşmanın bağitlanış tarzıyla boşa düşürülmüş oldu. Petrol-İş İzmir ve Gebze şube yönetimleri, bu konudaki alışılmış bürokratik anlayışın ötesine geçemediler. Bunun bir biçim olduğunu düşünerek, "işçinin genel olarak sözleşmeden memnun olmasını" bu pratiklerinin gerekçesi saydılar.

Oysa bütün grev süreci ve sınıf mücadelesinin kendine has yasaları göstermektedir ki, bir mücadelenin asıl gücü; söz, yetki ve karar hakkının tabandaki işçilere yayılmasından ve mücadelenin başından sonuna kadar bu temelde yürütülmesinden gelir. Bu, yalnızca mücadelenin gücünü ve kapasitesini artırmakla kalmaz; aynı zamanda sendikaları esir alan ve neredeyse her işçinin şikayet ettiği "bürokratik sendikal anlayış"ın da en etkili panzehirlerinden biridir. Önümüzdeki dönemde pratikte karşı karşıya kalınabilecek birçok sorunun çözümünde bu gerçekler mutlaka gözetilmeli; sınıf sendikacılığı anlayışının temel ilkeleri yalnızca DYO örgütlenmesine değil, tüm Petrol-İş Sendikası'na hakim kılınmalıdır.

Grev bitti, mücadele sürecek!

Grev elbette DYO işçisine çok şey

kazandırmıştır. Bu saatten sonra DYO işçilerinin önünde, bir dizi sorunu daha güçlü çözüme ve kazanımlarını genişletme imkanı vardır. Bu böyle olmakla birlikte, şimdi işçilerin kafasında dolaşan "Sözleşme sonrası işten çıkarma saldırısı olur mu?" sorusu gayet yerindedir. Diğer deneyimler bir yana, yakın zamanda gerçekleşen Pulver grevi sonrası yaşananlar, bu sorunun yersiz olmadığını göstermektedir. Bu konuda atılması gereken ilk adım, iş örgütülüğün güçlendirilmesidir. Bunun temel yolu, grev okulundan geçmiş olan işçilerin kendi örgütlülük düzeylerini artırmasıdır. Hızla alt birimlere ve bölümlere dayalı işyeri komiteleri inşa edilmeli; bu komiteler üzerinden olası bir işten atma saldırısına karşı tüm işçilerin birlikte mücadelesi bugünden örgütlenmelidir.

İkinci olarak, ilk etapta talep edilen düzeyde olmasa da DYO işçisinin, başta ücret olmak üzere elde ettiği maddi kazanımları korumak istiyorsa yapması gereken kendi fabrikasından öte bölge ve ülkedeki sınıf hareketinin gelişmesi için çaba harcamak olmalıdır.

Grev okulundan geçmiş her bir DYO işçisi başta TPI ve Temel Conta olmak üzere süren her mücadeleyi kendi mücadelesi kabul etmeli, bundan sonra gerçekleşecek her türlü sınıf eylemine katılmayı görevi olarak görmeli ve bizzat

bu mücadelelerin örgütlenmesi için çaba göstermelidir.

Hiçbir şekilde unutmamalıyız ki, krizin bütün faturasının işçi sınıfı ve emekçilere kesilmesine karşı topyekûn bir mücadele örgütlenmeden; iktidarın sosyal yıkım politikalarına ve buna dayalı baskı rejimine karşı durulmadan, tek tek işyerlerinde elde edilen kazanımları korumak mümkün değil. DYO fabrikasını sınıf mücadelesinin en ileri mevzilerinden biri haline getirmek, grev okulundan başarıyla geçmiş DYO işçisinin elindedir.

Üçüncü olarak; geride kalan mücadele süreci bir yandan sendikal yapıları güçlendirirken, öte yandan farklı fabrikalardan işçilerin yan yana gelerek birikimlerini, deneyimlerini ve mücadele güçlerini birleştirmelerinin ne kadar acil ve yakıcı bir ihtiyaç olduğunu bir kez daha gözler önüne sermiştir. Bunun araçlarından biri olan Petrokimya İşçileri Birliği ön yargılardan ve ideolojik kaygılardan sıyrılan her bir işçinin kabul edeceği gibi gerek TPI gerekse DYO işçilerinin mücadelesini kendi mücadelesi olarak sahiplenmiş; bu grevlerin başarıya ulaşması için büyük bir çaba harcamıştır. Birliğimiz, bundan sonra da DYO işçilerinin yürüttüğü her türlü mücadelenin yanında olmaya, dayanışmayı büyütme devam edecektir.

İşçi hareketinin bugünkü geri mücadele düzeyinden çıkış yollarından biri, işçi birliklerini güçlendirip yaygınlaştırmaktır. Bu doğrultuda çaba göstermek, her bir öncü işçi için bir sorumluluktur. DYO işçileri bu sorumluluğun yerine getirilmesini kendi görevi saymalı, birliğimizin çalışmalarına destek vermeli, bizzat katılarak onu güçlendirmelidir.

DYO İŞÇİLERİNİN MÜCADELESİNİ SELAMLİYORUZ!

DYO Boya işçilerinin grevi için ilk değerlendirmemizi bu çerçevede yaparken, ilerleyen günlerde daha ayrıntılı ve kapsamlı bir ikinci değerlendirmeye, önümüzdeki mücadele dönemine dair tartışmalarımızı paylaşmayı sürdüreceğiz.

Ancak tüm DYO işçilerini, 44 gün boyunca onca zorluğa, gerilimlere, eksikliklere rağmen ileriye götürenin, üyesiyle şube yönetimiyle ortaya konulanın mücadelesine kararlılığı olduğunu bir kez daha vurgulamak gerekir. Uzlaşmacılıktan, dayatmalara boyun eğmekten sıyrılan işçinin neleri başarabileceğini gösteren DYO işçilerinin onur ve ekmek mücadelesini ve örgütlü davranarak elde ettikleri kazanımları selamlıyoruz!

İşçilerin birliği sermayeyi yenecek!

PETROKİMYA İŞÇİLERİ BİRLİĞİ
07.07.2025

İZBB’de işten atmalara karşı direniş sonuçlandı...

Kazanan kim?

İZBB’de yaklaşık 360 işçinin işten atılması üzerine, işçiler ve işçilerin üyesi olduğu Belediye-İş Sendikası direnişe başlamıştı. Direniş, 10. gününde Belediye Başkanı Cemil Tugay ve sendika yetkilileri arasında gerçekleşen görüşmede “anlaşma sağlanması” üzerine sona erdirildi.

Cemil Tugay’ın “Yapmak zorundaydım, özür dilerim” sözleri ve sendika yöneticilerinin “teşekkür”leriyle süslenen anlaşma, kimi basın-yayın organlarında “düğüm çözüldü”, “direniş sonuç getirdi” gibi ifadelerle olumlandı.

Haksız, hukuksuz, açık bir işçi düşmanı saldırının ürünü olarak gerçekleşen işten atmalara karşı direnmek ve bu saldırıyı püskürtmek işe dönüşlerin sağlanmış olması elbette önemli. Ancak yaşanan süreç bazı soruları da beraberinde getiriyor: Anlaşmaya varılmış olması gerçekten bir “kazanım” mı? Sürecin esas kazananı kim? Yoksa kazın ayağı öyle değil mi? Katıksız bir işçi düşmanı olduğunu her bir olayda dışı vuran Cemil Tugay, işçilere ölümü gösterip sıtmaya mı razı etmiş olabilir mi?

Süreci yeniden hatırlamak, “kimin kazandığı” sorusunu da netleştirecektir. Daha bir buçuk ay önce Genel-İş Sendikası’na üye 23 bin işçinin sefalet dayatmasına karşı greve çıkması karşısında İZBB yönetimi, düşmanca bir tutum sergilemiş, AKP’nin ülkeyi yönetirken kullandığı kirli yöntemlerin neredeyse tamamına başvurmaktan geri durmamıştı. Hak aramayı ve mücadeleyi hedef haline getirmiş, işçilerin sefalet dayatması karşısında ortaya koyduğu talepleri karalayıp ezmeye çalışmıştı. Bizzat Cemil Tugay toplumun bir kesimini işçilere karşı kışkırtmayı denemiş, yasa ve kural

tanımayan bir saldırganlıkla grev kırıcılığı yapmıştı. İZBB yönetimi saray iktidarının işçi ve emekçilere dayattığı ekonomik-sosyal yıkım programını belediyede kararlilikla savunmuş, sonunda %30 zam dayatmasına karşı başlayan grevin yine bu dayatmaya boyun eğilerek ve %30’a imza atılarak sona ermesini sağlamıştı. Kısacası, süreçten “kazanan taraf” olarak çıkmıştı.

Yaşanan bu süreç, Genel-İş’e hâkim olan sendikal anlayışın bakış açısını, kapasitesini ve yaklaşımını da açıkça gözler önüne sermişti. Tüm bunlar yaşanırken belediyedeki diğer örgütlü sendika olan Belediye-İş kılını bile kıpırdatmamıştı. Aynı dönemde işçilerin kazanılmış haklarına yönelik pervasız saldırılar gündeme gelmişti. Belediye yönetimi eş-dostun işe alımları ve akraba kontenjanları üzerinden, belediyelerde “herkesin bildiği” yöntemleri ağızına sakız ederek, işten çıkarmaları meşrulaştırmaya çalışmıştı. Bu vesileyle Belediye-İş ile imzalanan 2024 TİS’i ve bu sözleşmenin getirdiği hakları hedef almış, tam bir pervasızlıkla Eylül 2025’te gerçekleşmesi gereken altıncı ay zammının iptal edilmesini ve sözleşmeyle güvence altına alınmış primlerin kaldırılmasını talep etmişti. Sendikayla yapılan görüşmelerden istediği sonucu alamayınca da işten atma saldırısını başlatmıştı.

On günlük direnişin ardından atılan işçiler işe geri alındı, ancak süreç İZBB yönetiminin en başından beri dayattığı koşullara boyun eğilmesiyle sonuçlandı. Primler kaldırıldı, Eylül zammının Ocak 2026’ya ertelendiği söylendi. Anlaşma bu temelde yapılmış ve verilen mutluluk pozları da buna dairdi. Peki, gerçekten kim kazandı?

“Ertelemek” esasında “vermeyeceğiz” demektir. Çünkü Ocak 2026, aynı zamanda yeni TİS sürecinin başlangıcı. Bu durumda, yeni sözleşme süreci arada gasp edilen Eylül 2025 zammının uygulanmadığı ücret düzeyleri üzerinden başlayacak. Bu gerçeği herhalde kimse inkâr edemez.

Belediye-İş Sendikası, süreç boyunca gerek genel başkanın gerekse şube yöneticilerinin açıklamalarında “kazanılmış hakların” verilmesinin asla söz konusu olamayacağını, bunun sendikaya, örgütlülüğe ve TİS sürecine yönelik açık bir saldırı olduğunu haklı olarak sıkça vurgulamıştı. “Anlaşmadan” yalnızca bir gün önce direniş alanına gelen Belediye-İş Genel Başkanı Nihat Yurdakul da aynı sözleri yinelemişti. Ancak ertesi gün, tüm bu sözler yutularak, “erteleme” gibi yanıltıcı bir söylemin ardına sığınarak, işçi, sendika ve örgütlülük düşmanı olarak tanımlanan adımlara boyun eğildi. Bir kez daha Cemil Tugay kazandı. Bu kez de Genel-İş kılını kıpırdatmadı.

“Düğüm çözüldü” diyenleri, “direniş kazanım getirdi” diyenleri bu süreçte yaşananlara bir de bu açıdan bakmaya davet ediyoruz. Hem Genel-İş hem de Belediye-İş üyesi işçileri çok daha zor bir dönemin ve ağır saldırıların beklediğini hatırlatmak istiyoruz. Taleplerimize, kazanılmış haklarımıza, sendikal örgütlülüğümüze ve iş güvencemize sahip çıkabilmenin tek yolu, kararlı, sendika ayrımı gözetmeyen, birleşik ve bütünlüklü bir mücadeleden geçmektedir. Yapılan anlaşmanın bize söylediği en temel gerçek budur.

İZMİR’DEN BİR SINIF DEVRİMCİSİ

100. yılında 1925 Kürt i

AZADI ÖRGÜTÜ AÇIK FAALİYETE BAŞLIYOR

Yusuf Ziya Bey önderliğinde Van, Bitlis ve İstanbul'da faaliyet gösteren örgütün de 1922'den itibaren katılımıyla Azadi Örgütü ve önderlik ekibi güçlenir ve yaygınlık kazanır. Yine de bu henüz bir kitle çalışması değil bir tür kadro çalışmasıdır. 24 Temmuz 1923 tarihinde İsviçre'nin Lozan kentinde Türkiye Büyük Millet Meclisi temsilcileri ile İngiliz, Fransız, İtalya, Japonya, Yunanistan, Sırp, Hırvat ve Sloven temsilcilerinin imzaladığı "Lozan Barış Anlaşması" Azadi için yeni bir değerlendirme vesilesi olur. Çünkü Azadi önderlerine göre Türk tarafının "biz Türk ve Kürtler olmak üzere" diyerek masaya oturması politik bir uyanıklıktır. Bunun haklı bir kaygı olduğunu çok geçmeden yürürlüğe girecek olan 1924 Anayasası kanıtlar. Yaptığı değerlendirmede Türk yöneticilerinin Kürtlerin hakları için hiçbir adım atmayacağı sonucuna varan Azadi Örgütü bir isyan örgütlemek amacıyla kitle çalışmasına başlar. Yusuf Ziya Bey Serhat, Mela Abdurrahman Botan, Kemal Fevzi Bey Rojhilat bölgelerine gönderilir. Miralay Halit Bey de Erzurum'da görüşmeler yapar.

NAKŞİBENDİ ŞEYHLERİYLE GÖRÜŞMELER

1920'li yıllarda esas itibarıyla feodal Kürt toplumunda kitleler tarikatlara ve aşiret ağalarına bağlıdır. Eğitimsiz ve örgütsüz Kürt kitleleri sosyal, siyasal, ekonomik, dini ve kültürel bakımdan tümüyle ağaların, Şeyh ya da Pir'lerin etki ve denetimi altındadır. Tarikat önderleri ile aşiret ağaları Kürt kitlelerine ulaşmanın o gün için anahtarı durumundadır. Miralay Halit Bey bu nedenle Said-i Kürdi ile 5 Ağustos ve 24 Eylül 1924 tarihlerinde görüşmeler yapar. Aynı amaçla görüşmelerine Melekan şeyhleri ve kimi aşiret ağalarıyla devam eder. Halit Bey'in kuzeni Nakşibendi tarikatı lideri Şeyh Sait ile yaptığı görüşme ise olumsuz geçer.

Şeyh Sait ailesinden Abdülilah Fırat, M. Akyürekli ile yaptığı mülakatta, Şeyh Sait ile Halit Bey'in görüşmesine dair şu bilgiyi veriyor:

"Şeyh Efendi ile Halit Bey arasında ciddi tartışmalar yaşanıyor. Bu münaza-

raları sabah ezanına kadar devam ediyor. Halit Bey'in 'Efendi, sen şeyhsin, bu işler senin işin değil, bırak, kenara çekil' ifadelerine kızan Şeyh Efendi, sabah namazını Halit Beyin evinde kılmıyor." (M. Akyürekli, Şark İstiklal Mahkemeleri 1925-1927, s.100)

Bu görüşmenin olumsuz geçmesinin asıl nedeni, Azadi önderlerinin uyarılarına rağmen Şeyh Sait'in kış aylarına doğru isyanı başlatmak için harekete geçmek istemesidir. Halit Bey hazırlıkların çok yetersiz olduğu, kış şartlarında başlanacak bir ayaklanmanın tutunamayacağı konusunda açık bir fikre sahiptir. Bu nedenle Şeyh Sait'i zamansız bir çıkıştan alıkoymaya çalışır.

Halit Bey ile Şeyh Sait arasındaki görüşme olumsuz sonuçlanınca, Ziya Bey ve Kemal Fevzi devreye girerek Şeyh Sait'i ikna etmeye çalışırlar. Bunda belli sınırlarda başarılı oldukları söylenebilir. Şeyh Sait Azadi ile ortak hareket etmeyi kabul eder.

Dr. Şıvan önderliğindeki Kürt ulusal hareketinin önemli kadrolarından biri olan Osman Aydın, "1923 yılının başlarında Yusuf Ziya Bey'in Şeyh Sait Efendi'yi evinde ziyaret ederek, Kürt ulusal hakları konusunda kendisiyle konuşup onun desteğini aldığı"nı (Osman Aydın, 1925 Kürt Ulus Hareketi, Doz Yayınları, s.53-54) yazmaktadır. Bu desteği, Şeyh Sait'in Azadi Örgütü'ne girişi değil, or-

tak hareket etmeyi kabul etmesi olarak düşünmek gerekir. Uğur Mumcu'nun belirttiği gibi, Şeyh Sait'in Azadi Örgütü'ne katılımı 1924 yılı sonunda Erzurum'da yapılan 1. Kongre'de olabilir, ki kongre zaten Halit ve Yusuf Ziya beyler tutuklandıkları için yapılır.

İHBARCI ŞEBEKE

Azadi Örgütü açık faaliyete başlar başlamaz Ankara'ya ihbar raporları yağar. Muş valisi Halet Bey, eski Genç mebusu Hamdi (Yılmaz), Bingöl'de Muallim Mehmet Zeki (Güneralp) ve Oğnut Nahiye Müdürü Tefik Bey, Ankara'ya eş zamanlı ihbar içerikli raporlar gönderirler. Bunları İlyas Sami ve Muş Jandarma Alay Komutanı Mehmet Kasım Selçuk'un yönlendirdiği Xormek ağalarının ihbarı izler. Ankara yönetimini harekete geçiren ihbar ise Şey Sait'in bacanağı, Miralay Halit Beyin kız kardeşiyle evli olan Binbaşı Kasım Bey tarafından yapılır. İhbarların ortak mesaj şudur: Kürtler isyana hazırlanıyor! Hiçbir ihbarda "Şeriat yanlıları isyana hazırlanıyor" bilgisi yer almaz.

MUSTAFA KEMAL VE MİRALAY HALİT BEY'İN GÖRÜŞMESİ

1924 Anayasası 25 Mayıs 1924'te yürürlüğe girer. Bu Anayasa ile Kürtlerin kimlikleri yok sayılır. Medreseler kapatılır, böylece Kürtçe eğitim hakkı tümünden

ortadan kaldırılır. Bu koşullarda Mustafa Kemal 1924 yılı Ekim ayında Erzurum'u ziyaret eder. Bu ziyaret sırasında Binbaşı Kasım Bey de Varto'dan Erzurum'a giderek hazır bulunur. Binbaşı Kasım Erzurum'da Miralay Halit Bey'de kalır. Anılarında aktardıklarına bakılırsa, bu görüşmelerde Halit Bey kendisiyle "oldukça mahrem konular konuşmuş, mühim bilgiler paylaşmış"tır. Bu bilgiler arasında, "Şeyh Sait'in ayaklanmayı 1924 sonbaharında başlatmayı düşündüğü, bu sebeple tartıştıkları, hatta ilişkilerinin bozulduğu bilgisi yer almaktadır." (Mahmut Akyürekli, Binbaşı Kasım'ın Hatıraları, s.57)

Binbaşı Kasım, evinde misafir kaldığı Halit Bey ile Şeyh Sait ve Yusuf Ziya Bey'in içinde olduğu 6 Kürt önderini Mustafa Kemal'e jurnaller.

Kürt araştırmacı Kerem Serhatlı'nın mahkeme tutanakları ve TBMM'deki arşivden faydalanarak derlediği bilgilere göre, Binbaşı Kasım'ın ifadeleri şöyledir:

"1924'te Erzurum'da bir deprem oldu ve Gazi Mustafa Kemal Paşa Hazretleri Erzurum'a geldi. Ben o zaman emekli idim. Muş heyeti ile birlikte Erzurum'a karşılamaya gittik. Mustafa Kemal'in yaverine yazılı bir pusula verdim. Pusula şu şekildeydi: 'Ben emekli Binbaşı Kasım. Paşa hazretlerine çok mühim bazı bilgileri arz etmek istiyorum'. Pusulam Mustafa Kemal'e ulaştırıldı ve huzuruna kabul edil-

İsyanı ve Şeyh Sait-2

Baki Duman

dim. Paşanın huzuruna çıktığımda bana sordu; 'Buyur binbaşı, maruzatın nedir? Nedir önemli bilgilerin?'. Dedim ki; 'Paşa Hazretleri bölgede bir cemiyet kurulmuş ve müstakil bir Kürdistan devleti kurmak istiyorlar.' Paşa yeniden sordu; 'Bunlar kimlerdir?' Ben sıraladım; Birincisi Bitlis eski mebusu Yusuf Ziya, ikincisi Hoyitli Musa Bey, üçüncüsü Hesenanlı Halit Bey, dördüncüsü Keremi Koleğazi, beşincisi Cıbranlı Halit Bey ve altıncısı Şeyh Sait.' Böylece Paşa'ya 6 kişinin ismini arz ettim." (Bakınız: <https://www.tigrisha-ber.com/seyh-Saitin-sark-istiklal-mahkemesi-ifadeleri-44763h.htm>)

Mustafa Kemal Erzurum Kolordu Komutanı Ali Sait Paşa ile birlikte Miralay Halit Bey'le bir görüşme yapar. Fakat görüşmeden sonuç alamaz. Ankara'ya döndükten sonra Halit Bey'i ikna için son bir adım olarak Muş Mebusu İlyas Sami'yi görevlendirir. İlyas Sami Halit Bey'le yaptığı görüşmede "Gazi Mustafa Kemal düşüncelerinizin farkında, beni özellikle gönderdi. Fikirlerinizden, Kürt davasından vazgeçer ve yanımızda yer alırsanız ne isterseniz sizin olur" der. Buna karşılık Halit Bey, Kürtlerin tüm iyi niyet ve dostluklarına rağmen, hükümetin Kürtlerin kimliğini tanımadığını, haklarını inkâr ettiğini, verdikleri sözleri tutmadığını, buna karşı Kürtlerin haklı mücadelelerini sürdüreceklerini söyler ve ekler: "Benim dinim İlyas'ın dini, vicdanım İlyas'ın vicdanı değil. Halit'in boynu sizin ipiniz için hazırdır."

Bu iplerin koptuğu andır.

BİR GARİP EYLEM: BEYTÜŞŞEBAP "İSYANI" GİRİŞİMİ

Nesturîler 7 Ağustos 1924'te Hakkâri bölgesinde bir isyan girişiminde bulunurlar. Nesturîlere karşı kaydırılan birliklerden biri de, çoğu Kürt askerlerden oluşan Şırnak'taki 7. Kolordu 2. Tümen'e bağlı 18. Piyade Alayı'dır. Bu alayın komuta kademesinde Azadi Örgütü üye ve yöneticileri bulunur. Beytüşşebap Azadi'nin kalesi gibidir. Bölgedeki 8 büyük aşiretin reisi Azadi Örgütü üyesidir.

3-4 Eylül 1924 tarihinde yaşanan Beytüşşebap ayaklanması girişimine dair söylemler tartışmaya çok açıktır. İsyançıların başında olan Yüzbaşı İhsan Nuri, Ağrı Dağı İsyanı adlı kitabında "1924'te

örgütün direktifleriyle ve bilgisi dahilinde Rasim, Hurşit, Tevfik Cemil ve Ali Rıza Teğmenlerle birlikte, Kürdistan'ın özgürlüğü için isyan ettik" (Med Yayın-cılık, 1992, s.132) diye yazar. Yüzbaşının yaptığı plana göre gece yarısı Alay Komutanı çadırında uyurken teslim alınacaktır. İhsan Nuri'nin "hayatımın en büyük hatası" dediği görevlendirme daha ilk adımında başarısız olur. Görevli komutan Hurşid Bey ve yanındaki 8 asker firar ederler. Onları yakalamakla görevlendirilen Yüzbaşı İhsan Nuri de firar eder.

Azadi Örgütü Diyarbakır şube Başkanı Ekrem Cemil Paşa Beytüşşebap olayı için, "o tarihlerde başlaması (...) Yusuf Ziya Bey'in şahsi tasarrufu ve Bitlis Şubesi'nin kararı ile onun hayalperest ve taşkın kişiliği ile olmuştur ... Halit Bey de herhalde bu adamın oyununa geldi. Azadi'nin en büyük şubesi Diyarbekir'di. Vakitsiz ve hazırlıksız, Erzurum'da muazzam bir ihtilal hazırlayan liderlerimiz, maalesef bizi hiçbir şeyden haberdar etmediler, bize hiçbir hareket çizgisi vermediler, bizden hiçbir hizmet ve yardım istemediler. Böyle büyük ve önemli bir olayın öncesinden nasıl Diyarbekir gibi büyük ve önemli bir şubenin haberi olmaz" diyerek, yıllar sonra bile şaşkınlığını ifade eder. (Muh-tasar Hayatım, Kemalizm'e Karşı Kürt Aydın Hareketinden Bir Yaprak, Beybun Yayınları, 1992, s.54)

Ekrem Cemil Paşa'nın bu olaya ilişkin

söyledikleri tartışmalıdır. Yüzbaşı İhsan Nuri'nin anılarından anlıyoruz ki, Yusuf Ziya Bey'in Beytüşşebap'a dair bir önerisi yoktur. O Bitlis'ten başlamayı önerir. Beytüşşebap inisiyatifi İhsan Nuri'nin bir tasarrufudur ve cepheyi anında terk eden de kendisidir. Kemalist iktidarın bu bozgunu Azadi'yi tasfiye etmek için bir fırsat saydığı ise kesindir.

AZADI'NİN 1. KONGRE'Sİ: AZADI ÖRGÜTÜ ŞEYH SAİT'E KALİYOR

Beytüşşebap İsyanı Azadi Örgütü'nde büyük kayıplara yol açar. Önce Beytüşşebap'ta önemli kadrolar devre dışı kalır. Ardından Yusuf Ziya, kardeşi Teğmen Ali Rıza, Miralay Halit Bey, Bahaddin Bey, Faik Bey ve Mele Abdurrahman Şirnexi tutuklanırlar. Azadi hareketi böylece hem önderliğini ve hem de örgütte önemli görevler üstlenebilecek kadrolarının önemli bir bölümünü kaybeder.

Tutuklamalar sırasında özel olarak dikkat çeken kişi ise Nahiye Müdürlüğü ve Kaymakamlık yapmış, Uğur Mumcu'ya göre Azadi'nin ilk başkanı olan, Binbaşı Kasım'ın adını Mustafa Kemal'e verdiği ve tutuklandıktan kısa bir süre sonra serbest bırakılan, bir daha da kovuşturmayla uğramayan Mutki aşiret reisi Hacı Musa Bey'dir.

Önderlikten yoksun kalan Azadi Örgütü acilen az sayıdaki üst düzey üyeyle

kongreye gider. Uğur Mumcu ve Osman Aydın'ın da isabetle tespit ettikleri gibi, Şeyh Sait bu kongrede Azadi'ye katılır ve hareketin başına geçer. Buna "Örgüt Şeyh Sait'e kaldı" demek daha doğrudur. M. Emin Sever'in sürecin tanığı olan babasının anlatımlarından aktardıklarına göre, yapılan kongrenin sonuçlarına Şeyh Sait'in görüşleri rengini verir. Kongre dış destek bulmanın önemine dikkati çekerken, ayaklanma hazırlıklarında dini motiflerin öne çıkarılmasını kararlaştırır.

Azadi önderleri sorgu dayken Bitlis'te ifade vermeye çağrılan Şeyh Sait, Hınıs Kaymakamının devreye girmesiyle ifadesini Hınıs'ta verir. Bu sırada artık açık hedef olduğunu anlar ve Piran'da sonlanacak bir yolculuğa çıkar. Piran'a varışı yeni bir Beytüşşebap olayını tetikler ve kimilerinin "provokasyon neden oldu" dediği "Şeyh Sait İsyanı" başlar.

"İNGİLİZ PARMAĞI" YA DA "DIŞ KİŞİRTMA" YALANI

Bütün emperyalist devletler çıkarları gerektirdikçe ulusal sorunları kaşır ve bundan faydalanmaya çalışırlar. Fakat aynı devletler yine çıkarları gereği verdikleri bütün sözleri unuttur ve ezilen halkları arkadan hançerlerler. Henüz savaşın başında İngilizlerin Güneyde yaptıkları budur. 1. Dünya Savaşı ve Türkiye'deki milli kurtuluş yıllarında olan da budur.

İngiliz emperyalizminin 1. Dünya Savaşı'ndan sonra Kemalist Cumhuriyete karşı Kürt kartını kullanmaya çalıştığı kesindir. İngilizler bunu daha çok Saray'la bağlantı içinde yapmaya çalışırken, Saray'ın varlığını ise Kemalistlerle pazarlıkta kullanırlar. Temmuz 1923 yılına kadar bu böyle sürer. Lozan Anlaşması'yla Kemalistler ile tam bir mutabakat sağlayan ve 1925 Kürt olaylarından önce Musul Meselesi'nde istediklerini alan İngilizler, Kürtlerin Şeyh Abdurrahman üzerinden yaptıkları yardım taleplerini ciddiye bile almazlar.

Şeyh Sait İsyanı'nın hiçbir dış destek görmediğini, başlangıçta çeşitli vaatlerde bulunan İngiliz emperyalistlerinin Kürt halkını arkadan hançerlediklerini Uğur Mumcu, Kürt İslam Ayaklanması 1919-1925 adlı kitabında, dönemin Başbakanı İsmet İnönü'nün net ifadelerine dayanarak ortaya koyuyor. En etkili Kemalist kalemlerden birinin en yetkili siyasal kişiliklere ve belgelere dayanarak ortaya koyduklarından sonra bir "dış kışkırtma"dan söz etmek, resmi tarih anlatısının kaba bir tekrarıdır yalnızca. "Dış kışkırtma" yalanının Türk istihbaratının bir uydurması olduğunu yine Mumcu Bir Polis Oyunu başlığı altında yazıyor.

1925 olaylarında bir İngiliz parmağı yok ama bölgesel kalan Kürt hareketinin genişleyemeyip yenilgiye uğratılmasında Fransızların parmağı var. İsyancıların Diyarbakır'da bozguna uğratılması Fransız devletinin Türk Ordusuna verdiği destek sayesinde mümkün olmuştur.

ŞEYH SAİT KÜRT DAVASINI SAVUNMADI

Milliyetçi bakış öznel yaklaşımlara yol açar ve işi gerçeklerle çelişen duygusal muhakemelerde bulunmaya vardırır. Marksist devrimci yöntem ise bize Kürt sorununa nesnel yaklaşma, Kürt tarihini doğru okuma, tarihsel-siyasal kişilikleri ideolojik, siyasal ve sınıfsal konumlarıyla bir arada değerlendirme ve ırkçı söylem ile ulusal duygusalıktan azade kalmanın güvencesini verir.

Şeyh Sait, saray ve saltanat yanlısı, Kemalist laiklik karşıtı bir tarikat lideridir. Ama aynı Şeyh Sait bir Kürt'tür ve Kürtlere dair hassasiyetleri vardır. Şeyh Sait Kürt toplumuna ait biridir. Aynı dili konuşur. Aynı kültür ve gelenekler içinde yaşar. Ruhsal ve düşünsel dünyası bu toplum içinde şekillenir. Medreselerin kapatılmasına karşı çıkması, ana dilinde eğitim hakkını savunması bile tek başına Şeyh Sait'in ulusal hassasiyetlerine yerli göstergedir. ırkçı bakış bunları görmezden gelir ve Şeyh Sait'i katıksız bir şeriatçı olarak anlatmaya devam eder. Şeyh Sait'in mahkemede "bizim öyle bir davamız yoktu" demesi, katıksız şoveniz-

min tek dayanağıdır.

Kürt asıllı bir liderdir diye, Şeyh Sait'in Kürt davasına mesafeli duruşunu görmezden gelmek ise aynı madalyonun öteki yüzüdür. Şeyh Sait mahkeme boyunca Kürt davasını savunan tek kelime etmemiştir. Varto'daki ifadesinde yer alan, amaçlarının "özerklik talep ve temin etmek" olduğuna ilişkin sözleri Şeyh Sait mahkemede kabul etmez ve bunların kâtip tarafından ilave edildiklerini söyler. Zamanın Vakit gazetesi Şeyh Sait'in Varto'da "Kürdistan Krallığını teşkil için fırsatın zuhur ettiğini zannederek harekete geçtik" sözlerini manşet yapar. Şeyh Sait Diyarbakır'da bunları da yalanlar. Bu sözlerin sonradan geri alındığını kabul etsek bile, bundan yalnızca Şeyh Sait'in Kürt davasını savunmadığı sonucu çıkar.

Kimi Kürt milliyetçilerinin "Mahkeme boyunca savcı ve mahkeme heyeti Şeyh Sait'i incitecek ya da rencide edecek bir hareket ya da imada bulunmadılar" saptaması da doğru değildir. Savcı ve mahkeme heyeti onun Şeyh konumuna saygı gösteriyor gibi davranırlar ama tüm sorularında onun Kürt kimliğine dönük aşağılama tutumundan da geri durmazlar. Ne yazık ki Şeyh Sait "Şeyh Efendi" hitabını kişiliğine duyulan bir saygının ifadesi sayarak, Kürt kimliğine dair aşağılayıcı söylemleri görmezden gelir.

Kendisine sorulan 233 soru var. İçlerinden çoğu Kürt halkının haklılığını dile getirmek ve Kürtleri yok sayanların haksızlıklarını yüzlerine vurmak için vesiledir. Bu vesilelerden hiç faydalanmayan

Şeyh Sait, Azadi Örgütü yöneticileri Yusuf Ziya ve Halit Bey söz konusu olduğunda ise, "onların fikri, davası başka idi" diyor ve ekliyor: "Kürdistan davası... Kürt hükümeti kurmak istediklerini Yusuf Ziya Bey'den duymuşem." (Ahmet Süreyya, Şeyh Sait, s.16)

Yusuf Ziya ile karşılaşmasına dair ise şunları söylüyor: "Hınıs'a gelmişti, benim köyüme misafir geldi. Orada konuyu açtı. Biz Kürdistan hükümetini teşkil etmek üzereyiz dedi. Bu imkansızdır dedim, fikrim bunu kabul etmiyordu." (Kerem Serhatlı, Serhildana Şex Seid, s.193)

Atadığı komutanlara yazdığı mektuplarda geçen "Kürt" ifadelerinin kendisine değil, "Kâtip Fehmi Efendi"ye ait olduklarını söylemesini çoğu Kürt yurtseveri bir taktik sayıyor. Böyle olsa bile, binlerce insanı ölümüne savaşa süren bir liderin bu ilkesizliği yapma hakkı olamaz.

"Gayeniz neydi?" sorusuna verdiği cevap ise, tıpkı kimi yerlerdeki taşkınlık, yağma ve çapulculuk gibi, haklı bir çıkışı karalamak isteyen ırkçı ve şovenlere malzeme verecek cinsten: "Kitap ayaklanma vaciptir diyor. Şeriatı icra ettireceksin diyor. Şeri hükümler; öldürme, zina, uyuşturucu gibi halleri men ediyor. Hepimiz hamd olsun Müslümanız. Kürt, Türk yoktur. Bir bütün hareketimizin çıkış noktası Kuran-ı Azim." (K. Serhatlı, Serhildana Şex Seid, s.181)

Gerek mahkeme başkanı Mazhar Müfit ve gerekse de Savcı Ahmet Süreyya ile kurduğu ilişkiler Şeyh Sait'e inananlar için onur kırıcıdır.

Savcı Ahmet Süreyya kişisel görüş-

melerinde birinde Şeyh Sait'e, "çok nedamet etmiş olduğunuzu kaniim. Benim elimde olsa sizi bir kaleye kapatır ve orada uzun ömürlü olarak yaşamanızı isterdim" dediğini, Şeyh'in onun sözünü kestiğini ve kendisine, "Sizin kamil, iman sahibi bir Müslüman olduğunuza kanaatim var. Merhametinizden de eminim. Şu halde bizi affetmek olmaz mı?" diye sorduğunu anlatıyor.

Osman Aydın buna dair Uğur Mumcu'dan bir başka diyalog aktarıyor: "Şeyh Sait Efendi, idam sehpasına yürürken, Ali Saip Bey ile yaptığı diyalog bazı çağrışımlar yapmaktadır:

"- Saip Bey hani ya doğruyu söylersem kurtaracaktım?

"- Ne yapalım Sait Efendi, seninle Hınıs 'ta kuzu yiyemedik." (Osman Aydın, 1925 Kürt Ulus Hareketi, s.84)

Mahkeme boyunca takındığı tutum, kendisini ipe götürecek olan görevlilerle kurduğu ilişkiler ve "Kürt, Türk yoktur" sözleri, Şeyh Sait'in açık bir teslimiyet içine girdiğinin göstergeleridir. Onu "Halit'in boynu sizin ipiniz için hazırdır" diyen Cıbranlı Miralay Halit Bey, "Cesaretiniz varsa açık yargılama yapın" diyen Dr. Şivan, "Size boyun eğmedim. Bu da size dert olsun!" diyen Seyit Rıza ile aynı kategoride göstererek ulusal kahraman saymak gerçek kahramanların anılarına saygısızlık olur. Kimi Kürt yurtseverleri duygusal bir söylemle bir halkı savunmamayı masum göstermeye çalışıyorlar. Unutmamalıyız: Halkın davasını savunan düşmanın davasına güç verir. Bu aynı kişi bir önderse "düşmanın davasına

güç verme” söylemi hafif kalır.

UĞUR MUMCU’NUN REFERANS KAYNAKLARI

Uğur Mumcu demokrat bir burjuva aydını ve kararlı bir sol Kemalist’tir. 1925 olaylarını ve Şeyh Sait gerçeğini ilk araştırma aydınlardan biridir. Resmi bir tezi yeniden kanıtlamak için değil, olayların gerçek seyrini gün yüzüne çıkartmak amacıyla bu çalışmayı yürütmesi, onun bilime ve meslek etiğine bağlılığının göstergeleridir. Referans kaynaklarını doğru kullandığında verdiği sonuçlar, olayların üstündeki sis perdesini kaldıran, uydu-rulmuş senaryoların ikiyüzlülüğünü ortaya koyan mahiyettedir.

Mumcu’nun ihtiyatla yaklaşılması gereken iki referans kaynağı var: Nuri Dersimi ve Mehmet Şerif Fırat. Dersimi ile ilgili Seyit Abdülkadir’in bazı ithamları var. Ayrıca biz Dersimi’nin son derece öznel yaklaşımlarda bulunduğunu, yaşanmamış olayları yaşanmış gibi yazdığını Koçgiri olaylarından ve Dersim Kırımı’na ilişkin İngilizlere gönderdiği yazılardan biliyoruz. M. Şerif Fırat ise görev gereği Türkçülüğü seçmiş biridir.

Mumcu, M. Şerif Fırat’ın Doğu illeri ve Varto Tarihi isimli ısmarlama kitabını referans almamalıydı. M. Emin Sever’in gösterdiği kaynaklara göre, bu kitap zamanın Muş Alay Komutanı Mehmet Kasım Selçuk’un teşviki ile yazılır. 1946’da Türk Tarih Kurumu tarafından basılması önerilir. Kurumun o zamanki başkanı Şemseddin Günaltay, “hiçbir ilmi vasıf taşıyor ve yazarın kendi müşahadele-rine dayanıyor! Kitap kurumumuzca basılamaz” diyerek öneriyi reddeder.

TARIK ZİYA EKİNCİ’NİN YANILGILARI

Tarik Ziya Ekinci Kürt Siyasal Hareketlerinin Sınıfsal Analizi adlı kitabında bir bölümü 1925 olaylarına ayırır. Sosyalist kimliğiyle olaylara yaklaşımı öğreticidir. Fakat belli yaklaşımları Şefik Hüsnü TKP’si ile Komintern’in yaklaşımlarını çağırıştır niteliktedir.

Tarik Ziya Ekinci’nin 1925 olayları ile ön süreçleri arasındaki bağlantıyı yerince irdelediği söylenemez. O 1925 olaylarını yalnızca Şeyh Sait ve Nakşibendi Tarikatı ilişkisi içinde ele alır. Bu nedenle de harekete temel teşkil eden ulusal zemini gözden kaçırır. Bu tek yanlılık bazı zorlama tanımların yapılmasına yol açar:

“1925 tarihli Şeyh Sait İsyanı merkezi bir örgütün kararıyla, yurt ve dünya koşulları değerlendirilerek planlanmış ve zamanlaması doğru yapılmış bir hareket olmadığı için Kürt bağımsızlık hareketi olarak algılanamaz.” (Tarık Ziya Ekinci, Kürt Siyasal Hareketlerinin Sınıfsal Analizi, s.42)

Bir hareketin niteliğini belirleyen eyleminin muhtevasıdır, bir organın ya da organizasyonun aldığı karar değil. Bir hareketi ulusal karakterli tanımlamak için dört başı mamur bir değerlendirme ve hazırlık koşuluna bağlamak bir zorlamadır. Bir bağımsızlık hareketi planlanmış, zamanlaması ayarlanmış da olabilir; farklı biçimlerde ve yörelerde birbirinden bağımsız başlamış da... Örneğimizde olan kısaca şudur: Azadi Örgütü Kürdistan düzeyinde bir ayaklanmaya hazırlanır. Fakat hazırlıklarını tamamlayamadan asıl önderliği enterne edilir. Şeyh Sait bu boşlukta hareketin başına geçer ve Azadi önderlerinin daha önceki telkinlerine rağmen, erken bir patlamaya kapı aralar. Olay budur.

Tarik Ziya Ekinci’nin bir öteki yanılığı da, bir isyanın “bağımsızlık amaçlı bir kalkışma olarak gösterilebilmesi” için onu “tüm Kürt aşiret ve beylerinin katıldığı bir hareket olma” koşuluna bağlamasıdır. Bu da bir zorlamadır. Kimi Kürt aşiret ve beylerinin harekete karşı çıkmaları eşyanın tabiatına uygun bir durumdur. Yalnızca Sünni Kürtlerin harekete katılmış olması ve bir bölgeye sıkışması, hareketin ulusal yanıyla değil, kimi öznel kimi de nesnel başka bazı nedenlerden kaynaklıdır. Nesnel yanı, bir ulusun sınıflardan oluşması ve eşitsiz gelişimin değişik bölgelerde ve değişik katmanlarda farklılıkların oluşmasına neden olmasıdır. Öznel yönünü ise Ekinci’nin kendisi o günleri bizzat yaşayan Azadi yöneticisi Kadri Cemil Paşa’nın (Zınar Silopi) Doza Kürdistan adlı eserinden aktarıyor.

Kadri Cemil Paşa’nın anlatımından çıkan sonuç, Azadi’nin Kürdistan çapında örgütlü olduğu, harekete geçmek için 1925 yılı yaz aylarını, şayet hazırlıklar yetişmezse 1926 yılı bahar aylarını düşündüğüdür. “Şubat 1925 tarihinde Türk karakol erlerinden bazılarının Piran’da öldürüldüğünün haberini Diyarbakir’de işittimizde, bu hususta bir şeyden haberi olmayan Azadi kuruluşu ile görevli Diyarbakir şubesi üyeleri bizler, olayın içeriğini ve ne amaçla yapıldığını anlamadık. Cemiyetin reisi Halit Cibril ve nüfuzlu azalarının tutuklu olması, örgüt kuruluşunun tamamlanmamış olmasından ötürü örgüt kararıyla bu kıyam hareketinin yapıldığını çok uzak görüyorduk. Hayret ve tereddüt içinde idik.” (Aktaran Tarık Ziya Ekinci, age, s.45)

BİNBAŞI KASIM: “NİTELİKLİ BİR İHANETÇİ”!

Binbaşı Kasım 1918 yılında Osmanlı’dan ayrılarak ayrı bir Kürt devleti kurmayı savunan bir konumdur. Fakat Kürdistan Teali Cemiyeti’ndeki ayrışmada, bazı Kürt ağaları ve tarikat liderleriyle birlikte Kemalistlerden yana tutum alır.

Bu tutum değişikliğinde 1919’da Erzurum’da Mustafa Kemal ile yaptığı özel görüşmenin rolü olsa da, bu Erzurum Kongresi’nden itibaren artık bir başka Binbaşı Kasım gerçeği olduğunu değiştirmez.

Binbaşı Kasım, Şark İstiklal Mahkemesi üyesi M. Avni Doğan’ın talebi üzerine kaleme aldığı anılarında, saf değiş-tirmesinin nedenini Osmanlı’nın Kürt köylüsünü irfansı bırakarak cehaletin sürmesine bağlar ve ekler: Şeyhler ve ağalar Kürt köylülerini kulları olarak görüyorlar. Kürt köylüsü Beylere ve Şeyhlere mutlak itaat ve sadâkatle bağlı kaldığı sürece gelişemez. (Bkz. Mahmut Akyürekli, Binbaşı Kasım’ın Hatıraları ve Şark İstiklal Mahkemeleri)

Bıraktığı not defterlerinden dini konularda çalışmalar yaptığı anlaşılan Binbaşı Kasım, halkın dine alet edilmesine karşı çıkarken laiklik yanlısı tutumunu ortaya koyar. Hamidiye Alayları’nın kurulmasını doğru bir adım sayarken, bu alayların Kürtler arasında zorbalık, talan ve katliamlarda kullanıldığına işaret eder. Ortaya koyduğu çözüm önerisine göre Cumhuriyet bütün bu melanetlerin yok edilmesi için tek çaredir.

Kimi araştırmacılar ve bazı Kürt yurt-severleri, Binbaşı Kasım’ın Şeyh Sait ve Azadi önderlerini saf dışı ederek yörenin hâkimi olmak isteğiyle ihbarcılık yaptığını yazıyorlar. Onun bir ekibin parçası olduğu, ekibiyle Ankara’nın bölgedeki iktidar gücü olmak istediği bir veri olarak kabul edilse bile, yaşananları bununla izah etmek işin aslını görememek anlamına gelir. Çünkü Kasım’ın kişisel hırsından öte bir davası ve buna uygun bir pratiği var.

Osman Aydın ise 1925 Kürt Ulus Hareketi adlı kitabında “Binbaşı Kasım, tipik bir ajan provokatördür” diye yazar ve ekler: “Nitelikli bir ihanetçi.” (s. 63)

Osman Aydın’ın “nitelikli” tanımını, Binbaşı Kasım’ın Aşiret Mektebi’nden mezun olduğu için eğitilmiş, binbaşılığa terfi etmiş olması itibarıyla deneyimli, birçok cephede başarıyla komutanlık yaptığı için itibarlı biri olduğu sınırlarında anlamak eksik bir algı olur. Çünkü Binbaşı Kasım bir değerlendirme üzerinden hazırlanmakta olan Kürt isyanını boşa düşürmek için bilinçli bir karşı tutum alır.

Binbaşı Kasım’ın konumu bu denli netken, Halit Bey 18 Nisan 1339 (1922) tarihli mektubunda ona şunları yazıyor:

“Sana hayli gücendim. Bu mektubum inâyetnâmedir. 1335’de (1918) ben mutedil, sen ise müfrit idin. Şimdi bi’-iltizâm [bilerek ve isteyerek-BD] fikrime muhalefet ediyorsun. Bu mektûpla fikrini tekrar istimzaç ediyorum [soruyorum]. Eski fikrinde isen bildir. Nice her fikir ve kanâat muhteremdir. Senin Varto’dan verdiğin telgrafı ben Ankara gaze-

telerinde okudum. Yerin dibine geçtim.” (Mahmut Akyürekli, Binbaşı Kasım’ın Anıları, s.194)

Binbaşı Kasım’ın yeni konumuna rağmen Azadi yönetiminin onunla ilişkilerini sürdürmesi ve yakın davranması, akrabalık bağlarından çok milliyetçi duygusallıkla ilgili olmalı. Binbaşı Kasım tutumunda son derece bilinçlidir. Aradaymış gibi davranıp Azadi önderleri ve Şeyh Sait ile görüşmelerinde pek çok bilgi alır. Bu ilişkide uyanık davranan Binbaşı Kasım, naif davrananlar ise Azadi önderleri ve Şeyh Sait’tir. Nitekim Binbaşı Kasım onlardan öğrendikleri üzerine Mustafa Kemal ile özel bir görüşme daha yapar. Piran olaylarının hemen öncesindeki bu görüşmede Azadi önderlerini deşifre etmekle kalmaz, iktidar yanlısı olmayan bütün Kürt ileri gelenlerinin batıya sürülerek kontrol altına alınmaları yönünde çok geçmeden uygulanacak bir politika da önerir. Yine aynı günlerde Kürt davasının başarı şansının hiç olmayacağı konusunda Şeyh Sait’i ikna ederek Yusuf Ziya ve Halit Bey’den uzaklaştırmak için çalışır.

1925 Kürt olayları başladığında Binbaşı Kasım emekli bir askerdir. İsyancılar onun evini kuşatınca Şeyh Abdullah’la görüşme ister. Bu görüşme zayıf halkaları görmesini sağlar. Bu aşamadan sonra bilinçli bir seçimle hareketin içine girer. Tecrübeli bir asker olarak amacı Şeyh Abdullah gibi tereddüt içindeki komutanların iradesini kırmak, Şeyh Sait’i bir çıkmaza girdiğine inandırmaktır. Bunu başarır da. Onların iradesini zayıflatmakla kalmaz, yanlış yönlendirip yılgınlık içine çekerek tam bir teslimiyete sürükler. Şeyh Abdullah’ın mahkemedeki rezil tutumunun gerisinde Binbaşı Kasım’ın etkisi vardır.

Sonuç olarak Binbaşı Kasım bilinçli olarak bir yola girer. Bu yolun bütün gereklerini de yerine getirir. Bilgisini ve deneyimini iyi kullanır.

Bağımsız bir Kürdistan için siyasal yaşama başlayan, fakat bu düşüncelerini terk edip davasına ihanet ederek yakın dostları ve akrabalarına kıymakta tereddüt etmeyen Binbaşı Kasım, bu hizmetleri karşılığında ödüllendirilmeyi elbette bekler. Bunu mahkeme sırasında dile de getirir. Çünkü devletin “büyük bir belayı bertaraf etmesinde” en kritik rollerden birini, canını tehlikeye atarak oynamıştır. Binbaşı Kasım’ın aldığı ödül, canının bağışlanması ve 1953 yılına kadar Söke’de bir köy evinde mecburi ikamet olur.

İran'a karşı savaşın tarihsel arka planı

Y. Kenan

17 Haziran'da Kanada'da düzenlenen G7 zirvesinde Almanya Şansölyesi Friedrich Merz, Almanya'nın ikinci kanalı ZDF'ye yaptığı açıklamada, İran'a yönelik saldırı konusunda şu ifadeleri kullanmıştı: "Bu, İsrail'in hepimiz için yaptığı kirli bir iş. Sadece İsrail ordusunun, İsrail hükümetinin bunu yapma cesaretine sahip olduğu gerçeğine en büyük saygıyı duyduğumu söyleyebilirim."

Bu açıklamadan dolayı Merz'i kutlayan soykırımcı İsrail hükümetinin şefi Binyamin Netanyahu, başlattıkları savaşla, sadece İran'ın değil, Ortadoğu'nun da çehresini değiştirmeyi hedeflediklerini söylemişti.

İlan eden ve başlatan Netanyahu ve savaş çetesi olsa da planlayan, finanse eden, silah ve mühimmat sağlayan, İsrail'e kalkan oluşturmaya çalışan ise ABD emperyalizmidir. Ortadoğu halklarına karşı yürütülen her savaşta olduğu gibi İngiltere, Fransa, Almanya gibi emperyalistler de aynı safta yer aldı.

ABD'nin hegemonya savaşının bir cephesi olarak İran'a yönelik saldırısının öncelikli hedeflerinden biri "rejim değişikliği" yapmak, Tahran'da emperyalist/Siyonist güçlere usaklık edecek bir rejim kurmaktır. Bu, savaşı başlatan saldırganların 50 yıldan beri varmak istediği bir hedefti. Onlar, 1979'da yıkılan Şah Rıza Pehlevi'nin faşist rejimini diriltme hayalinden hiçbir zaman vazgeçemediler.

Hem bu hevesin yansıması hem bir planın parçası olarak İran'a yapılan saldırı, emperyalist/Siyonist egemenlik altında "yeni bir Orta Doğu" yaratmaya yönelik ABD-İsrail projesinin temel ayaklarından biridir.

İran için ABD, "Büyük şeytan, tanrısız ve bütün kötülüklerin kaynağı" olan bir güçtür. ABD ile çoğu Batılı emperyalist devlet için ise İran, "Kötülük ekseninin parçası, nükleer bomba üretmek isteyen köktendinci, kadın düşmanı bir rejim."

Lakin, bu düşmanlığın nedenleri nereye dayanıyor?

İran-ABD çatışmasının tarihçesini ve ABD'nin özellikle Ortadoğu'ya yönelik onlarca yıllık politikasını irdelemeden bugünü anlamak mümkün değil.

İsrail ve ABD'nin İran'a karşı saldırgan tutumunu anlamak için, Soğuk Savaş yıllarında ABD ile İngiltere'nin Orta Doğu

politikasına bakmak gerekiyor. Molla rejiminin Batı'ya, özellikle ABD emperyalizmine karşı beslediği kin ve nefretin arkasında ne yatıyor? Batı'nın İran'a karşı tutumunun arkasında ne yatıyor?

20. yüzyılın başlarına uzanmak bunu anlamayı kolaylaştıracaktır.

EMPERYALİSTLER MUSADDIK HÜKÜMETİNE KARŞI

2. Emperyalist Paylaşım Savaşı sonrasında dünyada petrole duyulan ihtiyaç giderek arttı. Bunun bir nedeni otomotiv endüstrinin sürekli genişlemesi ise, diğeri de "soğuk savaş" döneminde askeri kapasitelerini artıran Sovyetler Birliği ile ABD'nin büyük miktarda petrole ihtiyaç duymasındır. O koşullarda yeni petrol yatakları arayışında dikkatler öncelikle Ortadoğu'ya çevrildi. 20. yüzyılın başından itibaren bölgede büyük petrol yatakları keşfedilmiş ve büyük petrol tekelleri bu kaynakları pervasızca yağmalyordu.

Zengin petrol yatakları olan ülkelerden biri de İran'dı. Dönemin emperyalist hegemon gücü olan Büyük Britanya İran'ın petrol sahalarının üzerinde kontrol kurmuş ve bunu sürdürmek istiyordu. 2. Paylaşım Savaşı'ndan sonra British Petroleum/BP (ki o zamanlar Anglo-Iranian Oil Company/AIOC olarak bilinen şirket), İran'daki bütün petrol üretimini kontrol ediyor, Büyük Britanya ekonomisinin petrol tedarikini karşılıyor ve muaz-

zam kârlara el koyuyordu. İranlıların payı ise yaklaşık %20'ye tekabül ediyordu. Yani İranlılar kendi petrollerinden pek de faydalanmıyordu.

1951 Nisan'ında başbakanlığa seçilen Muhammed Musaddık, 1 Mayıs'ta petrol sanayisini kamulaştırma kararı aldı. Daha önce AIOC ile imzalanan sözleşmeyi tek taraflı olarak fesh eden Musaddık, İngiliz emperyalizminin şimşeklerini üzerine çekti. İngilizlerin dev petrol sanayisini kamulaştırma "cüretinde" bulunan Musaddık, "3. Dünya ülkeleri" diye anılan geniş bir coğrafyada "anti-emperyalizmin" bir nevi simgesi haline geldi. Orta Doğu'da petrol kontrolünü kaybedeceği kaygısına düşen İngiliz hükümeti, Musaddık'ın diğer liderlere örnek olmasından da korktu. Nitekim dönemin Savunma Bakanı Emanuel Shinwell, başka ülkelerin de cesaretleneceğini, Hürmüz Boğazı'nın dahi kamulaştırılacağını varsaydı. Emperyal çıkarlarını korumak ve İran'a göz dağı vermek için bölgeye savaş gemileri göndermeyi düşünseler de Musaddık yönetimine açık savaş ilan etmeye cesaret edemediler. Zira o dönem Malezya gibi sömürge ülkelerini kaybetmemeye çalışan İngiliz hükümeti, Kore cephesinde ABD emperyalizminin uşağı olarak askerlerini savaşın ön saflarına sürmüştü.

Londra'daki sömürgeci şefler, Musaddık hükümetini sıkıştırmak için hemen harekete geçtiler. Bu amaçla İran ekonomisini zayıflatmak ve Musaddık'ı istifaya

zorlamak için ilk başta Abadan kentinde bulunan ülkenin en büyük petrol rafinerisini ele geçirmeyi planladılar. Dönemin ABD başkanı Harry S. Truman hükümetinden yardım istediler. ABD ise bu talebi reddetti. Zira İran'ı ne daha fazla zayıflatmak ne de Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin kucağına itmek istiyordu. Truman, sadece ekonomik açıdan güçlü olan bir İran'ın, SSCB'nin etkisine direnebileceğine inanıyordu. Öte yandan İngiltere'nin Ortadoğu'da güçlenmesine de göz yumamazdı. İngiltere de ABD ile ilişkileri zedelemek istemedi. Abadan petrol rafinesini ele geçirmekten vazgeçmek mecburiyetinde kaldı.

Hafızaları tazelemek gerekirse; İkinci Emperyalist Paylaşım Savaşı'ndan hemen sonra ABD ile İran arasında ilişkiler o denli iyiydi ki, 1951 yılında Amerika'nın önde gelen dergilerinden Times, "demokratik seçimle" İran başbakanı olan Muhammed Musaddık'ı "Yılın Adamı" olarak seçmişti.

1 Mayıs 1951'de petrol sanayisini kamulaştırma kararı Washington'da o denli etkili oldu ki, Musaddık, bazı akademisyen çevrelerce ABD'nin kurucularından biri olan ve bağımsızlık ilanında merkezi rol oynayan Benjamin Franklin'e benzetildi ve "İran'ın Benjamin Franklin'i" diye adlandırıldı. ABD ile İran arasındaki bu "iyi ilişkiler", ABD'nin İran'da Sovyetler Birliği'nin etkisini sınırlamak istemesinden kaynaklanıyordu. Soğuk Savaş dö-

neminde Sovyetlerin bölgedeki etkisini sınırlamak, ABD'nin stratejik çıkarları açısından hayati bir önem taşıyordu.

ABD emperyalizminin bu yaklaşımı 1952 yılı sonlarında D. Eisenhower'ın başkan olmasıyla değişti. O dönemde İngiltere, petrol sahalarındaki ayrıcalıklarını korumak için sürekli müzakereler yürütüyor, ancak İran taviz vermiyordu. Bunun üzerine petrol ambargosu uygulayan İngiltere, ithalat ve ihracat yasaklarıyla İran ekonomisini iki yıl içinde iflasın eşiğine sürükledi. İran halkları o dönemden beri İngiltere başta olmak üzere Batı emperyalizmine karşı tutum almaya başladı. Dolayısıyla İran'da sol/sosyalist güçler güç kazandı, giderek ülkenin siyasi yaşamında daha etkili bir güç haline geldi.

Bunun en iyi örneklerinden biri 1941 yılında kurulan İran Komünist Partisi/Tudeh idi. Tudeh o dönemde Sovyetler Birliği'yle yakın ilişkiler içindeydi ve Moskova'dan aldığı destekle gittikçe güçleniyordu. Sovyetler Birliği, İran'da "komünizmin" etkisini genişletmek için Tudeh'i önemli bir müttefik olarak görüyordu. Tudeh, işçi sınıfının temsilcisi ve emperyalist etkilerin karşıtı olarak kabul görmesi nedeniyle büyük ilgi görüyordu. Bu gelişmeler, anti-komünist histerinin doruğunda olan ABD'nin dikkatinden kaçmadı ve İran'ın Sovyetler Birliği'ne yaklaşacağı "kaygısı" oluştu. Daha evvel İngiltere'nin İran'a müdahale talebini reddeden ABD, Musaddık'ı Sovyetlerin eline teslim etmemeye karar verdi. Bugün Trump'ın oluşturduğu kabine nasıl çoğunlukla İsrail yanlısı Siyonistlerden oluşuyorsa, o dönemde ise kabine anti-komünist bakanlarla doluydu.

ABD-İNGİLİZ PATENTLİ İLK CIA DARBESİ

Güya "özgür dünyayı" temsil eden ABD-İngiltere ikilisi, Musaddık gibi bağımsız karar alabilen bir lidere tahammül edemezdi. Kendilerine ve Siyonist İsrail'e hizmet edecek bir kukla istiyorlardı. Bu kukla, onlara İran petrollerini yağmalamaya devam etme imkanı da sağlayacaktı. Nitekim MI6 ile birlikte CIA 1953 başlarında İran başbakanı Musaddık'ı devirme planını uygulamaya başladı. Bu plana ilişkin belgeler, özellikle Ajax Operasyonu diye adlandırılan operasyonla ilgili gizli servis dosyaları 1970'lerde araştırmacı gazeteciler tarafından kısmi de olsa ifşa edildi. 2017 yılında ise, gizlilik kararının kaldırılmasından sonra bu belgeler yayınlandı. Daha sonra, ABD Ulusal Arşivleri ve diğer resmi kurumlar tarafından da açıklandı. Yani belgeler yıllar içinde resmi açıklamalar, gazetecilerin araştırmaları ve tarihi yayınlar yoluyla kademeli olarak kamuoyuna açık hale getirildi.

Ortaya çıkan belgeler, CIA'nın "rejim devirmek" için gerçekleştirdiği ilk darbeyi gözler önüne serdi. Amerikalı gazeteci Stephen Kinzer de "Şah'ın Bütün Adamları" adlı kitabını büyük ölçüde o belgelere dayanarak yazdı.

"AJAX HAREKETİ/OPERASYONU" PLANI NASIL İŞLEDİ?

Operasyonun gerçekleştirilmesindeki en önemli noktalar şunlardı:

CIA'nın ilk adımı, Musaddık hükümetini istikrarsızlaştırmak ve Batı yanlısı kukla güçlerin iktidarı ele geçirmesini kolaylaştırmak, kamuoyunu etkilemek ve Musaddık'a duyulan güveni sarsmak için çeşitli taktikler kullanmak oldu. Sürecin ikinci önemli ayağı ise propaganda ve dezenformasyondur. Yani halk arasında hoşnutsuzluğu körüklemek ve hükümetin değişmesi yönündeki "talebi" yaygınlaştırmak için yanlış haberler yaymak, bu amaçla broşürler ve diğer propaganda araçlarını pervasızca kullanmak vb...

Bunun yanı sıra "sözde" muhalefet grupları yaratıldı, var olan gruplar ise desteklendi. Yani, Musaddık'a karşı harekete geçmeye hazır işbirlikçi gruplar ve askeri yetkililer CIA tarafından desteklendi, organize edildi ve ihtiyaca göre harekete geçirildi. Ek olarak orduyu darbecilerin tarafına çekmek için planlar da geliştirildi. Bütün bu hazırlıklar sonucunda CIA'nın planladığı Ajax Operasyonu'nun son evresinde Başkent Tahran'ı ele geçirmek için 19 Ağustos 1953 tarihinde askerler konuşlandırıldı ve işbirlikçiler sokaklara salınarak eylemler başlatıldı. Oyunu fark eden Musaddık yanlıları da harekete geçti. Musaddık yanlıları ile CIA'nın organize ettiği dar-

beciler arasında çatışmalar başladı. Darbeciler başkentin kontrolünü ele geçirdikleri gün Musaddık tutuklandı. CIA ve İngiliz istihbarat teşkilatı MI6'ın en ince noktasına kadar planladıkları bu darbe ile Şah Muhammed Rıza Pehlevi yeniden iktidara getirildi. Rıza Pehlevi, emperyalistlerin kuklası, İsrail işbirlikçisi bir hükümet kurdu. Operasyon Ajax, İran siyasetine emperyalist müdahalenin bilinen en küstahça örneklerinden biri olarak tarihe geçmiş ve İran halklarının hafızasında derin izler bırakmıştır. Emperyalistlerin gericiilik ihraç ederek "rejim değiştirme" küstahlığının ilk kurbanı İran halkları olmuştur. 73 yıl sonra aynı sömürgeci güçler yine aynı amaçla sahnede.

Ağustos 1953'de CIA darbesiyle tahta çıkan Rıza Pehlevi'nin ilk icraatı, "ünlü" gizli polis teşkilatı SAVAK'ı bir aparat olarak kullanarak cezaevlerinde vahşi işkence yöntemlerine baş vurmak ve her tür muhalefeti bastıran acımasız bir terör rejimi kurmak olmuştur. Zaman geçirmeden petrol üretiminin kamulaştırılması kararını geri çeken Şah, İran petrolünü İngiliz ve ABD başta olmak üzere Fransız ve Hollandalı Tekellerin yağmasına açtı. İran halkına petrol kazançlarından elde edilen karın bir dirhemi bile düşmedi. Uşaklığını kanıtlayan Şah rejimi, ABD tarafından devasa mali yardım ve modern silahlarla desteklendi. Şah rejimi Ortadoğu'da ABD'nin yanısıra Siyonist İsrail'in de en önemli müttefiki haline gelmişti. O yıllarda yaklaşık 25 bin askeri danışmanın bulunduğu CIA'nın Ortadoğu Ana Karargahı İran'da kuruldu.

Şubat 1979'da gerçekleştirilen İran Devrimi'nin ilk günlerinde yapılan Şah karşıtı protesto gösterilerinde eski başbakan Musaddık'ın resimleri de dalga-

lanıyordu. Zira Musaddık'ın 1953 yılında ABD-İngiliz ortak yapımı bir darbe ile devrilmesi İran halklarının belleğinde derin izler bırakmış ve anti-emperyalist tutumu pekiştirmişti. Darbenin üzerinden 72 sene geçmiş olmasına rağmen halkın üzerindeki etkisi sürüyor. 1979'da iktidara gelen Molla Rejiminin "anti-Amerikancı" propagandası da bu mirastan besleniyor.

ABD AJANI ŞAH DEVRİLDİ "CARTER DOKTRİNİ" DEVREDE

Amerika-İsrail işbirlikçisi Şah'ın bir halk devrimi ile yıkılması Washington ve Tel Aviv'de alarm zillerini çaldı. ABD'nin İran ve Ortadoğu halklarına karşı her zaman takındığı sömürgeci tutum, 1980 yılında dönemin ABD Başbakanı Jimmy Carter'ın, dış politikasını oluşturan "Carter-Doktrini" metninde de vücut bulmuştur. Şah'ın devrilmesinden sonra İran birkez daha hedefe çakıldı. Doktrinde İran'a yönelik tehditler şu şekilde ifade ediliyordu: "ABD, Basra Körfezi'ndeki petrol üretimini veya stratejik öneme sahip bölgeleri kontrol altına almaya çalışan herhangi bir yabancı güce karşı askeri müdahalede bulunma hakkını saklı tutar."

Doktrin, ABD'nin Orta Doğu'daki çıkarlarını askeri güçle "savunmaya" hazır olduğunu belirtiyor ve Sovyetler Birliği veya İran gibi diğer güçlerin bu bölgedeki nüfuzunu engellemeyi öngörüyordu.

Bu doktrin, özellikle Bill Clinton başkanlığı döneminde İran'a karşı uygulanan yaptırımlarla daha somut bir görünüm kazandı. Clinton, nükleer programla ilgili olarak İran'ı müzakere masasına oturtmak için baskı politikası izledi. Clinton

döneminde uygulanan ambargo, tam bir ithalat ve ihracat ambargosuydu ve uluslararası finans kuruluşlarından İran hükümetine ve bireylerine verilen kredileri engelliyordu. Dahası, sözde “nükleer silah geliştirmesini engellemek” için İran’ın özellikle ticaret, finansal işlemler ve belirli teknolojilere erişimi kısıtlandı. Bu ambargo İran’ı derin bir ekonomik krize sürükledi.

Bu emperyalist yaptırımların gerçek amacı, adı geçen doktrine göre yeni hamleler yapmak ve İran’da rejim değişikliğini teşvik ederek ABD-İsrail uşağı olabilecek bir rejimi yeniden başa geçirmekti.

11 EYLÜL 2001: SALDIRGANLIKTAKİ YENİ AŞAMA

ABD’nin sıkı yaptırımlar ve provokatif tacizler içeren politikası, 11 Eylül 2001’de New York’taki İkiz Kuleleri’nin vurulmasından sonra daha saldırgan bir muhteva kazandı. Dönemin ABD Başkanı George W. Bush, Ocak 2002’de ilk defa “Kötülük Eksen”i veya “Şeytan Üçgeni” tanımlamasını yaparak, ABD’ye biat etmeyenlere savaş ilan etti. Somut olarak Kuzey Kore, Irak ve İran’ı hedef almıştı. Bu ülkelerin “küresel güvenliğe” tehdit oluşturduğunu iddia eden oğul Bush, “ABD’nin bu tehditlerle mücadele etmek için önlem almaya hazır olduğunu” ilan ederek, Afganistan’dan sonra Irak’ı işgal etme kararını aldı. Bir milyondan fazla kişinin hayatına mal olan, ülkeyi yakıp/yıkarak Irak işgali ABD için bir bataklığa dönüşünce, İran’a saldırıyı ertelemek zorunda kaldılar.

Oğul Bush ve neo-con/faşist çetesi İran’a dış bilese de o dönem saldıramadılar. Saldırıyı göze alamadıkları için, sonraki yıllarda “müzakere” yoluna girdiler. ABD ile İran arasında ilk önemli nükleer müzakereler 2013 yılında Barack Obama’nın başkanlığı döneminde başladı. Bu müzakereler, ABD ile diğer BM Güvenlik Konseyi üyeleri Çin, Rusya, İngiltere, Fransa artı Almanya’nın (P5+1) katılımıyla gerçekleştirildi. İran ve “P5+1” diyalogu ile nükleer programa “çözüm” bulmaya çalıştılar. “P5+1” tanımı, bir diyalog veya müzakere çerçevesini ifade ediyordu. Tahran yönetimi, önerilen kurallara göre nükleer programı konusunda işbirliği yapacak, İran’a uygulanan yaptırımlar ise aşamalı bir şekilde kaldırılacaktı.

Obama’dan sonra başkanlık koltuğunu oturan Trump, “İran’ın tüm vaatlerinin yalandan ibaret olduğunu, bununla ilgili de kesin kanıtların bulunduğunu” iddia etti ve Mayıs 2018’de tek taraflı olarak nükleer anlaşmadan çekildi. Dönemin Dışişleri Bakanı Mike Pompeo, Trump’ın açıklamalarını da referans ala-

rak, “İran’ın kötü niyetli faaliyetlerini geri püskürtmek için yeni yaptırımlar uygulama” kararı aldıklarını ilan etti. Takip eden yıllarda, nükleer müzakereleri yeniden başlatmak veya yenilemek için İran tarafından çaba harcandı. Geçen aylarda Trump yönetimi görüşmelere yeniden başlama kararı almıştı. Buna ek olarak belirtmek gerekir ki, Uluslararası Atom Enerji Ajansı (IAEA) İran’ın anlaşmaya uyduğunu birçok kez deklare etmişti. Ancak 13 Haziran’da görüldü ki, İran’la görüşmeler devam ederken, Trump-Netanyahu ikilisi savaş hazırlığı yapıyordu. Bir devlet başkanından çok bir mafya babası gibi davranan Trump, görünürde masada “müzakere” ederken, gerçekte Netanyahu ile “savaş” hazırlığı yapıyordu.

ABD’nin bu yaptırımlardaki asıl hedefi ne insan hakları ne de demokrasi kaygısıdır. Amaç, bu yaptırımlarla İran halklarının hoşnutsuzluğunu artırmak ve Molla rejimine karşı tepki yaratarak Batılı emperyalistlere uşaklık edecek bir rejimi işbaşına getirmektir. Ancak küstah sömürgecilere özgü bu kirli plan tutmadı. Zira rejime muhalif İranlılar, emperyalist/Siyonist cellatlardan özgürlük dilenmeyeceklerini gösterdiler.

“REJİM DEĞİŞİKLİĞİ” PLANI 2009’DA GÜNCELLENDİ

İran yönetimini devirip Amerikancı bir rejimi işbaşına getirme stratejisi 2009 yılında güncellenmişti. Üstelik bunu açıkça yapmışlardı. “Düşünce” kuruluşu Brookings Enstitüsü tarafından 20 Haziran 2009 yılında yayımlanan 170 sayfalık raporun/kitapçığın başlığı şöyleydi: “Hangi Yol İran’a Gidiyor? İran’a Yönelik Yeni Bir Amerikan Stratejisi İçin Seçenekler.” (WHICH PATH TO PERSIA? Options for a New American Strategy toward Iran)

Brookings Enstitüsü, Washington merkezli “düşünce” kuruluşlarının en bilineni sayılır. Bu kurum hem ABD hükümeti ile ordusu hem Batı’nın en büyük şirket ve finans kuruluşları tarafından finanse edilmektedir.

Dikkat çekici olan, raporda yer alan “stratejik önerilerin”, 2009 yılından beri tüm ABD başkanlarının politikalarıyla bire bir örtüşmesi ve kesintisiz bir şekilde sürdürülmesidir. Temmuz 2015’te imzalanan “İran Nükleer Anlaşması” veya “Ortak Kapsamlı Eylem Planı” ile yeni bir sürece girilmiş gibi görünse de 2018 yılında anlaşmadan çekilen Trump, İran’a yönelik baskı, şantaj ve provokasyonlara yeniden ağırlık verdi.

Brookings Enstitüsü’ne bağlı Ortadoğu Politikaları Merkezi’nin (CMEP) “İran’a Hangi Yoldan Gidilir” başlıklı raporunda, ABD’nin “düşman devlet” İran’la bir çatışmayı nasıl kazanabileceğine dair çeşitli stratejiler öneriliyor.

Dokuz alt bölümden oluşan kitap, “Diplomatik Seçenekler”, “Rejim Değişikliği”, “Askeri Seçenekler”, “Kontrol” gibi adlar altında gruplandırılıyor.

ABD’de dış politika için çalışan “düşünce kuruluşları” İran’da rejim değişikliğini “açıkça” savunuyor. Ancak daha çok “gizli” stratejilerden medet umuyorlar.

CMEP analizi, halk ayaklanmalarına destek vermenin veya muhalif (askeri) grupların finanse edilmesinin yanı sıra “taktiksel anlaşmalar” (“angajman”) üzerinde de duruyor. Bunları “İran rejimini, ABD’nin ‘tehdit edici’ diye tanımladığı davranışlardan vazgeçmeye ikna etme stratejileri” olarak da tanımlıyor.

“Diplomatik seçenekler” hakkındaki bölümlerde ise mafya babalarının taktiği öneriliyor: “İran’la nükleer programı konusunda bir anlaşmaya varmış gibi görünmek, planı tek taraflı olarak terk etmek ve ardından bu başarısızlığı bahane olarak kullanarak İran hükümeti ve ekonomisi üzerinde daha fazla baskı uygulamak...” (Bölüm 2: Tahran’ın cazibesi: Angajman Seçeneği).

Trump’ın “İran’la anlaşmaya varmak üzereyiz” açıklamasının hemen ardından İsrail’in ABD emriyle savaşı başlatması, yukarıdaki çerçeveye tamamen uyuyor.

Takip eden bölümlerde ise “İran’da kargaşa çıkarmak için kullanılan yöntemlere” yer veriliyor. Bu yöntemler arasında şunlar da var: ABD hükümeti tarafından finanse edilen muhalif grupların kullanılması, (Bölüm 6: Kadife Devrim: Halk Ayaklanması Desteklenmesi). Bu bölümde ABD Dışişleri Bakanlığı’nın listesinde yer alan Halkın Mücahitleri Örgütü/Mojahedin-e-Khalq (MEK) gibi emperyalizm maşası terörist örgütlerin desteği ile İran’da ayaklanma çıkarma yöntemleri anlatılmaktadır (Bölüm 7: Ayaklanmaya Teşvik: İran’daki Azınlık ve Muhalefet Gruplarının Desteklenmesi).

“Kadife Devrim - Halk Ayaklanmasını Desteklemek” başlığını taşıyan bölümde ise “İran rejimi pek çok İranlı tarafından sevilmediğinden, rejimin sonunu getirmenin en ‘bariz’ ve ‘dostane’ yöntemi, 1989’da Doğu Avrupa’da pek çok komünist hükümeti deviren ‘kadife devrimler’ çizgisinde bir “halk devriminin” teşvik edilmesine yardımcı olmak olacaktır” deniliyor. Rejim değişikliğini savunan pek çok görüşe göre ABD’nin İran halkını kendi adına iktidarı ele geçirmeye teşvik etmesi gerek ve bu, rejim değişikliğinin en “meşru” yöntemi olacaktır.

Diğer bölümlerde ise doğrudan bir ABD işgali (Bölüm 3: Sonuna kadar gitmek: İşgal) ve daha küçük çaplı bir hava harekâtı (Bölüm 4: Osirak seçeneği: Hava saldırıları) anlatılmaktadır.

Bu bölümde aynen şu ifadeler de kullanılıyor: “Amerikan halkını ulusal

ekonomik krizin yaşandığı bir dönemde buna ikna etmek bir yana, bir işgalin getireceği maliyetleri ödemeye ve riskleri üstlenmeye bile hazır olmayan İran’ın sorunlarını çözmenin en iyi, hatta tek yolunun güç kullanmak olduğuna inananların, İran’ın kilit hedeflerine karşı daha sınırlı bir hava saldırısı kampanyasını savunmaları daha muhtemeldir. Özellikle böyle bir politika, İsrail’in 1981’de Tuwaitha’daki Irak nükleer programına (genellikle inşa halindeki Fransız reaktörü Osirak reaktörünün adıyla anılır) ve 2007’de Deyr az-Zor’da yeni ortaya çıkan Suriye programına yönelik önleyici saldırılarını büyük ölçüde genişletilmiş bir versiyonunda İran’ın çeşitli nükleer tesislerini (muhtemelen balistik füzeler gibi kilit silah dağıtım sistemleri de dahil olmak üzere) hedef alacaktır. ABD, BM Güvenlik Konseyi’nin İran’ın nükleer zenginleştirme faaliyetlerini BM Şartı’nın VII. bölümü uyarınca alınan ve tüm üye devletler için bağlayıcı olan kararlarla defalarca yasaklamış olması gerçeğine dayanarak böyle bir kampanya için makul bir gerekçe sunabilir.”

Son olarak, bir bölümün tamamında, “ABD’nin daha sonra isteksizce müdahale edebileceği bir savaşı başlatmak için İsrail’in rolü” ele alınmaktadır (Bölüm 5: Bibi’ye Bırakın: İsrail’in Askeri Saldırısına İzin Vermek veya Teşvik Etmek).

İran’a karşı İsrail’in başlattığı savaşa bakıldığında, “Bibi’ye Bırakın” diye adlandırılan saldırı senaryosunun tercih edildiği görülüyor. Senaryo, “İsrail hava saldırısına izin verilmesi veya teşvik edilmesi” tercihini esas alıyor. “Bibi” ile de Binyamin Netanyahu kastediliyor.

ABD’nin İran’a yönelik hava saldırılarında olduğu gibi, bu seçeneğin amacı İran’ın önemli nükleer tesislerini yok etmek ve böylece İran’ın kendi nükleer silahlarını edinmesini önemli ölçüde geciktirmek olacaktır.

Bu durumda ABD, İsraillilerin hava saldırılarını gerçekleştirmesini teşvik edebilir ve hatta belki de bu konuda yardımcı olabilir. Nitekim tam da öyle oldu.

İsrail’in savaşı başlatması, ancak İran’ı çökertme planının fiyaskoyla sonuçlanması üzerine ABD’nin doğrudan devreye girip İran’ın üç nükleer tesisini bombalaması, tam bir “Bibi’ye bırakın” senaryosudur. Ancak savaşın 12. gününde “Bibi” ile patronu Trump’ın ateşkes talep etmek zorunda kalmaları, en azından şimdilik heveslerinin kursaklarında kaldığını gözler önüne sermiştir.

Tayvan üzerinden savaş senaryoları

A. Vedat Ceylan

“Emperyalizm, barış istemez; onun istediği şey, pazarların yeniden paylaşımıdır. Bu da kaçınılmaz olarak savaşı getirir.”

V. İ. Lenin

Kapitalizmin yapısal krizlerinin derinleştiği, hegemonya savaşlarının yeni cephelerle yaygınlaştığı bir tarihsel momentte, ABD emperyalizmi Asya-Pasifik hattında saldırgan hamlelerini yoğunlaştırıyor.

Irak ve Afganistan işgalleriyle 21. yüzyılın başında emperyalist saldırganlığın başını çeken ABD, şimdi rotasını ‘yükselelen rakibi’ Çin’e çevirmiş durumda.

Bu yönelim, ekonomik rekabetin yanı sıra, askeri tahkimatlar ve vekalet savaşlarıyla derinleşen, dünya ölçeğinde bir paylaşım savaşı riskini içinde barındıran emperyalist bloklaşmayı yansıtmaktadır. Tayvan üzerinden tırmandırılan kriz, yalnızca bölgesel bir gerilim değil; yeni bir dünya savaşına doğru açılan sürecin ara halkalarından biridir.

ABD Savunma Bakanlığı’nın Japonya ve Avustralya’ya Tayvan üzerinden çıkabilecek bir çatışmada açık ve somut taahhütler vermeleri yönünde baskı yapması, emperyalist kampın iç ilişkilerini yeniden dizayn etmeye dönük bir adımdır.

Basına yansıyan bilgilere göre, Pentagon’un kilit isimlerinden Elbridge Colby, Japon ve Avustralyalı yetkililere doğrudan “tarafınızı seçin” dayatması yapmış, askeri tatbikatlar, savunma harcamaları ve savaş senaryoları üzerinden açık tutum almaya zorlamıştır.

ÇİN’İ KUŞATMA STRATEJİLERİ

Tayvan, ABD emperyalizmi açısından Çin’e karşı yürütülen kuşatma politikasının stratejik bir ayağıdır.

1949’da Çin Halk Cumhuriyeti’nin kurulmasından bu yana batı emperyalizminin Çin’e karşı bir koz olarak kullandığı ada, günümüzde doğrudan emperyalist mücadelenin en kırılgan fay hatlarından biridir.

ABD’nin Tayvan üzerinden izlediği politika yalnızca Çin’e karşı bir ‘caydırıcılık’ arayışıyla sınırlı değildir. Esas olarak, Çin’i köşeye sıkıştırmayı, iç siyasetinde istikrarsızlık yaratmayı ve askeri gerilimi yükseltmeyi hedefleyen bir stratejidir. Bu politikanın temelinde ise, Çin’in kapitalist-emperyalist sistem içindeki özgün

konumu ve ‘engellenemeyen’ yükselişi vardır.

Çin’in kapitalist restorasyon sürecinden geçmiş olması, ABD’nin saldırgan tutumunu yumuşatmak bir yana, onu sistem içi ‘baş rakip’ olarak görmesine ve emperyalist saldırganlığını daha da tırmandırmasına yol açmaktadır.

Zira mesele sistem içi olağan bir rekabet olmaktan her geçen gün biraz daha çıkmakta emperyalist sistemin hegemonya krizinin temel mücadelesi haline gelmektedir. ABD, kendi hegemonik gerileyişini durdurmak için, rakiplerini sınırlandırarak hakimiyetini sürdürmeye çalışmaktadır. Bu bağlamda Tayvan, Rusya’ya çevrelemede kullanılan Ukrayna’dan sonra, Çin’i kuşatmak üzere yeni bir ‘cephes’ olarak devreye sokulmak istenmektedir.

ABD YENİ CEPHELEŞMELERİ ZORLUYOR

ABD’nin Japonya ve Avustralya’ya yöneltiği baskı, Asya-Pasifik’te NATO benzeri bir savaş ittifakı yaratma arzusunun parçasıdır.

Washington, sadece kendi askeri varlığını Güney Çin Denizi çevresinde

yaygınlaştırmakla kalmamakta, aynı zamanda bölge ülkelerini doğrudan savaş senaryolarına entegre etmek istemektedir.

Bunun en açık göstergesi, Filipinler’e 30 yıl sonra yeniden askeri üs kurması, Avustralya’ya nükleer denizaltı satışı ve Japonya’ya yapılan “savunma” bütçesini artırma baskısıdır.

Ancak bu yönelim, söz konusu ülkeleri sadece dış politika eksenli olarak değil, aynı zamanda iç politik dengeleri açısından da zorlamaktadır. Japonya’da anayasanın “savaş karşıtı” maddeleri nedeniyle oluşan toplumsal direnç ve hukuksal engeller, ABD’nin talepleri karşısında açık bir gerilim kaynağına dönüşmektedir.

Avustralya açısından ise Çin’e olan ekonomik bağımlılık, ABD planlarıyla çelişmektedir. ABD emperyalizmi ise bu ilişkileri umursamadan, “müttefiklerini” topyekûn bir cepheleşmeye zorluyor.

ABD’nin Çin’e karşı kuşatma politikası, Rusya’ya karşı yürüttüğü Ukrayna savaşı ile paralel yürümektedir.

Her iki örnekte de Washington, doğrudan savaşın içine girmeden müttefiklerini sahaya sürmekte, hem ekonomik yükü hem de siyasi riski onların sırtına

yıkmaktadır.

Ancak bu “model”, uzun vadede sürdürülebilir değildir.

Tayvan üzerinden açılacak bir cephe, bölgesel bir çatışmanın ötesinde, nükleer silahların dahi gündeme gelebileceği bir dünya savaşına evrilebilir.

Bu noktada Çin’in tepkileri, savunma refleksiyle sınırlı değildir. ABD’nin saldırgan politikalarına karşılık olarak Çin de kurulmaya çalışılan kuşatmayı kırmak ve etkisini artırmak için askeri ve diplomatik adımlar atmaktadır.

Bu ise iki emperyalist blok arasında doğrudan bir çatışma riskini artırmaktadır. Savaş, kapitalist düzenin en uç biçimi olsa da bu düzen yıkılmadıkça, savaş tehdidi insanlığın yakasından düşmeyecektir.

Emperyalist sistemin yapısal krizlerine çözüm olarak savaş her zaman “muhtemel bir olasılık” olarak hep masada kalacaktır. Kapitalizmin tarihi kanlı hesaplaşmalarla doludur. İnsan soyunun böyle bir sistemle yola devam etmesi olası değildir. Devasa bir yıkımı önleyebilmenin yolu, kapitalist/emperyalist barbarlık sistemini aşmaktan geçmektedir.

BRICS Zirvesi'nin ardından:

Dolar'ın hegemonyasından çıkış arayışları

Brezilya'nın Rio de Janeiro kentinde 6-7 Temmuz tarihleri arasında 17. BRICS Zirvesi gerçekleştirildi. Zirve emperyalist kapitalist düzenin derinleşen krizinin gölgesinde olurken, ABD dolarının hegemonyasından kurtulmanın yolları masaya yatırıldı.

G7 gibi Batı merkezli emperyalist güç bloklarının dünya ekonomisindeki göreceli ağırlığı azalırken, BRICS ülkeleri küresel sistemde "çok kutupluluğun" geri döndürülemez bir gerçeklik haline geldiğini ilan etti. Zirveye ev sahipliği yapan Brezilya'nın lideri Lula da Silva'nın "Kurallara dayalı düzen ölmüştür" sözleri ise zirvenin genel politik tonunu belirledi. BRICS üyesi Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin ve Güney Afrika'nın yanı sıra bu yıl tam üyeliğe kabul edilen İran, Suudi Arabistan, Mısır, Etiyopya, BAE ve Endonezya gibi ülkelerle birlikte 20'den fazla devlet zirveye katıldı. Zirve, dünya nüfusunun yaklaşık %40'ını ve küresel GSYİH'nin dörtte birini temsil eden bir güç odağının varlığının geri dönüşü olmayan bir noktaya geldiğini gösterdi.

Zirvenin resmi gündeminde "barış, güvenlik, çok taraflılık, yapay zekâ, çevre ve sağlık konuları" yer alsa da asıl dikkat çeken başlık ABD dolarının küresel hegemonyasına karşı yürütülen itirazdır.

DOLARIN "SALLANAN" TAHTI

Zirvede, başta Brezilya ve Rusya olmak üzere birçok ülkenin lideri, BRICS ülkeleri arasında dolarsız ticaretin yaygınlaşması ve uzun vadede ortak bir BRICS para birimi oluşturulması yönündeki taleplerini dile getirdi. BRICS ülkelerinin toplam GSYİH'sı G7 ülkelerinin toplamını 20 trilyon dolar geçmiş durumda. Bu da yalnızca potansiyel değil, fiili bir ekonomik güç kaymasının somut göstergesidir. Bu eğilim, doğrudan ABD'nin çıkarlarını tehdit ettiğinden, Washington'un Zirve öncesi ve sonrası tepkisi "diplomatik nezaketi" aşan bir kabalıktaydı.

Zirve öncesi ABD Başkanı Donald Trump, doların küresel konumunu sarsmak isteyen ülkelere yüzde 100'e varan gümrük vergileri uygulayacaklarını ilan etti ve BRICS ülkelerine "yeni bir rezerv para birimi yaratmama" sözü vermeleri yönünde "çağrıda" bulundu.

Bu, doğrudan bir ekonomik şantaj ve

açık bir tehditti.

Zirvenin sonuç bildirgesinde BRICS ülkeleri arasında yerel para birimleri ile ticaretin artırılması, uzun vadede ortak bir BRICS para birimi oluşturulması da yer aldı. Buna tepki gösteren Trump yönetimi ilk elden, Brezilya menşeli ve dünya ticaretinde yaklaşık 20 milyar dolar hacme sahip kahve ürünlerine %50 gümrük vergisi uygulama kararı aldı. Bu, doğrudan bir ekonomik şantaj ve hegemonik bir tehditti.

IMF'yi "reform" etme talepleri

BRICS ülkelerinin bir diğer temel talebi, IMF ve Dünya Bankası gibi uluslararası mali kurumların yapılarında köklü reformlara gidilmesi oldu. BRICS maliye bakanları, IMF yönetiminde Batı'nın ağırlığını azaltacak şekilde oy haklarının yeniden düzenlenmesini ve "anakronik" (çağdışı) olarak tanımladıkları, Soğuk Savaş sonrası döneme ait bu yapının günümüz "çok merkezli" dünyasına göre yeniden inşa edilmesini talep etti. Elbette bu "reform" talepleri ve "eşit paydaşlık" söylemleri pastadan daha fazla pay alma girişimidir.

BRICS ülkelerinin ortaklaştığı bir diğer başlık da çok kutuplu dünya düzeninin bir "seçenek" değil, artık bir "zorunluluk" olduğuydu. Rusya Dışişleri Bakanı Lavrov'un ifadesine göre, "tek kutupluluk" sömürüye, yeni sömürgecilğe

ve ideolojik tahakküme dayalıydı; BRICS ise eşitlik, karşılıklı saygı ve müdahalesizlik gibi ilkelere yaslanıyordu. Ancak BRICS'in bu iddiasının gerçeği yansıtmadığı, tek kutupluluğa karşı bir argüman olduğu tartışma götürmeyecek bir gerçek.

Çin ve Hindistan gibi iki dev gücün arasında süregelen jeopolitik rekabet, Suudi Arabistan, İran ve Mısır gibi ülkelerdeki çağdışı otoriter rejimler ve toplumsal eşitsizlikler, blok içi "tutarsızlıklara" ve potansiyel çatışma alanlarına da işaret ediyor. Bu nedenle BRICS'in "Batı hegemonyasına karşı bir alternatif" olup olmayacağı, sadece ekonomik göstergelere değil, aynı zamanda bloğun ortak bir politik program üretilip üretemeyeceğine de bağlı.

BRICS, Batı'ya alternatif olabilir ama işçi-emekçiler ve dünya halkları için alternatif olamayacağı açık.

SİLAHLANMA VE SAVAŞ KARŞITLIĞI SÖYLEMLERİ

Lula'nın zirvede yaptığı dikkat çekici bir diğer çıkış da Batı'nın silahlanmaya ayırdığı bütçeyi eleştirmesi ve "barış için kaynak yok" yalanını teşhir etmesiydi. NATO'nun GSYİH'nin %5'ini silahlanmaya ayırma çağrısını sert bir dille eleştiren Lula, bunun kalkınma ve iklim hedeflerine ulaşmak için gerekli kaynakların aslın-

da var olduğunu ama siyasal önceliklerin bilinçli olarak savaştan yana kullanıldığını söyledi.

Lula'nın Batı'yı BRICS adına "ten-cere dibin kara" ithamı "seninki ben-den kara" karşılığı alacağından çok da yüksek sesle dillendirilmedi. BRICS Zirvesi, Batı merkezli düzenin sorgulanmakta olduğunu ve yeni alternatif arayışlarının ciddiyet kazandığını gösteriyor. Ancak bu yeni bloğun gerçekten adil ve eşitlikçi bir küresel düzenin taşıyıcısı olamayacağı da açık. Kapitalist sistemin iç dengelerindeki bu kaymanın emekçiler için otomatik olarak olumlu sonuçlar doğurmayacağı aşikâr. BRICS'in mevcut haliyle esas hedefi, tek kutupluluğa karşı kendi blokunu dayatmak olduğu gibi, paylaşım savaşlarında pastadan daha büyük pay almaktır.

Bu yüzden, yeni düzenin inşasında işçi sınıfının uluslararası mücadelesi, "daha az baskıcı kapitalist/emperyalizm" değil, kapitalist/emperyalizmin olmadığı bir dünya hedefiyle yol almalıdır. Bu rekabet ve çelişkiler yumağı, tek tek ülkelerde emek cephesinin güçlü çıkışlar yaparak küresel çapta örnek alınacak adımların ortaya çıkmasına vesile olabilir.

Kafkasya'da “yeni oyun” mu?

A. Vedat Ceylan

Son haftalarda Azerbaycan ile Rusya arasında tırmanan diplomatik kriz, bölgesel jeopolitikte göz ardı edilemeyecek bir kırılmaya işaret ediyor.

Rusya'nın Yekaterinburg kentinde iki Azerbaycan vatandaşının şüpheli biçimde öldürülmesiyle su yüzüne çıkan gerilim, iki devletin güvenlik güçleri arasındaki bir çekişmenin ötesinde anlamlar taşıyor. Olay, Azerbaycan'daki resmi ve yarı-resmi söylemlerde doğrudan Moskova'yı suçlayan açıklamaların yapılmasına ve diplomatik düzeyde protestolara vesile edildi. Ancak dikkatli bir bakışla, bu çıkışların yalnızca “vatandaşını koruma” refleksiyle sınırlı olmadığı rahatlıkla görülebilir.

Bakü yönetiminin Rusya'ya karşı alışılmışın dışında sert bir tutum takınması, esasen bölgede değişen güç dengelerinin sonucu. Azerbaycan, 2020 yılında İsrail ve Türkiye'nin desteği ile Ermenistan'a karşı kazandığı savaşla hem askeri hem politik gücünü artırmıştı. Ardından gelen Ukrayna savaşı ise Rusya'nın Güney Kafkasya'daki etkisini ciddi biçimde zayıflattı.

Artık sadece zayıflamış bir bölgesel aktör değil, aynı zamanda diplomatik manevra alanı daralmış, ekonomik yaptırımlar altında sıkışmış bir büyük güçten söz ediyoruz.

İşte tam da bu nedenle Azerbaycan, bugüne dek denge siyaseti izlediği Moskova'ya karşı daha açık bir “meydan okumaya” girişiyor. Ama bu meydan okumanın yalnızca içsel dinamiklerle açıklanamayacağı da açık.

GÖRÜNMEYEN AKTÖRLER VE SATRANÇ TAHTASINDAKİ HAMLELER

Yekaterinburg'daki ölümler, Bakü'nün Moskova'ya yönelik dış politikasında keskin bir dönüş yapmak istediğine işaret ediyor.

Eskiden benzer vakalar karşısında “temkinli diplomasi” yolunu tercih eden Azerbaycan, bu kez hızla Rus Büyükelçiyi Dışişleri'ne çağırdı, uluslararası medya organlarında Rusya'yı hedef alan yayınlara izin verdi ve hatta Rusya'nın kültürel diplomasi kanallarına baskınlar düzenledi. “Sputnik” ofisine yapılan baskın ve gözaltına alınan gazetecilerin FSB ajanı olduklarının iddia edilmesi, krizin yalnızca yüzeyde değil, istihbarat katmanında

da derinleştiğini gösteriyor. Oysa geçmişte benzer vakalar yaşanmış, örneğin 2021'de bir Azeri gencin Rus polisi tarafından öldürülmesi büyük tepki yaratmamıştı. Bu kıyaslama, Azerbaycan'ın tutumundaki değişimin rastlantısal olmadığını ortaya koyuyor.

Bu durumda şu soru ister istemez akla geliyor, Azerbaycan, yıllardır sürdürdüğü temkinli Rusya politikasından neden şimdi vazgeçiyor? Bu yalnızca bir “özgüven patlaması” mı, yoksa çok daha kapsamlı bir senaryonun parçası mı? Yoksa birileri Aliyev'e geri çeviremeyeceği bir teklif mi yaptı? Aliyev'e yapılmış olası teklifin içeriği bilinmese de Azerbaycan'ın art arda attığı “cesur” adımlar, arkasında güçlü bir bölgesel veya küresel destek yattığını düşündürüyor.

İRAN, İSRAİL VE HAZAR GEÇİŞİ

Bu desteği sunanlardan birinin İsrail olması, İran'ı da denkleme dahil ediyor. Son dönemde İsrail'in İran'daki operasyonel gücünün artması ve Azerbaycan topraklarının bu saldırılarda lojistik üs olarak kullanılması, Bakü'nün bölgede yalnızca Rusya'nın değil, İran'ın da karşısında yeni bir pozisyon almaya başladığını gösteriyor. Bu durum, “Hazar Denizi üzerinden geçen Rusya-İran stratejik ortaklığı, Azerbaycan tarafından bir hedef olarak görülüyor olabilir mi?” sorusunu gündeme getiriyor. Hedeflenen şey yalnızca enerji yollarının yeniden şekillenmesi değil, aynı zamanda bölgede İran ve

Rusya'nın oluşturduğu direncin kırılmasıdır. Azerbaycan'ın Ermenistan'a karşı olası bir yeni operasyonla İran'la doğrudan kara bağlantısını kesmeyi hedeflediği yönündeki analizler, bu jeopolitik tabloyu daha da keskinleştiriyor. Böyle bir durumda Türkiye üzerinden Avrupa'ya, İsrail üzerinden ABD'ye uzanan bir kuşak oluşacak ve Rusya-İran ekseninin manevra alanı ciddi biçimde daralacaktır. Bu tablo, Azerbaycan'ın hamlelerini sadece “milli refleks” değil, küresel oyun planının uygulayıcılarından biri olarak görmek gerektiğini de ortaya koyuyor. Aliyev hânedanının bu “cesareti”nin Türkiye, İsrail ve ABD'den aldığı desteğe dayandığına dair değerlendirmeler var, ki bunlar yabana atılacak şeyler değil.

RUSYA'NIN ELİNDEKİ SINIRLI KARTLAR

Peki, Moskova ne yapabilir? Görünen o ki fazla bir şey yapamıyor. Her ne kadar Azerbaycan üzerindeki ekonomik ve demografik baskı araçlarını elinde bulundursa da bunları kullanmayı en azından şimdilik tercih etmiyor.

Örneğin, Azerbaycan petrolünün önemli ihracat yollarından biri olan Novorossiysk boru hattını kapatmak, enerji gelirine ihtiyaç duyan Rusya için mümkün değil. Yine ülkedeki geniş Azeri diasporaya yönelik olası bir baskı hem iç istikrarı tehdit eder hem etnik gerilimleri tırmandırır.

Dolayısıyla Rusya, bu çatışmada sert

güç kartlarını kullanma imkanı bulmadan diplomatik ve sembolik alanlarda savunmada kalmaya mecbur bırakılmış görünüyor.

Kremlin'in bu durumu “bilinmeyen aktörler”in kışkırtmasıyla açıklaması boşuna değil. Ancak bu aktörlerin kim olduğu konusunda net bir şey söylenmese de büyük ihtimalle ABD-İsrail-Türkiye üçgeninde bir koordinasyon ya da en azından çıkar birliği olduğunu söylemek abartı olmayacaktır.

Yeni “Büyük Oyun”un ilk perdesi mi?

Bu gelişmelerin tamamı, uzun süredir durağan sayılabilecek olan Güney Kafkasya satranç tahtasında taşların yerinden yerinden oynatılmaya başlandığına işaret ediyor. Belki de bu sadece bir başlangıç ve yeni bir “Büyük Oyun”un ilk perdesi. Rusya ile İran'ı birbirinden uzaklaştırmak, Güney Kafkasya'daki etnik karmaşayı Moskova aleyhine kaşımak ve Azerbaycan'ı Batı bloğuna daha açık hale getirmek bu oyunun başlıca hedefleri arasında yer aldığı görülüyor.

Aliyev'in bu oyunda gönüllü mü yoksa stratejik bir baskı altında mı hareket ettiği bilinmez. Ancak gerçek şu ki, Bakü'nün Moskova'ya yönelttiği meydan okumanın, yalnızca iki devlet arasında değil çok aktörlü bir küresel satrancın parçası olduğu anlaşılıyor. Oyunun nasıl sonuçlanacağı belli olmasa da bu satranç oyununun ilk hamlesi Rusya'nın hanesine eksi olarak yazılmış görünüyor...

Gıdayla sürdürülen soykırım

A. Vedat Ceylan

Gazze’de gıda, artık sadece bir ihtiyaç değil; bir imha mekanizmasına dönüştürülmüş bulunuyor.

Terör devleti siyonist İsrail, 7 Ekim 2023 sonrası başlattığı saldırı dalgasıyla birlikte yalnızca Gazze’yi yerle bir etmedi; açlığı da tam anlamıyla bir savaş silahına dönüştürdü.

Bu politika ne rastlantısaldır ne de yalnızca askeri hedeflerle sınırlıdır. Gazze’de açlık, sistematik bir imha stratejisinin merkezine oturtulmuş, planlı ve bilinçli şekilde yürütülen bir emperyalist/siyonist politika haline getirilmiştir. Amaç açıktır: Filistin halkını kolektif olarak cezalandırmak, onları kırmak, göçe zorlamak ve Gazze’yi halksızlaştırmaktır.

Bu anlamda İsrail’in uygulamaları, yalnızca Filistin’i değil, insanlığı da hedef almaktadır. Gıda tırlarının girişini engelleyen, “yardım” dağıtımını 8 dakikayla sınırlayan, halkı “koridor” adı altında kurulan tuzaklara yönlendiren ve burada sivillere ateş açan bu rejim, artık bir işgal gücü olmanın yanı sıra 21. yüzyılın Nazi rejimi haline gelmiştir.

GHF VE “YARDIM” MASKESİYLE ÖRÜLEN ÖLÜM TUZAĞI

2024 yılında kurulan “Gazze İnsani Yardım Vakfı” (GHF), ilk bakışta yardım amaçlı bir kuruluş gibi görünse de özünde soykırımı hedefleyen askeri stratejinin bir parçasıdır.

Bu yapının ortaya çıkışı, Birleşmiş Milletler’in yardım faaliyetlerini engellemeyi takiben, Batı’nın “kendi gözetiminde yardım” planının ürünüydü. Ancak bu yardım noktaları, Filistinliler için bir umut değil, ölümle sınanacakları alanlar haline geldi.

İsrail askerleri, yardım dağıtım alanında kalabalığı kontrol etmek bahanesiyle sivillerin üzerine ateş açıyor, üzerlerine bomba yağdırıyor. Kimi zaman bu kalabalıklar dronlarla takip ediliyor, kimi zaman da keskin nişancılar tarafından tek tek hedef alınıyor.

Nitekim Gazze’nin Şakuş bölgesinde kurulan Al-Joura çukur bölgeleri, yardım almak isteyenlerin toplandığı ve ardından bombardımana tutulduğu alanlar olarak hafızalara kazındı. Gazze Sağlık Bakanlığı’na göre, sadece yardım noktalarında 922 kişi öldürüldü, 5.800’den fazla kişi yaralandı.

Bu, artık sadece insani bir kriz değil; o çokça sözü edilen “uluslararası hukuk”a göre de açık bir savaş suçu ve soykırımdır.

NAZİ ALMANYA’SINDAN FARKSIZ BİR MODEL

Hitler’in Yahudilere karşı uyguladığı aç bırakma ve gettolaştırma politikaları nasıl sistematikse, İsrail’in Filistinlilere karşı izlediği yol da aynı derecede kurumsallaşmış ve bilinçlidir.

Gazze bugün fiilen bir açık hava toplama kampına çevrilmiş durumda. Yardım için yola çıkanlar ise “insani koridor” adı altında ölüme sürüklenmektedir.

Gazze’nin kuzeyinden güneyine doğru yaşanan zorla göç hareketi, Nazi Almanyası’nın doğu Avrupa’daki “yeniden yerleşim” politikalarının birebir kopyasıdır.

İsrail’in planladığı “insani şehir” projesi de bu stratejinin bir uzantısıdır. Refah şehrinin enkazı üzerine kurulması planlanan bu bölge, yalnızca İsrail’in filtrelediği bireylerin yaşayabileceği bir alan olacak ve burada kalan halk, fiilen denetimli bir esir yaşamına mahkûm edilecektir. Bu, etnik temizliktir; başka bir adı yoktur!

Açlık bir soykırım silahıdır

Bugün açlık, savaşın pasif sonucu değil; aktif bir imha aracıdır. Gıdanın silah olarak kullanıldığını kanıtlayan en güçlü çalışmalardan biri, 2024’te Lancet dergisinde yayımlandı. Araştırmaya göre, ekonomik yaptırımlar ve abluka politikaları savaşlardan 5 kat daha fazla ölüme ne-

den olmaktadır¹. Bu sonuçlar, Gazze’de yaşananların “doğal kriz” değil, planlı bir yıkım olduğunu gösteriyor.

Benzer şekilde Welthungerhilfe’nin (Dünya Açlıkla Mücadele Yardım Kuruluşu) 2024 raporuna göre, Gazze halkının %90’ı yerinden edilmiş durumda ve büyük çoğunluğu açlığın eşiğinde². Kurumun yerel temsilcileri Gazze’deki durumu açıkça “zamanımızın en büyük insani felaketi” olarak tanımlıyor.

Bu tablo karşısında sessiz kalmak, yalnızca ahlaki bir çöküş değil, bir savaş suçu ortaklığıdır aynı zamanda.

“BU ARTIK SAVUNULAMAZ”

İsrail’in bu uygulamaları, kendi destekçileri arasında bile kırımlar yaratmaya başladı. 21 Temmuz 2025’te Fransa, Birleşik Krallık ve 23 diğer ülke, ortak bir açıklamayla Gazze’deki savaşın derhal son bulması gerektiğini ilan etti³. Açıklamada, İsrail’in “insani yardım” yönteminin “insanlık dışı” olduğu ve yüzlerce sivilin bu sistem nedeniyle hayatını kaybettiği vurgulandı.

Fransa’nın Ekim ayına kadar Filistin devletini tanıma yönündeki beyanı ve İngiltere’nin bunu takip edeceğine dair işaretler, artık Batı içinde bile İsrail’e tahammül sınırlarının aşıldığını gösteriyor.

SOYKIRIMIN BAŞ FİNANSÖRÜ ABD

Siyonist vahşetin baş sponsoru ise şüphesiz ABD’dir. Bu noktada ABD’nin suça ortaklığı yalnızca silah teminiyle sınırlı değildir. GHF gibi yapılar da ABD desteklidir, yardım adı altında Filistinlile-

rin hayatını gasp etmektedir.

Ancak bu mutlak destek de çatırda-maktadır. Beyaz Saray’dan sızan kimi bilgiler, ABD yönetimi içindeki birçok ismin Netanyahu’yu artık bir “kontrolden çıkmış deli adam” olarak nitelendirdiğini ortaya koyuyor.

Gazze’de olan biten her şey, uluslararası hukukta tarif edilen soykırım tanımıyla birebir örtüşmektedir.

Yerinden etme, aç bırakarak öldürme, kitlesel cezalandırma, hedef gözetmeksizin öldürme ve kültürel hafızanın yok edilmesi... Bunların her biri İsrail’in resmi devlet politikası haline gelmiştir.

Bugün, tanklardan çok gıda kamyonlarının kontrol edildiği, bombalardan çok un çuvallarının engellendiği bir savaş yürütülüyor. Bu, insanlığa karşı işlenen eşi-benzeri olmayan bir suçtur.

İsrail çete devleti, Nazi rejiminin yöntemlerini “insani yardım” kılıfı içinde “gizleyerek” yeniden uygulamaktadır.

Bu suça ortak olanlar, yalnızca Filistin’in değil, insanlığın da karşısında durmaktadır. Tarih, bu utancı affetmeyecek!

Dipnotlar:

Lancet Medical Journal, 2024: 1971–2021 arasında yaptırımlar nedeniyle yılda ortalama 564.000 kişi öldü; savaşlardaki ölüm ortalaması 106.000.

Welthungerhilfe, 2024 Raporu: Gazze’de nüfusun %90’ı yerinden edilmiş; kıyamet benzeri koşullar yaşanıyor.

21 Temmuz 2025 Ortak Açıklama: Fransa, Birleşik Krallık ve 23 ülke, Gazze’deki savaşın sonlandırılması çağrısı yaptı. Kaynak: Reuters

41 yıllık direniş zaferle sonuçlandı!

E. Bahri

Lübnanlı devrimci Corc Abdullah, 41 yıl tutulduğu Fransız zindanlarından tahliye edildi. Fransız mahkemelerinin Abdullah'a verdiği ceza 1999 yılında tamamlanmıştı. Ancak ABD emperyalizmi ile ırkçı-Siyonist İsrail rejimine boyun eğen Fransa, kendi yasalarını ayaklar altına alarak Abdullah'ın tahliyesini 26 yıl geciktirdi.

33 yaşındayken girdiği Fransız zindanlarından 74 yaşında tahliye edilen Abdullah başı dik, alnı ak bir şekilde özgürlüğüne kavuştu. Halen devrimci, anti-kapitalist ve direnişçi olan Abdullah'ın özgürlüğüne kavuşması hem ABD-Fransız emperyalistlerinin hem soykırımcı Siyonistlerin hezimetidir. Zira tüm planları, zindanı Abdullah'a mezar etmekte. Ancak Corc Abdullah'ın devrimci duruşu, onu özgürleştirmek için yapılan dayanışma eylemleri ve Fransız yargısının uzun yıllar boyunca rezil-rüsva olması, zindan kapılarının Lübnanlı devrimci önünde açılmasını zorunlu hale getirdi.

Teslimiyete/pişmanlığa hayır, daima direniş!

Corc Abdullah'ın en geç 2000 yılında tahliye edilmesi gerekiyordu. Ancak her duruşma olduğunda ABD doğrudan Fransız yargısına küstahça baskı yaparak tahliyeyi engelledi. Elbette Fransa'da etkin olan soykırımcı Siyonistler de tüm imkanlarını Abdullah'ın zindanda tutulması için kullandılar.

Durum, "özgürlükler ülkesi" olmakla övünen Fransa için tam bir kepezelikti. Zira Abdullah'ın dosyası ne zaman yargı önüne gelse, anayasanın nasıl ayaklar altına alındığı ayan-beyan gözler önüne seriliyordu. Bu utanç verici durumdan kurtulmak isteyen Fransa, tahliye için Abdullah'a "teslimiyet" ya da "pişmanlık" anlamına gelen "önerilerde" bulundu. ABD'li ve İsrailli diplomatların öldürülmesiyle suçlanan Abdullah'a özur dilemesi ve katıldığı eylemden zarar görenlere tazminat ödemeyi kabul etmesi koşuluyla tahliye önerileri yapıldı.

Corc Abdullah, elbette bu rezil önerileri her zaman tereddüt etmeden elinin tersiyle itti. O, kendisinin "katil" değil bir "devrimci" olduğunu, yaptığı

hiçbir eylemden pişman olmadığını, Filistin halkının haklı davası için mücadeleyi ettiğini vurguladı. Emperyalist/Siyonist güçler bu onurlu duruşundan dolayı Abdullah'a bedel ödettiler, ama bu kararlı direnişin önünde hezimete uğramaktan kurtulamadılar.

"Son nefesime kadar direnişçiyim!"

"Corc Abdullah'a özgürlük" için dayanışma eylemleri uzun yıllar devam etti. Abdullah, devrimci direniş çizgisinin enternasyonal simgelerinden biri oldu. Tahliyesi, direniş ve enternasyonal dayanışmanın zaferiydi. Nitekim cezaevi önünde büyük bir eylemle karşılanacaktı. Abdullah'ı gece yarısı hapisten "kaçıran" Fransız hükümeti, karşılama eylemini sabote etti. Küçük bir uçakla Paris'e götürülen Abdullah, planlanan bir gün önce Beyrut'a gönderildi.

Fransa'daki eylem engellendi ama farklı yaşlardan ve partilerden Lübnanlıların Beyrut havaalanında Abdullah'ı karşılamaları engellenemedi. Ağır bedeller ödemiş ama zafer kazanmış bir direnişçi olarak karşılanan Abdullah'ın ilk sözleri, direnişi büyütme çağrısı oldu. Arapların Gazze ve Filistin'de olanları sessizce izlemelerinin utanç verici olduğunu ifade eden Abdullah, direnişin güçlü olduğunu ve Filistin direnişinin daha da büyütülmesi gerektiğini söyledi. Kendisinin son nefesine kadar direniş olacağını vurgulayan Abdullah, Mısır halkına Gazze kuşatmasını kırma çağrısı yaptı.

Kapitalist emperyalizmin soykırımı "olağan" saydığı, savaş suçları işleyen İsrail'i protesto etmenin Amerika, Fransa, Almanya gibi "demokrasi şampiyonu" emperyalist ülkelerde yasaklandığı bir dönemde Corc Abdullah'ın temsil ettiği devrimci duruş, direnişten yana olan tüm güçler için ilham kaynağı oldu. Abdullah'ın 41 yıl sonra başı dik ve alnı ak bir şekilde Fransız zindanlarından çıkması, devrimci direnişçi duruşun zaferi olmuştur.

İstanbul'da Ukrayna-Rusya görüşmeleri

Batı emperyalizmi (özellikle ABD ve NATO) ile Rusya Federasyonu arasındaki nüfuz mücadelesinin yansıması olan Ukrayna-Rusya savaşı, bugüne kadar birkaç kez "barış görüşmelerine" konu oldu. Söz konusu görüşmelere 2022-2023 yıllarında Türkiye, Belarusya ve bazı Batı ülkeleri aracılık etti.

Emperyalist savaşlar, kapitalist devletlerin çıkar çatışmalarının bir sonucudur ve "emperyalist barış" da bu çıkarlara göre şekillenmektedir. Dolayısıyla barış görüşmeleri çoğu zaman kalıcı barıştan ziyade savaşan güçlerin yeniden konumlanmaları ve hegemonya mücadelesinin bir parçası olarak gündeme gelir. Rusya-Ukrayna arasındaki görüşmelerde de belirleyici olan tarafların çıkarlarını koruma çabası oldu. Görüşmelerde Ukrayna'nın Batı'dan gelen baskılarla daha uzlaşmaz bir çizgiye itildiği, Rusya'nın ise kendi nüfuz alanını koruma hedefiyle hareket ettiği görülmektedir. Bu anlamda barış müzakereleri, halkların barışa duyduğu özlemle değil, emperyalist-kapitalist güçlerin çıkar hesaplarıyla biçimlenmektedir.

Rusya ve Ukrayna üç yıl aradan sonra ilk doğrudan temasını İstanbul'da gerçekleştirdi. Taraflar daha önce yine İstanbul'da 16 Mayıs 2025'te Dolmabahçe'de bir araya gelmişti. Son görüşmede yine kalıcı ateşkes sağlanamadı, ancak taraflar karşılıklı olarak bin esirin takas edilmesi konusunda anlaşmaya vardı. Görüşmelerin Türkiye ile ABD'nin aracılığıyla düzenlendiği bildirildi. 2 Haziran 2025 tarihinde gerçekleştirilen ikinci raunt görüşmede ise taraflar, ağır yaralı ve 1825 yaş arasındaki genç savaş esirleri ile ölen askerlerin cesetlerinin takası üzerine mutabakata varmıştı.

Rusya ve Ukrayna temsilcileri, 23 Temmuz'da üçüncü kez İstanbul'da bir araya geldi. Bir saatten kısa süren görüşmelerin odak noktası insani anlaşmalar olsa da görüşmelerin uzun vadeli hedefi 2022'den beri devam eden sava-

şı sona erdirmektir. Ukrayna heyet başkanı Rustem Umerov, yaklaşık 40 dakika süren görüşmenin ardından ateşkes konusunda henüz bir ilerleme kaydedilmediğini açıkladı. Rus mevkidaşı Vladimir Medinsky de benzer görüşleri dile getirerek iki tarafın tutumlarının oldukça farklı olduğunu vurguladı.

Görüşmelerde çıkmaza girilmesine rağmen heyetler, özellikle savaş esirleri, ölen askerler ve çatışmalar sırasında evlerinden ayrılan sivilin değişiminin devam etmesi gibi insani konularda anlaşmaya varabildi. Vladimir Medinsky'ye göre her iki taraftan en az bin 200 savaş esiri yakında takas edilecek. Bu, Mayıs ayında başlayan görüşmelerden bu yana takas edilen asker sayısının iki katına çıkması anlamına geliyor. Rus tarafı ayrıca, ölen 3 bin Ukraynalı askerin cenazesini teslim etmeyi de teklif etti. Rusya, müzakerelerin başlangıcından bu yana 7 binden fazla cenazeyi teslim ettiğini, karşılığında ise yaklaşık 100 Rus askeri aldığını iddia ediyor. Anlaşmaya göre, mahkum ve ölen askerlerin değişiminin yanı sıra, sivilin geri gönderilmesi de teşvik edilecek.

Ukrayna, ABD ve NATO desteğiyle savaşta "direnişçi" pozisyonunu korurken, ülkede işçi sınıfı ve emekçiler bu savaşın ağır yükünü taşımaktadır. Askeri harcamalar, borçlanma, savaş ekonomisi ve yolsuzluk yüzünden Ukrayna'da yoksulluk derinleşmektedir. Görüşmelere ateşkes talebiyle katılan Zelenski rejimi, aslında Batı sermayesinin çıkarları doğrultusunda hareket ederek, ülkesini savaş bataklığına daha da batırmaktadır.

İstanbul görüşmeleri, halklara değil devletlere ve sermayeye dayanan bir "çözüm" önermektedir. Oysa gerçek çözüm Ukrayna ve Rusya işçi sınıfının savaş karşıtı mücadelede birleşmesiyle mümkündür. İşçilerin enternasyonalist dayanışması, bu savaşın alternatifi ve gerçek barışın yegane güvencesidir.

AKP'nin 23 yıllık eğitim politikası: Kaos

G. Umut

Eğitim sisteminde yapılan değişikliklere dair tartışmaların ardı arkası kesilmiyor. Son dönemki tartışmalara MÜSİAD'ın ardından iktidarın taşeronu olan sendikalar da katıldı. Memur-Sen ve Eğitim-Bir-Sen Genel Başkanı Ali Yalçın, mevcut zorunlu eğitim sistemi olan 4+4+4 modelinin son dört yılının yeniden ele alınması gerektiğini savundu.

Dinci-faşist rejimin eğitim sistemini hedef alan uygulamaları, "kültürel hegemonya" kurma histerisinin yansımalarından biridir. Bu doğrultuda gündeme getirilen tartışmalar aynı zamanda kapitalistlerin "çocukları işçileştirme" taleplerini karşılamaya yöneliktir.

YKS VE LGS'DEN YANSIYANLAR

Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) Başkanlığı, 21-22 Haziran 2025 tarihlerinde düzenlenen YKS'nin (Yükseköğretim Kurumları Sınavı) sonuçlarını açıkladı. 2,5 milyonu aşkın adayın başvurduğu sınava yaklaşık 500 bin aday girmede. Açıklanan sonuçlara göre 41 bin kişi sıfır çekti.

TYT'de (Temel Yeterlilik Testi) en düşük doğru ortalaması 40 soruda 6,6 doğru ile matematik olurken, AYT'de (Alan Yeterlilik Testi) matematik doğru ortalaması 6,8 oldu. TYT Türkçe testinde doğru ortalaması ise 21,7 olarak gerçekleşti. Doğru ortalamaları 40 soruluk Temel Matematik'te 6'da, 20 soruluk Fen Bilimleri'nde ise sadece 4,1'de kaldı. Tam puan alabilen sayısı TYT'de sadece 1 olurken, ilk 400 ve üstüne ise sadece 44 bin 193 kişi çıkabildi. Baraj kalkmasıyla 141 bin kişi tercih yapamayacaktı. Lise mezunu olup sınava giren gençlerin ortalamasına bakıldığında, 10 matematik sorusundan 2'sinin bile doğru yanıtlanmadığı görülmektedir.

"Paran kadar oku" anlayışında, ezber dayalı bir eğitim sisteminde, sınavların elelediği düzlemde açığa çıkan sonuçlar kişilerin değil, eğitim sisteminin karnesini göstermektedir. Sınava başvuran ama girmeyen yüzbinlerce kişi var. Sınavı "kazanmaları" ise barınma, kayıt, geçim ve geleceksizlikle örülü sorunlar bekliyor.

Sonuçlar bir kez daha gösterdi ki sınavlar ölçme ve değerlendirme değil, eleme ve sistemi yeniden üretme odaklıdır. Ortaya çıkan tablo ise eğitim sisteminde çöküşün resmidir.

Liselere Geçiş Sistemi (LGS) ise tam bir kaosa dönüştü. Sınav sırasında soru kitapçığının sızdırıldığı iddia edildi ve sonucunda 544 okuldan 719 öğrenci tüm soruları doğru yanıtlayarak 500 tam puan aldı. 2009 yılındaki şifre skandallarını hatırlatan şaibeler devam ederken, LGS 2025 yerleştirme kontenjanları ise iktidarın yönelimini gözler önüne serdi. Buna göre Fen, Anadolu ve sosyal bilimler liselerinde binlerce kontenjan azaltılırken, İmam Hatip ve meslek liselerine ayrılan kontenjanlar katlanarak artırıldı. Bunun yanı sıra, kapitalistlerin ara eleman ihtiyacından kaynaklı mesleki eğitime yönlendirmeler de yapılıyor.

Bir yandan eğitim sisteminde yapmak istenen değişikliklerle çocukların eğitim hakkı gasp edilirken, diğer yandan gerici uygulamalar ve şaibeli sınavlarla gelecekleri karartılmaktadır.

"DURMAK YOK!"

LGS'de ortaya dökülen şaibeler ve YKS sonuçları üzerinden yansıyanlar eğitim sisteminin içine atıldığı krizin yansımasıdır. AKP iktidarı payına bir başarısızlıktan ziyade tercihler ve bunların ürünü politikalar öne çıkmaktadır. Zorunlu eğitimin kısaltılması, karma eğitimin hedefe konması, mesleki eğitimin yaygınlaştırılması ve bütün bu tartışmalarla bağlantılı sınav sistemi değişikliği de gündemde. Eğitim sistemini değiştirmeye dönük yapılan tartışmalara YKS ve LGS üzerinden

yaşanan krizi eklediğimizde tam bir keşmekeşlik tablosu ortaya çıkıyor.

Eğitim alanındaki kriz ve kaosu deni AKP'nin "yönetememe" durumu değildir. Yapılanlar, AKP iktidarının 23 yıldır eğitim alanında yapmak istediği değişiklikler kapsamında atılan sistematik adımlarıdır. Krizi fırsata çevirmekte pervasızlığı ile bilinen iktidar bunda ne kadar başarılıdır bu tartışılabilir. Ancak atılan adımları "yönetememe" olarak değerlendirmek, politikaların arkasındaki sınıfsal tercihleri gölgelemektedir.

Eğitim alanındaki değişikliklere kabaca baktığımızda bile tercihlerin arka planı daha net görülmektedir: Gerici vakıflar ve cemaatler ile imzalanan protokoller, nitelsiz ve anti-bilimsel eğitim müfredatları, pıtrak gibi çoğalan İmam Hatipler, çocuk emeği sömürsünün yaygınlaştığı mesleki eğitim kurumlarındaki artış...

AKP'NİN HAYALİ: GERİCİ VE ANTI-BİLİMSEL EĞİTİM SİSTEMİ

2000'li yıllarda, "Özel eğitim kurumlarına üvey evlat muamelesi yapılamaz" çıkışı yapan AKP'li bakanlar özel eğitimi sistematik olarak teşvik etti. Kendi çocuklarını ise ABD veya İngiltere'deki özel okullarda, yüzbinlerce dolar ödeyerek okuttular.

2005 yılında "Değerler eğitimi" projesi konuşulmaya başlandı, 2010 yılında duyuruldu.

2012-2013 yılında 4+4+4 eğitim sistemi ile özel okulların ve imam hatiplerin sayısında artış yaşandı. İmam hatip ortaokulları yeniden açıldı. Sınavsız girilen liseler kapatıldı ve pek çok lise imam hatip okullarına dönüştürüldü. Öğrenciler zorla imam hatiplere kaydedildi. Zira birçok yerde emekçi çocuklarına başka seçenek bırakmadılar. İktidar tarikatlar, cemaatler ve gerici vakıflarla iş birliği yaptı. 2017 yılında müfredatta yapılan değişikliklerle gerici ve anti bilimsel içeriği genişleten adımlar atıldı. En nihayetinde 2021 yılında ÇEDES gibi projelerle imamlara derslere girme olanağı sağlandı. Devlet kurumlarında ve üniversitelerde Kuran Kursları açıldı, Diyanet'in ve tarikatların açtığı "eğitim kurumları" yaygınlaştırıldı.

2024 yılında "Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli" ile gerici bir müfredat hayata geçirildi.

Öğretmenlik Meslek Kanunu çıkarıldı ve eğitim fakülteleri yerine öğretmen yetiştirecek "Milli Eğitim Akademisi" açıldı. Çocuklar, dört koldan gericiliğin karanlığı ile kuşatıldı...

KAPİTALİZMİN İHTİYAÇLARI: ÇOCUK EMEĞİ SÖMÜRÜSÜ

Çocuk emeğinin sömürüsü üzerinden baktığımızda ise, mesleki eğitim politikalarının kapitalistlerin ihtiyaçları ve AKP'nin bekasına göre dizayn edildiği görülmektedir. Örneğin, geçtiğimiz ay MEB ile Cumhurbaşkanlığı Savunma Sanayii

Başkanlığı'yla (SSB) protokol imzaladı ve 13 lisede "savunma sanayisine yönelik iş gücü yetiştirilmesi" kararlaştırıldı.

AKP'nin bugün hayata geçirdiği politikalar, TÜSİAD tarafından 1999 yılında hazırlanan "Türkiye'de Mesleki ve Teknik Eğitimin Yeniden Yapılandırılması" başlıklı raporda yer alıyordu.

2006 yılında Koç kapitalistinin mesleki eğitimi "memleket meselesi" ilan ettiği dönemde parçalı olan mesleki eğitim alanı, yapılan düzenlemeyle Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlandı.

2011 yılında MEB bünyesinde Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü kuruldu.

2016 yılında MESEM'ler MTEGM'ye bağlanıp örgün eğitim kapsamına alındı. MESEM programının yüzde 76'sını iş yeri stajı oluşturuyor.

2019 yılında lise diploması alınması için zorunlu olan derslerin bazıları MESEM'e bağlı okullarda verilmeye başlandı.

2021 yılında MESEM'de öğrencilere verilen ücret devlet tarafından karşılandı ve payı arttırıldı.

EMEKLİLERİN VE ÇOCUKLARININ GELECEĞİ...

"Yeni Türkiye'de eğitim alanı, sınavları ve sistemiyle birlikte bir bütün olarak adım adım dizayn ediliyor. AKP iktidarı bu alanda at koşuturken pek çok uygulama ile krizi derinleştirmekte, kaosu yaygınlaştırmakta, "ben yaptım oldu" anlayışı ile çöküşü yaklaştırmaktadır.

İktidarın marifetiyle eğitim sisteminde yaratılan kaos, örgün ve zorunlu eğitimi tasfiye etmek için kullanılıyor. Eğitim ve sınav sisteminde model tartışmaları, eğitim alanındaki gençlerin ve çocukların emeğinin sömürsünün yaygınlaşması ve derinleşmesi amacını taşıyor. Türkiye kapitalizmi kendi ihtiyaçlarını karşılamak için ucuz iş gücü deposu olarak gördüğü gençliği kullanmak istiyor. AKP ise bunun için zemin hazırlarken, bir yandan da gerici hedeflerini hayata geçirerek, din istismarı ile mafyatik düzenini sağlamlaştırmak istiyor.

AKP iktidarı aldığı mesafeye rağmen eğitim alanında hedeflerine ulaşamadı. Dinci-faşist rejimin "kültürel hegemonya kurma" noktasında zorlanması, bu topraklardaki ilerici birikimin kolayından silinip atlamayacağını göstermektedir. AKP "kindar, dindar" ve "emeğini sömürebileceği" kuşaklar yetiştirmek için eğitim alanı başta olmak üzere her koldan saldırmaya devam edecektir. Bu gidişat, emekçilerin ve gençlerin saray rejimine karşı birleşik mücadelesi ve örgütlü direnişle durdurulabilir.

Suruç Katliamı'nın üzerinden 10 yıl geçti...

Unutmadık, affetmeyeceğiz!

AKP iktidarı, sefil çıkarlarını korumak adına ihtiyaç duyduğunda baskıdan, zorbalıktan ve hatta katliamlardan geri durmadı. 23 yıllık AKP döneminin en kanlı katliamlarından biri, 20 Temmuz 2015'te gerçekleşti.

Rojava'ya geçmek isteyen Sosyalist Gençlik Dernekleri Federasyonu (SGDF) üyesi gençlerin Suruç'ta düzenlediği basın açıklaması sırasında gerçekleştirilen saldırıda 33 genç yaşamını yitirdi, 104 kişi ise yaralandı.

O dönem 13 yıldır iktidarda olan ve boğazına kadar hırsızlığa, yolsuzluğa ve suça batmış, topluma geleceksizlik, sefalet ve baskı dışında verecek hiçbir şeyi kalmamış olan AKP iktidarı, dinci-faşist tek adam diktatörlüğüne geçiş yolunda ilerliyordu. Bu amaçla, 7 Haziran seçimlerinde varını yoğunu ortaya koydu, ancak tek başına iktidar olmasına yetecek bir oy oranına ulaşamadı.

Seçmen desteğini kaybettiğini gören ve bunu kendisini için sonu başlangıcı olarak yorumlayan AKP, paniğe kapıldı; baskı, zorbalık ve katliamlara başvurmaktan medet umdu. 7 Haziran seçimleri öncesinde özellikle HDP'ye uygulanan yoğun devlet terörü artarak devam ederken, MHP desteğiyle erken seçim kararı alındı.

7 Haziran ile erken seçimin gerçekleştiği 1 Kasım arasında ülkede tam anlamıyla terör estirildi.

İşte Urfa'nın Suruç ilçesinde, Kobanê'nin yeniden inşası için yardım götürmek isteyen SGDF'li gençlerin

Amara Kültür Merkezi'nde düzenlediği toplantıya yönelik canlı bomba saldırısı, bu "terör" döneminin en önemli katliamlarından biri oldu. IŞİD'in üstlendiği bu saldırı, Kürt halkına ve onun kazanımlarına yönelik saldırganlığın yeni bir evresini başlattı.

Suruç Katliamı'yla birlikte "Kürt sorununu çözme" demagojisi rafa kaldırıldı, yerini yeniden vahşi bir kirli savaşa bıraktı.

10 Ekim'de bu kez Ankara Garı'nda çok daha kanlı bir katliam yaşandı ve savaşa daha da tırmandırıldı.

Dönemin Başbakanı Ahmet Davutoğlu'nun, 10 Ekim Katliamı sonrası yaptığı "Kamuoyunun nabzını tutuyorum, oylarımızda bir yükseliş trendi var" açıklaması, IŞİD'le işbirliği içinde yürütülen bu kirli savaşa neyin hedeflendiğini açıkça ortaya koyuyordu.

Gerçekleşen saldırılar, emekçi kitlelerin kaygı ve korkularını derinleştirirken AKP, bu kaygı ve korkular üzerinden seçmen desteğini yeniden oluşturmaya çalıştı.

Aynı dönemde "hendek savaşları" olarak adlandırılan çatışmalarda binlerce Kürt genci katledildi. Kan ve zorbalıkla yürütülen seçim çalışmasının ardından 1 Kasım'da yapılan seçimlerde AKP yeniden tek başına iktidara geldi.

Bu seçim "zaferi", ülkenin tek adam yönetimi altında faşist-dinci bir rejime dönüştürülmesinde önemli bir dönüm noktası oldu.

O günden bu yana, AKP-MHP iktidarı

toplumun üzerine bir kâbus gibi çöktü. İçinde bulunduğu çok yönlü krizleri aşmak ve tek adam diktatörlüğünü inşa etmek için elinde baskı ve zorbalıktan başka bir araç kalmayan Saray rejimi, fütursuz saldırılarını sürdürüyor.

Toplumun ilerici kesimleri sistematik baskılar ve yasaklarla sindirilmeye çalışılıyor.

İşçi ve emekçiler sefalet mahkûm edilirken; gazeteciler, sendikacılar, öğrenciler, hak arayan işçiler ve sosyal medyada görüş bildiren sanatçılar doğrudan hedef alınıyor.

Toplumun geniş kesimlerini baskı altına alan bu saldırganlık, artık düzen muhalefetine bile tahammül edemez hale geldi. Her türlü toplumsal meşruiyetini kaybetmiş bir iktidar olarak AKP yeni komplolardan, provokasyonlardan, savaş ve saldırganlık politikalarından beslenmeye, ayakta kalmaya çalışıyor.

Böyle bir dönemde Suruç'u ve orada kaybettiğimiz "33 düş yolcusunu" anmak, tüm bu saldırganlığa karşı dimdik ayakta kalmak anlamına geliyor. Suruç, bize neden bu saldırganlığa karşı direnmemiz ve boyun eğmememiz gerektiğini tekrar tekrar hatırlatıyor.

Katliamcı devlet geleneğinin bugünkü temsilcisi olan AKP iktidarının işlediği suçlar unutulmayacak, affedilmeyecek.

Ve Suruç'ta katledilen gençlerin hayal ettikleri özgürlük, eşitlik ve kardeşlik üzerine bir dünya er ya da geç kurulacaktır.

*Sermayenin sefalet dayatmasına
karşı;*

**Genel grev
genel direniş!**